

Møte onsdag den 4. juni kl. 14.10

President: Å g o t V a l l e

D a g s o r d e n (nr. 35):

1. Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven) (Innst. O. nr. 103 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 28 (2002-2003))
2. Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om endringer i utlendingsloven (Innst. O. nr. 97 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 49 (2002-2003))
3. Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om endring i lov 26. juni 1992 nr. 87 om forsøk i offentlig forvaltning (Innst. O. nr. 94 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 36 (2002-2003))
4. Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om endringer i lov 3. juni 1977 nr. 50 om arbeidstiden og hviletiden på skip m.m. (EØS-tilpasning) (Innst. O. nr. 95 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 71 (2002-2003))
5. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om lov om endringer i lov 28. juni 2002 nr. 57 om valg til fylkesting og kommunestyre (valgloven) (Innst. O. nr. 102 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 45 (2001-2002) – regler som spesielt gjelder valg til Stortinget)
6. Innstilling fra næringskomiteen om lov om endring i lov 29. november 1991 nr. 78 om Statens Bankinvesteringsfond (Innst. O. nr. 83 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 77 (2002-2003))
7. Innstilling fra næringskomiteen om lov om endringer i lov om enerett til firma og andre forretningskjenne-tegn mv. (Innst. O. nr. 79 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 43 (2002-2003))
8. Referat

S a k n r . 1

Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven) (Innst. O. nr. 103 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 28 (2002-2003))

Presidenten: Etter ønske fra kommunalkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter og Kystpartiet 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter

innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe, og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Signe Øye (A) (ordfører for saken): Ny lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere er en viktig reform for en bedre integrering her i landet, en reform som vi nå må lykkes med. Målet er at innvandrerne så raskt som mulig skal bli selvhjelpne, både økonomisk og i forhold til det å delta og fungere i samfunnet på lik linje med befolkningen ellers. De skal ha de samme rettigheter, og de skal ha de samme plikter. Skal vi få dette til, er det en del forutsetninger som må ligge til grunn i introduksjonsprogrammet. Mye av innstillingen er enstemmig, men på en del punkter er det stor uenighet, og jeg skal komme tilbake til det i innlegget. Jeg regner med at de andre representantene kommenterer sine standpunkt.

Arbeiderpartiet har i lang tid vært en pådriver for å få til en introduksjonsordning for våre nye landsmenn. Derfor er det en god dag i dag. Men ting tar tid i dette huset. Allerede i 1998 fremmet undertegnede sammen med flere et Dokument nr. 8-forslag om at kommunene skulle igangsette prøveprosjekter med et introduksjonsprogram ute i flere kommuner. Stortinget sluttet seg til dette, og 26 kommuner har prøvd ut forskjellige modeller – de aller fleste med et godt resultat. Dette virket. I fjor ble Regjeringen pålagt av et flertall i Stortinget å komme med en ny lov om en introduksjonsordning, en lov som var obligatorisk for kommunene og obligatorisk for den enkelte innvandrere, med noen få unntak. Regjeringen ville ha en lov som var frivillig overfor kommunene, men det var flertallet i Stortinget uenig i.

Det er riktig å erkjenne at vi ikke har lyktes godt nok med å få til en god integrering her i landet så langt. Derfor hilses denne reformen velkommen fra alle kanter. Dette er en viktig reform fordi vi nå vil vri tilbudet til nyankomne innvandrere over fra passiv sosialhjelp, som man tidligere har vært henvist til, til aktive tiltak i form av språkopplæring, arbeidskvalifisering og samfunnsopplæring – det er bra.

Vi kjenner til at etter fem års botid er yrkesaktiviteten fortsatt bare mellom 30 og 40 pst. blant nyankomne innvandrere, og vi vet at arbeidsledigheten blant innvandrene generelt er nesten tre ganger så høy som ellers. Her er det all grunn til å ta et krafttak.

Fra 1. september neste år vil kommunene være pliktige til å legge til rette for et introduksjonsprogram for flyktninger som bosetter seg i kommunen, etter bosettingsavtale mellom UDI og kommunen. Ordningen skal tilbys alle flyktninger og personer som har fått innvilget opphold på humanitært grunnlag, samt personer som blir familiegjennforent med disse.

Mange har ment at tilbudet burde tilbys alle som får oppholdstillatelse her i landet. Komiteen er enig om hvem som skal være målgruppen nå. Men Arbeiderpartiet, SV

og Senterpartiet mener at dette må være det første trinnet og ber Regjeringen allerede nå om å utrede også et introduksjonsprogram for de mange som kommer hit som familiegjenforente. Men det får vi sannsynligvis ikke flertall for.

Programmet kan vare i inntil to år. Ved å følge programmet får den enkelte rett til lønn på 2 G, som er vel 108 000 kr i året. Det skal også gis rett til bostøtte. Men komiteens flertall sitter med mange spørsmål rundt bostøtteordningen og hvordan den vil slå ut. Derfor ber vi Regjeringen komme tilbake med en redegjøring om dette i budsjettet for 2004.

Deltakerne i programmet plikter å møte fram og delta, ellers trekkes man i lønn på lik linje med det som skjer etter vanlige regler for arbeidslivet ellers. Ulegitimert fravær trekkes i lønn. Skatt skal betales etter vanlige regler som gjelder for lønsmottakere.

Dette skal være et reelt tilbud og et bedre alternativ enn sosialhjelp, og den enkelte skal ikke kunne velge sosialhjelp framfor et individuelt tilbudt program fra kommunen. En samlet komite ber kommunene innføre en streng praksis, slik at tilbudet blir obligatorisk for alle.

Det er kommunene som skal gjøre jobben med å få dette til å virke. Kommunene er positive, og de fleste er enige i at ordningen kan tre i kraft fra 1. september 2004 som en obligatorisk ordning. Derfor går komiteen inn for det. Det positive er at mange kommuner svarer at de også kan tenke seg å igangsette ordningen allerede fra i høst. Derfor går vi inn for at de som ønsker det, kan sette i gang fra 1. september 2003, men da som en frivillig ordning for kommunene.

Men dette har noen kostnader for kommunene som Regjeringen ikke har tatt høyde for. Regjeringen foreslår at integreringstilskuddet skal økes med 6 500 kr pr. deltaker pr. år de første to årene, og at det skal gis mindre de siste tre årene – altså ingen total økning. Kommunenes Sentralforbund mener programmet vil koste 46 000 kr pr. deltaker pr. år i ekstrautgifter for kommunene, og at det må innføres et ekstra tilskudd de første to årene programmet er obligatorisk. Men det er ikke regjeringspartiene enige i.

Det er ikke lenge siden Kristelig Folkepartis landsmøte. På det møtet ble det vedtatt at det skulle bli slutt på å sende nye underfinansierte reformer ut i kommunene. 14 dager etterpå er det nettopp det som skjer.

Arbeiderpartiet vil sterkt advare Stortinget mot nok en gang å sende en kostbar reform ut til kommunene uten at det følger penger med. Skal vi lykkes med dette viktige arbeidet, kan ikke Stortinget fraskrive seg ansvaret og la kommunene betale regningen, spesielt ikke i dagens situasjon, hvor kommunene sliter med svært trang økonomi og må kutte i skoletilbudet, i tilbudet til de eldre og i helsetjenestene. Derfor ber Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet om at Regjeringen kommer tilbake til Stortinget med en fullfinansiering av ordningen, og at kostnadene innarbeides i budsjettet for 2004.

Fremskrittspartiet sitter fortsatt på gjerdet. Men etter at Fremskrittspartiet under budsjettbehandlingen i fjor høst gikk inn for 1 milliard kr mer til kommunene enn

Regjeringen gjorde, samt gikk inn for 500 mill. kr til kommunene for å dekke økte utgifter til sosialhjelp i forbindelse med de store strømrregningene tidligere i vår, er det grunn til å håpe at Fremskrittspartiet ikke vil pålegge kommunene en ny stor reform og en ny stor utgiftspost uten at det følger penger med. I så fall er det bare å konstatere at Fremskrittspartiet aksepterer at dette vil gå ut over andre tjenester i kommunene, som dårligere skole, dårligere eldreomsorg og dårligere helsetilbud.

Så til bosettingsordningen. Her lider regjeringspartiene nederlag. Et flertall i komiteen, bestående av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, SV og Senterpartiet fremmer forslag om at kommunene ikke har plikt til å gi et introduksjonstilbud til dem som bosetter seg i kommunen, utover det som avtales mellom UDI og kommunen etter de nye bosettingsreglene. Dette flertallet mener at å endre de nye kriteriene for bosetting, vil undergrave hele bosettingsmodellen, som fungerer bra.

At det sitter flere tusen i mottak som har fått oppholdstillatelse, men ikke bosettingskommune, er Regjeringens ansvar. Det koster penger, det ser vi i revidert nasjonalbudsjett. Men å prøve å skyve dette ansvaret over på kommunene er frekt. Det er mange grunner til at kommunene ikke makter å bosette flere. Dårlig kommuneøkonomi er en vesentlig faktor. Husbankens rammer for tilskuddsordninger er en annen. Tilskuddene har gått vesentlig ned siden Bondevik II overtok. Dette er bremseklosser for bosettingen, som Regjeringen kunne ha gjort noe med. Isteden prøver de nå å skyve ansvaret over på kommunene.

Norskundervisningen i mottak er tatt bort fra årsskiftet. Det blir vanskeligere å integrere når mange sitter i mottak i lang tid mens søknaden behandles, uten at det gis tilbud om norskopplæring. Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet fremmer derfor forslag om at norskopplæring i mottak innføres igjen for alle, med unntak av de asylsøkerne som er i kategorien antatt grunnløse.

Så til en feil i innstillingen. På side 30, vedtak E, siste linje, skal det etter «Husbankens bostøtte» stå «fra 1. september 2003» istedenfor det som står, «som om de var trygdede». Det riktige forslaget står for øvrig på side 21. Jeg ber om at komiteens innstilling til vedtak E blir rettet opp.

Presidenten: Saksordfører har gjort oppmerksom på en oppretting, som vil bli notert.

Det blir replikkordskifte.

Kari Lise Holmberg (H): Signe Øye sa at det på enkelte punkter er stor uenighet. Jeg har lyst til å si at når det gjelder introduksjonsloven, er det faktisk stor enighet i komiteen. Men jeg går ut fra at hun tenkte på ett område, nemlig bosetting i kommunene. Status i dag er at det er flere tusen som venter på bosetting, og kommunene vegrer seg av ulike årsaker. Likevel har flertallet i komiteen i dag stadfestet at de ønsker en styrt bosetting. Man kan altså ikke ta individuelle avgjørelser. Hvis en selv tar initiativ og flytter til en kommune og skaffer seg bosted, vil flertallet, deriblant Arbeiderpartiet, nekte introduk-

sjonsordning. Det er et tankekors, for vi bor i et fritt land, og vi kan flytte hvor vi vil. Er det slik at Arbeiderpartiet med dette ønsker en enda tregere bosetting enn den vi sliter med i dag?

Signe Øye (A): Nei, Arbeiderpartiet ønsker ikke en tregere bosetting. Vi ønsker at bosettingen skal gå hånd i hånd med det som kommunene og UDI blir enige om. Men da er ikke veien å gå å gjøre det som representanten Holmberg fra Høyre går inn for, å pålegge kommunene å gi et introduksjonstilbud til noen som plutselig dukker opp i kommunen, uten at kommunen har vært medansvarlig for det. Den gode bosettingsavtalen som vi har nå, og det at kommunene er svært villige til å ta imot ganske mange, gjør at dette fungerer bra. Derfor er vi sterkt imot å endre denne modellen nå. Men hvis kommunene ikke har penger eller ikke får tilskudd fra Husbanken, slik at de kan skaffe boliger, er det klart at det blir vanskelig å ta imot flyktninger.

Per Sandberg (FrP): Saksordfører, representanten Signe Øye fra Arbeiderpartiet, har helt rett i at det i vesentlig grad er stor enighet om et obligatorisk introduksjonsprogram. Men når vi har fått et vedtak her, ser jeg for meg at vi kan gå i den fellen at vi tror at da er jobben gjort i forhold til integreringsprosessen, noe som jeg vil advare sterkt imot. Derfor har jeg et spørsmål til representanten Øye fra Arbeiderpartiet. Når vi nå har fått på plass denne lovendringen, på hvilke andre områder ser Arbeiderpartiet at det er nødvendig med regelendringer eller lovendringer for å videreføre eller forsterke integreringsprosessen, ut fra det store antall innvandrere som allerede er i Norge i dag, men også ut fra de prognosene som viser Regjeringens fallitt – kan man si – i forhold til den økte asylinnvandringen til Norge?

Signe Øye (A): Ja, jeg er enig i at når det gjelder selve innholdet av loven, så er det stor enighet, og det er også stor tro på at dette skal bli en ordning som vil gi et løft i forhold til integreringsarbeidet her i landet. Men det er ingenting som gjør seg av seg selv. Det er helt klart at det er, som jeg sa, veldig mange forutsetninger som må oppfylles for at vi skal lykkes. Og det er veldig viktig at vi nå lykkes, også for at vi ikke skal stå her om fem nye år og si: Beklager, vi klarte det ikke denne gangen heller. Jeg tok i mitt innlegg opp en del av de forutsetningene som Arbeiderpartiet la til grunn, bl.a. at kommunene må få økonomi til å kunne gjøre dette.

Hvilke andre områder ser Arbeiderpartiet for seg? Jo, allerede i innstillingen ber vi om en ny utredning i forhold til andre grupper, bl.a. de som kommer som familiegjenforente. Vi vet at det er en stor gruppe fortsatt som ikke vil bli ivaretatt på samme måten som dem som nå får et introduksjonstilbud.

Heikki Holmås (SV): Vi er jo i all hovedsak enige med Arbeiderpartiet, og vi står sammen om både de fleste forslagene og innstillingen. Men det er tre punkter som

vi er uenige om. Jeg tenkte jeg skulle se om jeg fikk tid til å spørre representanten Øye om alle sammen.

Det ene er at hun understreker veldig sterkt hvor viktig det er å sørge for at bostøtteordningen gjelder alle, allerede fra og med 1. september i år, fordi kommunene bare venter og lengter etter å komme i gang med dette. Hvorfor ønsker da ikke representanten Øye og Arbeiderpartiet å utvide bostøtteordningen og presisere at den bør gjelde alle, uavhengig av om de bor også i boliger som er på under 40 m²? Hvis man ikke inkluderer også disse menneskene, så vil det bli svært mange mennesker som vil få problemer med høye husleier i storbyene, der det er veldig mange mennesker som bor på under 40 m².

Signe Øye (A): Jeg skal svare på det ene spørsmålet. De to andre fikk jeg ikke. Det gjelder bostøtteordningen og det at vi ikke går inn for å utvide den nå til å gjelde også dem som bor i en leilighet på under 40 m².

Statsråden har signalisert at hun vil komme tilbake til det spørsmålet ganske snart. Jeg tror at det nå er klokt at vi forholder oss til ting i riktig rekkefølge. Det er slik at sannsynligvis vil også Arbeiderpartiet gå inn for at den regelen blir opphevet, men vi mener at den runden skal vi ta når vi får dette samlet, og da skal det ikke gjelde bare innvandrere, men også alle andre her i landet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Kari Lise Holmberg (H): Individuelle handlingsplaner står helt sentralt i det toårige introduksjonsprogrammet som kommunene fra 1. januar 2004 skal innføre for nyankomne innvandrere.

Alle partier er enige om intensjonene. Samtlige partier støtter innholdet og minstekravet, som inneholder norskopplæring, samfunnskunnskap og kvalifisering til arbeid, og at deltakerne skal få økonomisk støtte som knyttes opp mot pliktig deltakelse, i stedet for å motta sosialhjelp, og samtlige partier mener videre at den enkelte kommune står fritt til å forme innholdet ut over minstekravene. Det er med andre ord bred enighet om den loven som nå i dag skal vedtas.

Det er ikke usannsynlig at den brede enigheten skyldes både sakens forhistorie og det faktum at 26 forsøksprosjekt i 29 kommuner, eller bydeler, siden 1999 har gjort at man har opparbeidet seg en betydelig erfaring og stor kompetanse i forhold til å tilby en introduksjonsordning for nyankomne innvandrere.

I tillegg til forsøkskommunene er de aller fleste av høringsinstansene også positive til lovforslaget og intensjonene, og de støtter prinsippet om kvalifisering og stønad. Sluttrapportene fra de nevnte forsøkskommunene gir en god bekreftelse på at dette er veien å gå for det kommunale kvalifiserings- og integreringsarbeidet.

Selv er jeg overbevist om at det er viktig å innføre en introduksjonsordning der både deltaker og kommune avtaler et individuelt tilrettelagt program for den enkelte. Min egen hjemkommune, Skien, har vært en av forsøkskommunene. Og som nyvalgt ordfører da Skien ble med på forsøket, fulgte jeg ordningen med interesse, ikke bare

i egen kommune, men også på sentrale samlinger både i Arendal og i Oslo. Jeg synes derfor det er verdt å merke seg at Skien – i likhet med andre forsøkskommuner – understreker viktigheten av at tilbudet om introduksjonsprogram skal være forutsigbart for alle nyankomne innvandrere i landet.

Stortingsflertallet bad Regjeringen gjøre introduksjonsordningen obligatorisk. I tillegg foreslås det også andre lovendringer som er helt i tråd med forsøkskommunenes erfaringer, for det har vært hindringsfaktorer av både praktisk og organisatorisk art. Eksisterende lovverk gjør det komplisert å tilby et alternativ til sosialhjelp, og mange av prosjektkommunene ser derfor fram til en lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere. Det blir en lov som forenkler, og det blir en lov som forbedrer.

Viktigheten av at kommunene gjør et godt og planlagt integreringsarbeid, kan ikke understrekes nok. Det er viktig av flere årsaker, og jeg skal kort nevne tre av dem.

For det første vil innføringen av et individuelt tilrettelagt obligatorisk introduksjonsprogram gi den enkelte innvandrere mye bedre muligheter til raskt å bli fortrolig med norsk språk, norsk kultur og norske samfunnsforhold. Med Aetat som samarbeidspartner bør den enkelte kommune raskere kunne tilby sine arbeidssøkere med innvandrerbakgrunn ordinært arbeid. Jeg synes at NHO sier det godt i sin høringsuttalelse til komiteen:

«Arbeidslivet stiller i dag store krav til språkkunnskaper på de fleste områder. En innvandrere som kommer til Norge har vanligvis behov for individuell tilpassing når det gjelder norsk språk, kulturforståelse og fagkunnskap før de kan fungere godt på en arbeidsplass. Individuell tilpassing bør tidlig ta utgangspunkt i den enkeltes ønsker og bakgrunn samtidig med arbeidslivets behov. Et introduksjonsprogram vil skape struktur i tilværelsen tidlig etter ankomst og bidra til at personer lettere kan fungere i arbeidslivet.»

Å bli en naturlig del av det norske samfunnet er viktig for den voksne innvandrere, men det er også svært viktig for innvandrene barn. Mitt andre poeng er at svært mange uheldige episoder i barnehagen, på skolen eller på andre barne- og ungdomsarenaer kan unngås dersom voksenpersonene er godt integrerte, kan språket og kjenner kulturen og de norske samfunnsforholdene. Også innvandrene egen kultur og egne verdier kan da bedre formidles til de voksenpersonene barna daglig må forholde seg til. God kommunikasjon forhindrer misforståelser og øker toleransen.

En god integreringspolitikk vil bedre få nyankomne innvandrere over fra passiv støtte til aktivt arbeid. Den enkelte blir mer selvhjulpne, får bedre selvfølelse og bedre livskvalitet. I tillegg til at den enkelte får gevinst, vil også storsamfunnet høste frukter av et godt integreringsarbeid. Innvandrere som får god oppfølging, kommer raskere i jobb. Dermed vil behovet for sosialhjelp reduseres eller bli borte. Verdiskapingen i samfunnet økes, og kommunene får økte skatteinntekter.

Nettopp kommunenes situasjon er det tredje området jeg vil trekke fram som argument for introduksjonsord-

ningen. På sikt vil loven innebære en økonomisk innsparring for kommunene, i tillegg til gevinsten for det enkelte menneske.

Ikke overraskende peker mange av høringsinstansene på kommunenes økonomiske situasjon. Både KS og flere kommuner mener en innføring av ordningen vil medføre økte kostnader. Det hørte vi også i innlegget fra saksordføreren. Det er klart at dette er signaler som tas på alvor, og jeg viser her til at regjeringspartiene ikke har noe ønske om at kommunene skal bli påført ekstra kostnader i forbindelse med gjennomføringen av den obligatoriske introduksjonsordningen. Dette framgår i egen komitemerknad.

I Høyre er vi enig med Regjeringen i at selve opplæringselementene i introduksjonsprogrammet ikke vil bety nevneverdige merutgifter for kommunene. Dette er fordi de aller fleste kommunene i dag driver opplærings tiltak overfor nyankomne innvandrere – særlig norskundervisning, men også en rekke andre tilbud. I en overgangsperiode vil imidlertid ordningen nok medføre nye administrative kostnader. Dette behovet møter Regjeringen ved å omfordele integreringstilskuddet, slik at kommunene får mer av totalbeløpet de to første årene. Satsene for integreringstilskudd til kommunene blir dessuten vurdert med bl.a. utgangspunkt i det årlige resultatet fra Beregningsutvalget. Det vil være både naturlig og nødvendig at Regjeringen kommer tilbake til innpassing av eventuelle merutgifter i forbindelse med omlegging av integreringstilskuddet, intensivering av norskopplæringen og utvidelse av ordningen med bostøtte i de årlige forslagene til statsbudsjett. Det er jo i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettene at det er naturlig å diskutere økonomi.

Vi viser ellers til ordningen med de årlige konsultasjoner mellom KS og Kommunal- og regionaldepartementet. Jeg vil understreke at her har KS en viktig jobb å gjøre. De har jobbet lenge og mye med introduksjonsordningen fram til nå, og de vil helt sikkert fortsatt følge opp og ivareta kommunenes interesser i så måte. Jeg har stor tro på den konsultasjonsordningen som er etablert.

For øvrig vil jeg påpeke at det allerede på inneværende års budsjett ble bevilget 7 mill. kr til UDI, slik at prosessen overfor kommunene kunne igangsettes. Videre ble også posten Kommunale innvandrertiltak økt med 30 mill. kr, nettopp for å støtte opp om kommunale opplæringsprogrammer for nyankomne flyktninger og innvandrere. Vi er altså godt i gang, og her, som på mange andre områder, vil mye være opp til den enkelte kommunes vilje og evne til å utøve et godt håndverk.

Etter statlige retningslinjer skal kommunene gi nyankomne innvandrere et introduksjonsprogram. Rammene blir lagt og mulighetene gitt. Høyre er fornøyd med at det er en enstemmig komite som står bak de overordnede retningslinjene. Det gir gode signaler. For Høyre er det i denne saken svært viktig å framheve det lokale selvstyret og den kommunale handlefriheten. Kommunene må selvfølgelig få velge å innføre ordninger som er bedre og kanskje mer omfattende enn hva loven legger opp til, men *det* må være opp til den enkelte kommune, ut fra egen, selvstendig vurdering av sitt totale ressursgrunn-

lag. Det er i kommunenes egeninteresse å drive et så godt integreringsarbeid som mulig. Det gir mer igjen for pengene. Det gir også kommunenes innbyggere et bedre lokalmiljø.

På flere områder gir komiteen uttrykk for den samme holdning. Det borger bra for vårt framtidige lokale demokrati når partiene på flere områder i denne saken henviser til det lokale selvstyret og de vurderingene som der kan – og skal – foretas.

Jeg har her valgt å trekke fram det positive i forhold til kommunenes egne, frie vilje. Jeg kunne lett ha pekt på de områdene hvor opposisjonen er langt mer detaljerende enn jeg setter pris på.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sigvald Oppebøen Hansen (A): I dag har me ein kommunesektor som slit veldig økonomisk. Me opplever stadig kutt innanfor skulen og innanfor eldreomsorga. I tillegg har me ein husbank som har for lite midlar, og mange stader i landet er det byggjestopp når det gjeld denne typen bustader.

Så kjem Stortinget med ei ny reform til kommunesektoren. Meiner representanten Holmberg at kommunane skal finne rom for denne nye oppgåva, når dei allereie no varslar at dei må kutte i skulen og kutte i eldreomsorga? Meiner representanten Holmberg at reforma blir vellykka dersom ein ikkje stiller krav om fullfinansiering? Og vil Høyre i så fall vere med på kravet om at alle nye reformer heretter skal fullfinansierast?

Kari Lise Holmberg (H): Vi har en årelang tradisjon her i landet for å ta imot innvandrere og flyktninger. Kommunene har drevet med bosettingsarbeid i mange, mange år. Det er ikke noe revolusjonerende nytt vi behandler her i dag. Vi pålegger kommunene å innføre en obligatorisk introduksjonsordning. Det er utelukkende positivt. Bosettingsarbeid har kommunene drevet med også tidligere.

Vi er i forbindelse med alle statsbudsjetter innstilt på å diskutere og se på de rammene vi legger. Til høsten får vi en boligmelding, som vi også skal diskutere i forhold til det norske folk.

Jeg er ganske sikker på at vi får et vellykket resultat av integreringsordningen, for det er i kommunenes egen interesse å drive et godt integreringsarbeid. Kommunene får integreringstilskudd nå som før. De må organisere seg på en litt annen måte, men oppgavene har vært der tidligere også.

Per Sandberg (FrP): Det representanten Holmberg har helt rett i, er at vi har årelang erfaring med integrering. Men det representanten Holmberg ikke tar med, er at vi har årelang dårlig erfaring, med et elendig resultat. Med den reformen, eller loven, som vi behandler i dag, får vi tro at vi greier å snu den trenden.

Jeg registrerer også at representanten Holmberg sier at hvis vi når målet, får oppfylt de intensjonene vi har, så vil det gi gevinst ikke bare for kommunene, men for sam-

funnet generelt. Jeg vil utfordre representanten Holmberg på følgende: Vil det også gi gevinst på sikt, når vi vet at Høyre ikke har noen begrensninger i forhold til innvandring, når Høyre nå ønsker å lette innvandringen ved å si nei til overgangsordninger i forhold til EUs utvidelse, når de sier ja til økt arbeidsinnvandring fra utenfor EØS-området, og når de sier ja til å utvide asylinstituttet til også å gjelde for folk som er forfulgt basert på kjønn?

Kari Lise Holmberg (H): Jeg vet nesten ikke hvordan jeg skal takle slike påstander.

Vi har lang erfaring med integrering. Det er svartmaling når Per Sandberg sier at vi har et elendig resultat. Det er gjort mye godt arbeid i veldig mange kommuner. Det er klart at det har vært enkelte uheldige episoder, og at det er enkelte områder hvor vi har problemer. Vi har også kommuner som ikke ønsker å ta imot innvandrere. Vi har mange utfordringer på dette området.

Det er løgn å påstå at Høyre ikke har begrensninger. Høyre ønsker en god integrering, og en god integrering forutsetter at vi håndterer dem som kommer til landet, på en fornuftig måte. Vi skal ha et lovverk og et regelverk som gir stramme rammer, og vi skal håndtere det godt innenfor de rammene og de reglene vi har. Det er Høyres største ønske, og vi har en statsråd som har grepet fatt i dette området, og som har gjort mye godt arbeid.

Presidenten: Presidenten vil påtale at det å si at en annen representant lyver, neppe er i tråd med god parlamentarisk språkbruk.

Heikki Holmås (SV): Til det forrige replikksvaret vil jeg si at det viktigste er vel å sørge for at vi har en human flyktning- og innvandringspolitikk, i tråd med internasjonale konvensjoner og det som har vært tradisjonen her i landet.

Alle er enige om at det vil lønne seg å innføre disse introduksjonsprogrammene som vi nå planlegger, både menneskelig for dem det gjelder, og for kommunene og samfunnet som helhet. Det som er den store utfordringen her, er at kommunene har sagt klart fra at det ikke følger nok penger med. Vi er i ferd med å innføre nok en statlig reform der det ikke følger full pott med. Løftet fra Regjeringen var at det skulle komme bostøtte, de skulle sørge for at det ble mer penger i de første årene, og så skulle de sørge for at det kom mer støtte gjennom Aetat. Men i svar på spørsmål fra SV kommer det klart fram at det i utgangspunktet ikke kommer noe særlig mer penger til Aetat, og bostøtten er tenkt å omfatte vesentlig færre.

Derfor spør jeg: Hvordan har Høyre tenkt å sørge for at dette blir skikkelig finansiert?

Kari Lise Holmberg (H): Hvis Heikki Holmås hadde fulgt med da jeg holdt innlegget mitt, hadde han oppfattet hva som er Høyres holdning.

Integreringstilskudd har kommunene allerede. For å imøtekomme det behovet som er i de to første årene i forbindelse med en omlegging av ordningen, blir satsene økt de to første årene, mens de blir mer normalisert ut-

over i perioden. Så har vi behandlingen av de årlige budsjettene, hvor vi får diskutere situasjonen ut fra de rapporter som Beregningsutvalget skal gi på dette området.

Det er klart at vi følger situasjonen med argusøyne. Men mitt hovedpoeng er at dette faktisk ikke medfører noe voldsomt nytt for den enkelte kommune. Den enkelte kommune har allerede i dag et integreringsarbeid. Det er snakk om å organisere det på en annen måte, og forbedre det på visse punkter. På enkelte områder krever det omlegginger og styrking. Og Aetat har nå blitt styrket med 300 stillinger, nettopp for at de skal få til et bedre samarbeid med kommunene.

Presidenten: Replikkordskiftet er avsluttet.

Per Sandberg (FrP): La meg først si at jeg ikke tar så voldsomt skade av å bli kalt løgner av Høyres representanter, for det begynner å bli en gjentakelse som jeg på en måte aksepterer, ut fra at jeg innser at Høyre har veldig store problemer med å akseptere at de er på feil kurs og ikke greier å korrigere kursen slik at de klarer å gjøre noe med problemet. Og nå, etter siste replikkordskifte, har jeg forstått det. Nå har jeg forstått hvorfor denne regjeringen, med en Høyre-statsråd, ikke evner å gjøre noe med verken innvandringsproblemer eller integreringsproblematikken. Det er fordi de ikke erkjenner at det finnes problemer, i motsetning til et samlet storting den 18. april i fjor, der alle partier signaliserte at integreringsprosessen i Norge har vært mislykket. Og da forstår jeg godt at vi står fast, slik som vi gjør.

Jeg har tidligere i dag også blitt anklaget av statsråden for å skifte argumentasjon fra sak til sak. Det er mulig, det, og derfor ville jeg på en måte si fra med en gang om at når Fremskrittspartiet snakker om integreringspolitikk, greier vi å se bredden. Vi står ikke fram, slik som statsråden og enkelte andre politikere gjør, og sier at det er en forskjell mellom integreringspolitikk og innvandringspolitikk. Vi forholder oss faktisk til det som statsrådens kollega i Danmark sier og holder fast ved. Hvis vi skal lykkes med integreringsprosessen, er vi nødt til å se den i sammenheng med den type innvandring vi har til Norge, uavhengig av hvorvidt det er asylinnvandring, hvorvidt det er arbeidsinnvandring, eller hvorvidt det gjelder familiejenforening.

Poenget er at vi må akseptere at her snakker vi om omtrent hundre forskjellige nasjoner, her snakker vi om hundre forskjellige kulturer og hundre forskjellige tradisjoner. Da nytter det ikke å grave seg ned i sanden og si at integrering ikke har noen sammenheng med de menneskene som kommer til Norge. Det er her Fremskrittspartiet skiller seg vesentlig ut i forhold til alle de andre partiene – og tar ansvar. Jeg er veldig glad for at i hvert fall vi i Fremskrittspartiet i Norge får relativt stor støtte fra alle land i EU – jeg gjentar: fra alle land i EU. Selv om det har vært påpekt at den prosessen som danske Venstre har gjennomført i forhold til å gripe problematikken, i vesentlig grad har blitt kritisert av norske politikere, har den nå fått vesentlig aksept i resten av Europa. Danmark har vært en bjelleku – ja vel – men nå brer pro-

sessen seg som en vind i Europa, og til og med høykommissæren ser at en del av det som Danmark har gjort, også Dansk Flyktningråd, er riktig. Men her i Norge står vi fortsatt fast på og snakker om enkeltgrupper. Det er å tenke selektivt, og derfor tar vi avstand fra det. Derfor blir Fremskrittspartiet stadig vekk beskyldt for å ha en skjult agenda, å nøre opp under fremmedfrykt, osv. Jeg innser at det tar tid. Jeg synes det er trist at vi det siste året har opplevd så mange situasjoner som har bekreftet at vi er i en situasjon som krever handling, og krever handling nå. Ikke minst krever det handling når vi ser hva Regjeringen og flertallet i Stortinget ønsker i en videre prosess.

Fremskrittspartiet har fremmet mange forslag her i dag. Mange av dem har vært fremmet tidligere, så partiene her i salen kan ikke si at dette har de ikke hatt til vurdering, eller at forslagene har vært fremmet på et tidspunkt da de ikke har hatt tid til å vurdere dem. Det blir for dårlig. De har hatt år til å vurdere disse tiltakene som Fremskrittspartiet legger fram forslag om i dag. Det burde ha vært enkelt å innse hva vi er utsatt for.

Ellers må jeg si at det introduksjonprogrammet som foreligger til behandling nå, er Fremskrittspartiet veldig glad for. Jeg husker, og jeg skulle gjerne ha sitert mange utsagn fra forskjellige politikere, da vi første gangen fremmet krav om obligatorisk norskundervisning for innvandrere – ja, da var vi selektive! Da var vi rasister! Da hadde vi også en fremmed agenda! Men nå i dag, nesten 15 år etter, står altså flertallet i Stortinget og skryter av at det er veldig nødvendig. Jeg er glad for det. Jeg er også veldig glad for at de slutter seg til at samfunnslære skal være en del av dette, og jeg er glad for at også arbeidstrening skal være en del av det. Men at det skal ta så lang tid før det går opp for de politiske miljøene at disse grepene skulle vært tatt for 20 år siden! Derfor er utfordringene i dag av et slikt omfang at jeg tror vi må tenke lenger enn det introduksjonsprogrammet som foreligger her. Derfor har Fremskrittspartiet fremmet mange alternative forslag, som vil bli nedstemt i salen i dag. Så vil det sannsynligvis ta tre-fire år – hvis det da ikke er en eller annen som hvisker statsråden i øret at det burde vi ha gjort noe med, og så blir de tilfreds med det, for da har de i hvert fall sagt til Regjeringen at her er det et problem. Men det er ikke måten å drive politikk på. Hvis en skal drive politikk, må en handle. Jeg synes ærlig talt at det burde være mulig å overskride partigrensene i slike sammenhenger.

Men vi har også forhåpninger. Vi har forhåpninger om at dette introduksjonsprogrammet vil hjelpe. På den andre siden er vi veldig redde for at introduksjonsloven – når den trer i kraft – ikke vil få den betydningen som den kunne hatt, når flertallet i denne salen viderefører en enorm innvandring i tillegg. Både asyltilstrømmingen, arbeidsinnvandringen og utvidelsen av asylinstituttet vil medføre at det kommer enda flere folk til Norge. Samtidig som vi skal takle utfordringene med alle de menneskene som nå skal integreres, åpner flertallet for ytterligere utfordringer, ved å øke innvandringen til Norge. Når jeg sier det fra Fremskrittspartiets side, er det fordi jeg har en skjult agenda, selvfølgelig. Derfor har vi i Frem-

skrittspartiet også sagt at hvis vi skal greie prosessen med integrering, må statsråden, Regjeringen og stortingsflertallet på et eller annet tidspunkt forstå at det er en sammenheng – med alle de menneskene som kommer i morgen, de som kommer neste år, og de som kommer i 2005, for de vil påvirke prosessen.

I forhold til det jeg åpnet innlegget mitt med, vil jeg bare si – jeg skal kanskje ikke bruke så mye tid på det – at jeg så jo også at representanten Holmberg ble veldig engasjert, og nærmest hissig, i forhold til at jeg beskyldte Høyre for en del ting, og at det er interessant å merke seg at innvandringspolitisk talsmann i Høyre ikke har registrert at det det siste året har kommet en hel mengde rapporter og utredninger, det har kommet forskning, det har kommet bøker og nå sist en vesentlig rapport fra en organisasjon som har kjennskap til problematikken, som påpeker at vi har et kjempeproblem hvis vi ikke tar noen grep nå. Hvis representantene på Stortinget verken har interesse av å ta med seg de synspunktene som kommer fra fagmiljøene og fra de organisasjonene som får tilskudd fra staten for å se på problemet, og heller ikke tar med seg de signalene som kommer fra resten av Europa, da er store deler av introduksjonsprogrammet bortkastet.

Jeg regner med at jeg har snakket på meg noen replikker. Det ser jeg ikke bort fra.

Til slutt vil jeg fremme de meget gode forslag som Fremskrittspartiet har i innstillingen. Jeg synes det er trist at ikke flertallet i Stortinget nå kryper, rett og slett, til korset og innser at disse forslagene er nødvendige hvis vi skal lykkes på sikt med integreringsprosessen.

Presidenten: Representanten Per Sandberg har tatt opp de forslag han refererte til.

Representanten har helt rett i at han har pådratt seg noen replikker. Det blir replikkordskifte.

Signe Øye (A): Fremskrittspartiet bidrog til å sikre kommunene 1 milliard kr mer under behandlingen av statsbudsjettet i høst. Representanter fra partiet har i ettertid vært svært så offensive, og fortalt det norske folk at de har bidratt til at kommunene fikk mer penger. Samtidig viste Fremskrittspartiet et engasjement for å sikre velferden ute i kommunene ved å gå inn for den bevilgningen. Nå har Fremskrittspartiet igjen en mulighet til å vise at de mener noe med satsingen i kommunesektoren, hvis de går inn for å stemme på SV, Senterpartiet og Arbeiderpartiets forslag om å fullfinansiere denne reformen.

Representanten sa at skulle man drive politikk, måtte man handle. Derfor er jeg veldig spent på handlekraften til Fremskrittspartiet og representanten Sandberg når det gjelder å gi kommunene en mulighet til virkelig å få til en god reform.

Per Sandberg (FrP): Ja, vi skal vise handling. Men jeg er tilbøyelig til å holde representanten Øye litt lenger på pinebenken. Årsaken til det er at vi i Fremskrittspartiet har en innstilling som medfører at dette introduksjons-

programmet vil medføre mindre utgifter for kommunene enn det flertallet har innstilling om.

Men det er klart at hvis det er slik at flertallet ønsker å bruke mer penger enn det vi gjør, og vi taper den viteringen, er det opp til oss å vise ansvar ved at vi subsidiært går inn for et forslag som sikrer at kommunene kan få fullfinansiert reformen. Det har representanten Øye helt rett i. Det har vi rett og slett programfestet. Det skal ikke være mulig, uansett regjering, å fatte noe vedtak som medfører at pengene ikke følger med ut i kommunesektoren.

Jeg tror faktisk jeg vil avvente det til lenger ut i debatten, og kanskje til etter votering. Men nå har jeg likevel sagt så mye at representanten Øye kanskje er blitt litt beroliget i forhold til det.

Heikki Holmås (SV): Jeg håper at representanten Sandberg ikke venter til etter votering, men avklarer det før votering, slik at vi i hvert fall kan være klar over hva det er vi bestemmer her på Stortinget.

Jeg skulle si én ting: SV er uenig i en god del av de forslagene som Fremskrittspartiet stiller opp. En del av dem har vi behandlet tidligere, og vi har på en måte varierende standpunkter til dem. Hovedårsaken til det er at SV er uenig med Fremskrittspartiet i at – noe som åpenbart er Fremskrittspartiets poeng – man får den beste integrering hvis folk kryper. Jeg la merke til at han også ville at vi andre stortingsrepresentanter skulle kripe til korset, men det har vi altså ikke noen tro på. Vi er opptatt av at folk skal få en god start, og at vi må stille betingelser. Vi må gi folk gulrøtter, og så må vi stille betingelser til deltakelse i forhold til den integreringsprosessen som skal i gang. Det er resten av representantene her i salen enige om.

Min utfordring til Fremskrittspartiet er: Hvorfor vil ikke Fremskrittspartiet være med på forslaget fra flertallet, nemlig å gi de andre menneskene som kommer hit til landet, retten til å være med på introduksjonsprogram?

Per Sandberg (FrP): For det første tror jeg nok jeg kan vente atskillig lenger. Jeg venter i hvert fall til votering i Stortinget før jeg tar noen beslutning. Dette trenger ikke avgjøres i dag, faktisk, for dette er jo et forslag som skal oversendes Stortinget.

Når vi innskrenker deltakelse i programmet til enkelte grupper, har det rett og slett sammenheng med det representanten Holmås og flertallet i Stortinget står for, nemlig en enormt liberal innvandringspolitikk i forhold til både asyl-, flyktning- og gjenforeningspolitikk. Hvis vi skal åpne for alle disse gruppene til å delta i dette introduksjonsprogrammet, snakker vi om enorme summer. Da er det spørsmål om hvorvidt kommunene greier å takle dette. Bare i fjor kom det 15 000 mennesker til Norge på familiegjenforening. Videre var det vel 5 000 som fikk opphold på humanitært grunnlag, pluss 1 000 kvoteflyktninger og så arbeidsinnvandring i tillegg. Derfor sier vi i Fremskrittspartiet at vi vil være tilbakeholdne her, samtidig som vi sier at forsørgeransvaret når det gjelder ektepar, bør hvile på den ene ektefellen.

Anita Apelthun Sæle (KrF): Framstegspartiet er positivt til det nye introduksjonsprogrammet. Det skulle egentleg berre mangla, for det er sant at Framstegspartiet lenge har gått inn for ei betre norskopplæring og ei større vekt på opplæring i samfunnsforhold. Og no kjem det altså. Men så er likevel Framstegspartiet sin påstand at Regjeringa ikkje gjer noko, endå Regjeringa faktisk returnerer grunnlause flyktningar fortare enn før og faktisk har fått redusert denne strømmen frå 40 pst. i fjor til 10 pst. i år. Det må jo bety noko.

Kva meiner Framstegspartiet at ein skal gjera med menneske som kjem til grensa vår og ber om vern? Skal vi sjå bort frå at mange faktisk treng vern i vår verd, sjå bort frå internasjonale konvensjonar og senda dei hovudstups ut att til sin skjebne, utan å undersøkje sanningsgehalten? Det er det som er problemet. Det er det som tek tid, å undersøkje sanningsgehalten i flyktningane sine historier. Er ikkje Framstegspartiet uroa over at vi faktisk kan late forfølgde menneske i stikken dersom vi er for hardhendte på dette området?

Per Sandberg (FrP): Representanten må gjerne vise til, på lik linje med det statsråden og Høyre gjer, at det er

30–40 pst. reduksjon når det gjelder ubegrunnede søknader.

Jeg forholder meg til de faktiske tall, og det er at siden 1997, da Bondevik inntok regjeringslokalene første gangen, har asyltilstrømmingen til Norge økt med 700 pst. I 1997 kom det 2 700, i fjor kom det 18 000. Det er de faktiske forhold jeg forholder meg til. Samtidig har antall personer som gis opphold, økt betraktelig siden 1997. Om det er ubegrunnede eller begrunnede søknader, er ikke noe argument for at vi skal gå inn for en liberal behandling av disse søknadene. Selv om 30–40 pst. av de ubegrunnede søknadene blir avvist, er det fortsatt 80 pst. som får nei til opphold i Norge. Det er de faktiske forhold. Og når vi ikke greier å få ned saksbehandlingstiden, fordi vi skal beholde alle asylsøkere nesten på samme måte som før, i motsetning til resten av Europa, får vi denne utviklingen.

I forhold til menneskeretter ønsker Framskrittspartiet å styrke asylinstituttet, ikke ødelegge det, slik som flertallet gjer.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Det er også den reglementsmessige tida for formiddagens møte. Møtet heves nå og settes igjen kl. 18.

Møtet hevet kl. 15.05.

Møte onsdag den 4. juni kl. 18

President: Heidi Grande Røys

Dagsorden:

Sakene på dagens kart (nr. 35)

Ein heldt fram med handsaminga av

s a k n r . 1

Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven) (Innst. O. nr. 103 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 28 (2002-2003))

Heikki Holmås (SV): Jeg synes egentlig det er litt harry å si det som jeg nå skal si, men jeg er altså utrolig glad for at vi kommer til å vedta denne loven nå i kveld. Jeg mener at dette er et kvantesprang i integreringspolitikken og i måten vi oppfyller våre internasjonale forpliktelser på. Dette har vært en sak som det har vært jobbet med siden før jeg havnet på Stortinget, men som jeg er så heldig å få lov til å være med på å få på plass. Jeg skal ikke stikke under en stol at jeg er litt stolt, fordi SV har vært blant dem som har trykket på for at viktige deler av denne loven er blitt sånn som den blir i dag. Det må vi, med all respekt, få lov til å være litt stolte av.

Selv om jeg mener at vi er bedre på integreringspolitikk enn Danmark, som komiteen nettopp har besøkt, mener jeg at vi ikke er gode nok. Det er ingen tvil om at hvis man ser på statistikkene, er det en god del mørk lesing. Det er ingen tvil om at folk med minoritetsbakgrunn har vært overrepresentert blant dem som er arbeidsløse. Det er ingen tvil om at det har vært diskriminering av folk som har minoritetsbakgrunn, på arbeidsplassene og på boligmarkedet, som kanskje er de to områdene hvor det er viktigst å få på plass integrering. Det er ingen tvil når man ser på de statistikkene som stadig tikker inn fra Statistisk sentralbyrå, om at det er folk med minoritetsbakgrunn som har dårligst bokvalitet og som rammes hardt av at det er en økende fattigdom. De har vært overrepresentert blant fattige og sosialhjelpsmottakere, de har vært overrepresentert blant dem som har trøbbel med lesing og skrivning, og dermed har de også vært overrepresentert blant dem som faller ut av videregående skole.

For oss som er sosialister og demokrater, har det aldri vært et mål at minoriteter skal bli som majoriteten, slik som enkelte andre står for. Men når vi ser hvordan en stor andel av befolkningen ikke har de samme mulighetene som resten, verken til å skaffe seg inntekt eller til å delta på lik linje i samfunnet – og det er det som på en måte er selve grunntanken i et demokrati – sier det seg selv at politikken ikke har vært god nok. Dette er helt klart et klassisk spørsmål om konflikt mellom høyre- og venstresiden om hvorvidt man skal føre en politikk som gir folk muligheten til å få seg en jobb og slippe å leve i fattigdom og eksklusjon. Men det er også et viktig spør-

mål hvordan vi skal finne de rette grepene for å få en god integreringspolitikk, altså finne de rette integreringspolitiske grepene. Og jeg føler at den loven som vi vedtar i dag, er et godt integreringspolitisk grep.

Spesielt derfor er jeg skuffet over at Regjeringen har avgrenset så klart hovedmålgruppen for introduksjonsloven til å være de folkene som kommer her til landet som flyktninger. Det er et enormt behov for å gi folk som kommer hit til landet, et godt fundament for å klare seg, uansett om de kommer som flyktninger eller som familiegjenforente. Hvis man ser på de siste statistikkene fra nyhetsbrevene som Regjeringen selv utgir, går det klart fram at det eksempelvis i fjor var omtrent 14 200 mennesker som fikk familiegjenforening. Og slik som jeg leser tallene, er omtrent 4 000 av dem som kommer, knyttet opp mot familiegjenforening med flyktninger. Det betyr altså at det er 10 000 mennesker som blir familiegjenforent på andre måter. En god del av dem – jeg tror ikke alle – hadde hatt behov for et bedre integreringsprogram enn det de i dag får. Og når vi nå innfører dette til å gjelde dem som kommer som flyktninger, må det neste skrittet være å sørge for at de andre tas med. Nøkkelen i vurderingen av dette er det som går på kvalifiseringsbehov, som ligger i loven, og som kunne vært brukt med stort hell overfor de andre menneskene som har behov for en skikkelig integrering.

Det er fire ting som jeg synes er veldig bra i forhold til denne loven: For det første får vi nå en enhetlig ordning over hele landet som ikke overlater til eventuell kommunal tilfældighet og til eventuelle andre tilfældigheter om et menneske som kommer her som flyktning, får en skikkelig oppfølging der vedkommende havner. Det er slått fast at det viktigste er om det er kvalitet i de programmene som gis. Det overlater vi til det kommunale selvstyret, og det må vi bare sørge for at vi gjennom oppfølging og videre fundamentering klarer å få på plass på en god måte. Men klarer vi å overlate dette til det lokale selvstyret, skal dette kunne gi gode programmer over hele landet. Det andre er at vi får folk ut av sosialkontorene og over i aktiv kvalifisering og aktiv opplæring for det norske samfunnet.

Det tredje er at vi får på plass en fast introduksjonsstønad. Og jeg tror at med akkurat det grepet som går på å gi folk et fast økonomisk fundament, samtidig som en stiller betingelser til deltakelse og kvalifisering og kvalitet i de programmene som gis, så klarer vi på den fjerde måten å sørge for å bedre ivareta våre internasjonale forpliktelser til å ta imot mennesker som er på flukt, eller som har andre grunner for å komme, f.eks. at de er gift med noen som er på flukt, og som kommer til Norge, og som dermed skal få en god oppfølging i det norske samfunnet. Det er ingen tvil om at all forskning som er tilgjengelig, viser at det å få folk kjapt over i aktivitet, med god kvalitet på aktiviteten, er den viktigste måten å gi folk ballast på når de skal klare seg i samfunnet ellers.

Det er to ting som jeg vil ta fatt i, som jeg mener er viktig, og som ikke er på plass her. Det ene er, som jeg sa, gruppen av folk som omfattes. Det er ingen tvil om at når det kommer 10 000 mennesker på familiegjenfor-

ening til Norge, så er det veldig mange av disse menneskene som har behov som trengs å bli grepet fatt i, og som har behov for å få en særlig oppfølging. Og da har argumentet til statsråden vært, at ja, men dette er et personlig ansvar. Når en gifter seg med noen, så er det et personlig ansvar for den som bringer en ektefelle til landet, å sørge for å gi vedkommende oppfølging. Men da mener jeg at statsråden bommer og glemmer å gripe fatt i utfordringene for vedkommende som kommer her til landet. For det er jo vedkommende som har de store omstillingsutfordringene. Det er jo vedkommende, slik vi har debattert i denne salen for et år siden og senere også, som i enkelte miljøer risikerer å bli holdt tilbake i enkelte sammenhenger, f.eks. russiske, filippinske og thailandske kvinner som kommer til Norge, og som ikke nødvendigvis får den muligheten til opplæring og integrering som alle andre får. Og dette er viktig. Derfor er det viktig at det norske samfunnet er i kontakt med dem og sier at se her, vi har en oppfølging, vi har et tilbud. At det blir akkurat slik som dette introduksjonsprogrammet er, behøver ikke være noen nødvendighet, men jeg er skuffet over at Regjeringen ikke har vært villig til å være med på å støtte flertallet i komiteen i å lage et tilbud.

Den andre biten er språkopplæring. En forutsetning for å få på plass gode integreringsprogrammer er god norskkunnskap, god mulighet for å kunne delta og tilegne seg kunnskap både i arbeidslivet og ellers. Og da er det etter vår oppfatning ingen tvil om at det er en katastrofe at Regjeringen sammen med Fremskrittspartiet fjernet norskopplæringen i asylmottakene. Forskning har vist at nettopp det å komme i gang med aktiv integrering fra dag én er utrolig viktig for å lykkes senere. Og når Regjeringen har vært veldig klar på å si at introduksjonsprogrammene bare skal vare i to år, blir det spesielt viktig å sørge for at tiden forut for introduksjonsprogrammene settes i gang, altså tiden i asylmottakene, blir så effektiv som mulig. Og når vi vet, ut fra de tallene Regjeringen selv har presentert, at 10 pst. av disse menneskene blir sittende mer enn 68 uker, og at vi har saker som kan gå for nemnd, og som fører til at familien kan bli sittende i tre år før det kommer en avklaring, sier det seg selv at det er utrolig dårlig integreringspolitikk å ikke gi folk oppfølging før det kommer så langt.

Det tredje jeg vil gripe fatt i, er det som jeg også har snakket om tidligere, nemlig at kommunene etter vår oppfatning ikke får et godt nok økonomisk fundament. Det ble lovet at Aetat og Husbanken skulle være de viktigste måtene å kanalisere penger til kommunene på. De svarene som jeg har fått fra departementet, har jeg ikke vært fornøyd med i forhold til å få på plass at økonomien som bør ligge i programmet, er god nok. Og jeg tror det kommer til å gå ut over de familiene og menneskene dette gjelder. Det at de ikke får et barnetillegg, selv om det helt åpenbart er ekstra kostnader med å ha barn, at bostøtten ikke er god nok, og at folk under 25 år, selv om de kunne ha behov for det, ikke får full introduksjonsstøtte, er et problem, og hele hensikten med dette programmet er å få folk ut av sosialkontorene og i gang med kvalifise-

ring, og da blir det å tilby folk sosialhjelp ikke noe godt alternativ.

Jeg tar opp forslag nr. 20, som er utdelt i salen, og de øvrige forslagene der vi er medforslagsstillere.

Presidenten: Representanten Heikki Holmås har då teke opp dei forslaga han refererte til.

Det vert replikkordskifte.

Torbjørn Andersen (FrP): Representanten Holmås mente det var viktig å få innvandrere i arbeid, og vi er selvsagt alle enige i at det er meget viktig. La meg da få vise til at den danske integreringsministeren, Bertel Haarder, har hatt som jobb nr. 1 nettopp å få innvandrerne i arbeid. Men en av de største hindringene har vært at det ikke lønner seg for innvandrere å ta arbeid som ufaglært arbeidskraft i Danmark, fordi inntekten fra sosialytelser og andre ytelser har vært høyere enn arbeidsinntekt, og det er ikke noe stort bedre i Norge. I Danmark har man også innført en regel om at innvandrerfamilier får 20 pst. lavere sosialhjelp de sju første årene, og enslige får kuttet sosialhjelpen med 40 pst. Og la meg spørre: Innser ikke Holmås at det er et reelt problem at sosialstønadene og andre velferdsytelser er for sjenerøse også i Norge, og at dette ikke motiverer innvandrerne til selv aktivt å søke arbeid? Er man ikke enig i at det må lønne seg for innvandrere i Norge å arbeide fremfor å gå på trygd?

Heikki Holmås (SV): Nå mener jeg at representanten Torbjørn Andersen her skyter fullstendig skivebom, for de folkene som kommer her og skal gå på introduksjonsprogrammer, får jo introduksjonsstønad fordi de deltar på et program. Det har vært hele poenget fra Regjeringen og fra det store flertallet her i salen å sørge for at dette blir så lik en opplærings- og jobbsituasjon som mulig. Og det å da sørge for å gi en skikkelig stønad for dette, som de også betaler skatt av, det mener vi er veldig riktig og et godt fundament.

For øvrig: Hvis alle hadde fulgt like godt med når det gjelder de tingene som ble sagt i Danmark, hadde man også visst at sosialytelsene i Danmark ligger på et nivå som er et helt annet enn det sosialytelsene ligger på i Norge. Nå husker jeg ikke akkurat tallene, men normen for sosialhjelpssatser i Norge er i overkant av 6 000 kr for en familie, altså der det er to mennesker som bor sammen, og det er altså et helt annet nivå enn det som er i Danmark.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til replikk.

Anita Apelthun Sæle (KrF): Innføringa av introduksjonsloven for nyleg komne innvandrarar er ei svært positiv reform. Det betyr betre integrering og sjølvforsøring. Og det er ikkje harry å innrømme det.

Underteikna har tidlegare teke til orde for at det burde innførast ei ordning med ein samfunnskontakt for nyleg komne innvandrarar, som forpliktar til større deltaking i samfunnet. I dag får vi ei slik ordning. Eg synest det er

(Apelthun Sæle)

bra, sett både frå samfunnet si side og ikkje minst frå den enkelte innvandrar si side.

Integrasjonsloven vil etter Kristeleg Folkeparti si meining føra til fleire positive forhold.

For det første: Loven vil hjelpa den enkelte innvandrar frå passivitet til aktivitet. Kristeleg Folkeparti trur på at aktivitet er bra. Loven vil ansvarleggjera nyleg komne innvandrarar til deltaking – både når det gjeld norskopplæring, arbeidstrening og ikkje minst i lokalsamfunnet elles.

For det andre: Det har lenge vore eit problem at nyleg komne kvinner ikkje deltek i samfunnet på lik linje med menn. Særleg gjeld dette i språkoplæringa. Det kan medføra isolasjon og undertrykking. I tillegg har det ført til dårleg integrering av borna, og det har ført til manglande norskkunnskapar i førskulealderen. For kvinner betyr dette mangel på opplysning både om rettar og om plikter. Introduksjonsloven vil heilt klart medverka til å snu denne trenden i positiv retning, då også kvinner no vil ha plikt til å delta i dei ulike opplæringstilboda som vert gjevne. Og det er eit svært viktig moment. Norskopplæringa til kvinner vil på denne måten også ha ringverknader til borna, samstundes som det vil verka kvinnefrigjerande.

For det tredje: Loven vil gje hjelp til sjølvhjelp. Gjennom deltaking i norskopplæring, gjennom å få grunnleggjande innsikt i norsk samfunnsliv og gjennom førebunde kurs som kvalifiserer for arbeidslivet, vil den enkelte innvandrar heilt klart få auka både kompetansen og moglegheita for å verta sjølvhjelpen gjennom fast arbeid på sikt. Sosialhjelp vert bytta ut med lønsinntekt. Det har store samfunnsøkonomiske konsekvensar.

For det fjerde: Auka kompetanse vil auka sjølvkjensla og sjølvrespekten til den enkelte deltakar. I tillegg vil auka kunnskapar og større deltaking i samfunnet gje større respekt og positivt endra haldningane til innvandrarar generelt i samfunnet. Det er det òg behov for. I ei tid med stor slitasje i forhold til det haldningsskapande arbeidet trur Kristeleg Folkeparti at dette har ein viktig signaleffekt.

For det femte: Kommunane vil få betre rettslege ramar i sitt integreringsarbeid overfor nyleg komne innvandrarar. Det er kommunane som har ansvaret for busetjing og det påfølgjande integreringsarbeidet. Det som kjenneteiknar situasjonen i dag, er ein relativt lang passivitet etter busetjing i kommunen. Dette kan vi ikkje leva med. Kommunane har lenge etterlyst verkemiddel i sitt integreringsarbeid med tanke på raskare og meir systematisk opplæring både når det gjeld språk og når det gjeld arbeidsliv. Eg meiner at det er dette vi no gjev dei.

Til sist: Samfunnet vil ha gevinst på fleire område som følgje av loven, ein økonomisk gevinst ved at det vert mindre utbetaling til sosialhjelp, og ikkje minst ved at det kjem fleire hender i arbeid. Sjølv om vi i dag har ei aukande arbeidsløyse, har vi behov for arbeidskraft på lengre sikt. Demografien og utfordringane elles viser at det i nær framtid kan verta stort behov for arbeidskraft, ikkje minst i tenesteproduserande yrke.

Forslag F i tilrådinga seier at reforma skal fullfinansierast. Sjølv sagt skal ho det. Men kven som skal bestemma kva som er fullfinansiering, er eit anna spørsmål. Sjølv sagt må det tekniske beregningsutvalet koma inn her, og det skal helst vera einigheit i samband med dei konsultasjonsordningane som finst mellom kommunane og Regjeringa.

Loven omfattar alle nyleg komne innvandrarar mellom 18 og 55 år som har fått asyl, er overføringsflyktningar eller personar som er innvilga opphald på humanitært grunnlag etter søknad. Men det er ingenting til hinder for at kommunane kan velja å gå utover aldersgrensa eller tilby programmet til innvandrarar som ikkje er nyleg komne.

Vi i Kristeleg Folkeparti trur det er mykje fornuft ute i kommunane, og har derfor tillit til at kommunane nyttar seg av denne moglegheita dersom dei meiner det er best for den enkelte innvandrar.

Vi ser behovet for at loven kunne ha inkludert andre grupper – det vil eg streka under – f.eks. familiesameining for andre og tredje generasjons innvandrarar. Men dette er første trinn, og så får vi evaluera ordninga og utvida loven dersom behovet skulle tilseia dette. Kristeleg Folkeparti er i alle fall glad for at det er brei politisk einigheit om å innføra denne lovendringa, til beste både for individet og for samfunnet.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Signe Øye (A): Etter Kristelig Folkepartis landsmøte for et par uker siden kunne vi lese i avisen at nå skulle det være slutt på å vedta reformer i kommunene som ikke var fullfinansierte. Mitt spørsmål er: Var det en feilsitering?

Nå hører jeg at representanten Apelthun Sæle sier at reformen skal fullfinansieres. Det er ikke det samme som statsråden sier, og jeg spør: Er det slik nå at dette skal inn for det tekniske beregningsutvalget, slik at vi får nye tall på bordet etter en stund?

Dersom det hadde blitt slik som Kristelig Folkeparti går inn for, vil jeg anta at Oslo ville få en mye større andel av dem som i dag har fått oppholdstillatelse, enn det Oslo kommune ser seg i stand til å ta imot i dag. Mener representanten at dagens nye bosettingsordning, som Stortinget har vedtatt, ikke fungerer, og at dette skal slippes fritt?

Anita Apelthun Sæle (KrF): Ja, eg understreka at vi skal fullfinansiera denne reforma, som andre reformer i forhold til ting vi pålegg kommunane. Men det er heilt klart at det vil verta debatt, og det vil verta diskusjon om kva som er ei fullfinansiering. Alle som har sete med regjeringsmakt, veit det. Alle som har vore med i den politiske debatten, veit det òg. Derfor har faktisk Regjeringa sagt – og kanskje det har gått representanten hus forbi, det er mange ting som er på tapetet i desse dagar – at det skal vurderast av det tekniske beregningsutvalet, når ein får erfaring. Og det tek ikkje så lang tid før ein får erfaring.

Så er det spørsmål om Oslo. Jo, vi ser dette problemet, og vi ynskjer ikkje sekundærflyktningar. Vi ynskjer at flyktningane skal bu og verta integrerte, og vi håpar inderleg at også introduksjonsprogrammet skal gjera at dei vert betre integrerte ute i kommunane, slik at dei vert verande der. Men så veit vi også at mange dessverre flyttar uansett. Eg har registrert kva slags fleirtal det vil verta her i salen i dag.

Per Sandberg (FrP): Representanten Apelthun Sæle presiserer i sitt innlegg at hun har sterk tro på kommunene, og da tar jeg det for gitt at det også gjelder bosetting. Når Kristelig Folkeparti ønsker fri bosetting i forhold til dette, kunne det være interessant å vite hva Apelthun Sæle da legger i at hun har tro på at kommunene vil takle dette. Vi har 434 kommuner, og vi vet jo alle sammen at hvis vi får en fri bosetting, vil det bare være få kommuner som vil få konsentrasjonsproblemene, for mange av de nyankomne flyktningene vil flytte til den samme kommunen. Så vi snakker kanskje om 10 eller 15 kommuner.

Det kunne være interessant å høre hvilken dokumentasjon representanten Apelthun Sæle har i forhold til at disse 10–15 kommunene har signalisert at de har et apparat, og i fremtiden vil ha et apparat, som vil takle den type bosetting der de ankomne flyktninger vil konsentrere seg i enkelte kommuner.

Anita Apelthun Sæle (KrF): Eg er glad for at eg får påskrifta at eg har stor tru på kommunane. Eg håpar at fleire, ikkje minst i kommunalkomiteen, kan ha det. Kommune-Noreg veit dette –forstanden er omtrent likeleg fordelt mellom denne salen og dei andre folkevalde forsamlingane vi har, m.a. kommunestyra.

Ynskjer vi så fri busetjing? Vel, det er i alle fall med modifikasjonar, for vi ynskjer styrt busetjing ut til kommunane. Vi ynskjer å få flest mogleg kommunar til å ta imot flyktningar og integrera dei på best mogleg måte. Vi trur altså at introduksjonsprogrammet – for å gjenta meg sjølv – vil vera noko som kan få flyktningfamiliar som flyttar ut, til å få sterkare tilknytning der dei kjem, enn det dei til no har fått, tilknytning til samfunnet, tilknytning til arbeidslivet, tilknytning til skule og miljø og alt det som finst i kommunane våre, og at vonleg fleire derfor vert buande der.

Mitt spørsmål i forhold til Oslo og dei andre sentrale kommunane for sekundærflytting er: Korleis vil Sandberg hindra at dei faktisk flyttar?

Presidenten: Det får ikkje Sandberg svare på i denne omgangen, no er det neste replikk.

Heikki Holmås (SV): Da regjeringspartiene sammen med Fremskrittspartiet i fjor jul fjernet språkopplæringen i asylmottakene for alle grupper, bortsett fra dem som hadde fått innvilget opphold, var det en forutsetning som lå sånn litt mellom linjene, at den gjennomsnittlige behandlingstiden i mottakene kom til å ligge på omtrent seks måneder – i seks måneder kunne man liksom klare

seg. Men det som er sannheten, ifølge de svarene fra departementet som vi har fått, er at 90 pst. av dem som får opphold, får det innen 68 uker. 10 pst. får altså første gangsopphold senere enn etter 68 uker.

Når det gjelder de folkene som har fått nemndbehandling og så fått innvilget opphold – jeg hørte senest for et par uker siden om en som det hadde tatt tre år for å gå igjennom dette – spør jeg: Hvordan har Kristelig Folkeparti tenkt å få på plass en god integreringspolitikk, når man må gå tre år uten språkopplæring?

Anita Apelthun Sæle (KrF): Språkopplæringa er ein akilleshæl for Kristeleg Folkeparti, og det veit representanten frå SV veldig godt.

Vi har sjølv sagt problem. For det fyrste vil eg seia at når det har vore gjort innsparingar som ramma språkopplæringa, var det av budsjettmessige årsaker. Men vi har ikkje gjeve opp å få ned behandlingstida. Vi har ikkje gjeve det opp enno. Dersom det skulle visa seg at vi gjennom lang tid ikkje klarer å få ned behandlingstida, og at folk faktisk vert her så lenge som det eit lite mindretal – trass alt – er, må vi reversera eller ta opp igjen dette til ny vurdering. Det har Kristeleg Folkeparti sagt. Men førebels står vi på at behandlingstida skal ned, og vi skal gje språkopplæring til dei som skal vera her.

Presidenten: Replikkordskiftet er avslutta.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) (leiar i komiteen):

UDIs rapport frå oktober 2002 om erfaringane frå 15 forsøksprosjekt med toårige introduksjonsprogram er viktig bakgrunnsinformasjon. Dette gjeld både i forhold til Stortinget og i forhold til departementets oppfølging av det vedtaket som vert fatta i dag, og den enkelte kommunen som no skal setja i verk informasjonsprogram.

Det heiter i oppsummerande funn at sluttrapportane bekreftar at prosjektkommunane har betra samarbeidet med Aetat i løpet av prosjektperioden. Det er positive konsekvensar i forhold til at deltaking er ein føresetnad for økonomiske ytingar. Samarbeidet med frivillige organisasjonar og Raudekrossen er styrkt. Det er aukande samarbeid med LO og NHO. Helse spørsmål er eit viktig satsingsområde i fleire av prosjekta. Prosjektleiarane rapporterer om at det framleis er store metodiske utfordringar når det gjeld individuelle handlingsplanar. Heildags-tilbod synest framleis vanskeleg å få til. Sluttrapportane viser at dei fleste har klart å gi deltakarane norskundervisning og arbeidspraksis som ein del av kvalifiseringsløpet, men det er vanskeleg å tilby deltakarane full veke. Kvinner deltek i større grad. Behovet for kommunal kompetanseheving blant tilsette som arbeider med programmet, er eit tilbakevendande tema i rapportane. Alle prosjekt rapporterer om vidareføring.

Senterpartiet håpar at obligatoriske introduksjonsprogram vil gi integreringsarbeidet eit nytt lyft. Sosialhjelp skal ikkje lenger vera einaste alternativ for livsopphald. Introduksjonsordninga skal tilpassast den enkeltes ressursar og kompetanse. Språktrening, arbeid, utdanning,

samfunnskunnskap og hjelp til sjølvhjelp er viktige komponentar. Det er, som UDI-rapporten viser, gode erfaringar her, men òg heilt tydeleg store utfordringar framover.

Senterpartiet meiner at fullfinansiering frå staten er ein heilt klar føresetnad for at ein skal lykkast. Korleis skal kommunane kunna stola på ei etterrekning som det tekniske berekningsutvalet legg fram? Det er då ikkje slik at Regjeringa i andre spørsmål følgjer opp det som det tekniske berekningsutvalet til kvar tid påviser i april, og som gjeld året før. Vi er djupt urolege for den avstanden som er pr. dato mellom KS og departementet, og for kva desse programma kan kosta. Det er pinleg at vi ikkje har lykkast i komiteen med å vera tydelege. Kritikken går både til Framstegspartiet, til Høgre og til Kristeleg Folkeparti. Dei snakkar om fullfinansiering, men utan å kunna vera med på eit vedtak som seier dette tydeleg.

Vi synest òg det er oppsiktsvekkjande at Regjeringa ikkje har lytta til KS og knytt den kommunale plikta til busetjingsordninga. Her får Regjeringa heldigvis fleirtallet mot seg.

Vi er einige om nivået på introduksjonsstønad på 2G. Vi er einige om at ungdom under 25 år som hovudregel skal ha ein tredjedel lågare stønad. Men vi synest òg det er viktig her å gjera unntak i særlege tilfelle som kommunane sjølve vurderer. Vi synest faktisk òg det er eit sjølvstendig poeng at introduksjonsstønad gir opp-tening til dagpengar og gir grunnlag for barnetillegg.

I eit eige brev frå KS er både Husbankens rolle og Aetats oppfølging understreka. Og lat meg understreka at å gjera vedtak om dette i dag, i ei tid der det er auka arbeidsløyse og i ei tid der norskopplæringa er sett tilbake i mottaka, byr på heilt spesielle utfordringar. Det er viktig både for storting og for regjering å følgja nøye opp korleis dette kjem til å verka. Det er òg viktig at den store gruppa som no ikkje vert omfatta, får moglegheit i neste omgang. Eg tenkjer her på dei som kjem hit for familie-sameining.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Kari Lise Holmberg (H): Det synes nødvendig å gjenta at Høyre ikke ønsker å pålegge kommunene en introduksjonsordning som faktisk medfører økte utgifter. Utover det forslaget som ligger i saken, har derfor Regjeringen lagt opp til å vurdere økonomien i forbindelse med de årlige budsjettbehandlingene.

Det har blitt fastslått fra Beregningsutvalget at det nå på dette stadiet er for tidlig å fastsette eksakt hva eventuelle utgifter vil være.

KS blir det stadig henvist til. KS er kommunenes interesseorganisasjon, og helt naturlig framsetter de krav for kommunene. Men mener Senterpartiet at vi skal bevilge beløp tilsvarende de krav KS har framsatt, før vi har høstet noen erfaringer? Og mener Senterpartiet at det er bedre å forholde seg til usikre anslag enn til en sikker dokumentasjon? Og mener Senterpartiet at økonomien skal fastslås utenom ordinære budsjettbehandling her i huset?

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Senterpartiet meiner at nye reformer skal følgjast opp med fullfinansiering. Det er no heilt nødvendig i forhold til den økonomiske ubalansen som allereie er i kommunane. Vi meiner at det for kommunane er veldig stor forskjell på å møta uforpliktande merknader og det som i dag er uttrykt i forslaget til vedtak i innstillinga:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for en fullfinansiering av introduksjonslovsreformen. Kostnadene innarbeides i statsbudsjettet for 2004 og påfølgende år.»

Om det forslaget hadde fått fleirtal – ikkje berre i komiteen, men òg i salen – hadde kommunane på ein heilt annan måte kunna planlagt ut frå at dei faktisk fekk ei fullfinansiering.

Så er eg overraska over at Høgre i den grad desavuerer den store og breie erfaringa som nettopp KS no har med busetjing i kommunane og med introduksjonsprogram. Kven skulle vera betre å lytta til i denne saka?

Per Sandberg (FrP): Litt spøkefullt kan jeg si til representanten Meltveit Kleppa at hun skal være forsiktig så hun ikke provoserer Fremskrittspartiet slik at hun aldri får noe flertall for dette forslaget!

Jeg synes faktisk representanten Meltveit Kleppa er litt urettferdig i forhold til Fremskrittspartiet. Det er ingen forskjell på hvem som tar ansvar her. Vi tar ansvar i forhold til kommunene ved å pålegge dem mindre utgifter. Våre forslag vil medføre mindre utgifter for kommunene, mens Meltveit Kleppa har et forslag som vil medføre større utgifter for kommunene. Slik sett tar vi ansvar begge to. På den andre siden tar Fremskrittspartiet mer ansvar enn Senterpartiet når vi vil ha mindre flyktninger, mindre innvandring, mens Meltveit Kleppa vil ha flere flyktninger til kommunene, og dermed flere utgifter for kommunene. Slik sett vil jeg påstå at Fremskrittspartiet er mer ansvarlig overfor kommunenes økonomi enn representanten Meltveit Kleppa er.

Jeg vil gjerne utfordre representanten Meltveit Kleppa på følgende: Hvorfor er det slik at representanten Meltveit Kleppa og Senterpartiet ønsker høyere stønad for flyktninger enn for dem som går på alminnelige sosiale stønader?

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Eg er ikkje i tvil om at Framstegspartiet ynskjer ein meir offensiv integreringspolitikk. Difor vil eg håpa at Framstegspartiet òg sørgjer for at kommunane får dei nødvendige midlane til å følgja opp dette arbeidet.

Så er det slik at introduksjonsstønad i seg sjølv ligg på eit nivå som både i forhold til buutgifter og i forhold til barnetilsyn kan innebera at det er behov for supplerande sosialhjelp. Då synest vi faktisk at det er viktig å få på plass at staten overfor barnefamiliane tek det ansvaret som staten bør ta òg på det området, det vera seg utgifter anten til barnetilsyn eller til buutgifter som Regjeringa pr. dato ikkje stiller opp med.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til replikk.

Steinar Bastesen (Kp): Før Stortinget ble åpnet i 1997, var jeg til stede ved gudstjenesten i Oslo Domkirke. Biskop Andreas Aarflot reflekterte over maktens ansvar og over de holdningsendringer som var tydelige i vårt samfunn den gang. Biskop Aarflot minnet oss om arbeiderbevegelsens gamle slagord: Gjør din plikt, krev din rett – i den rekkefølge. Gjør først din plikt, og krev så din rett! De gamle har gjort sin plikt, og de har fortjent sin rett. Det som bekymret biskop Aarflot, var alle de som begynner med å krevne sin rett og ikke har opparbeidet retten gjennom innsats. Han pekte på nødvendigheten av å innskjerpe plikten til å yte før en kan nyte.

For nyankomne innvandrere er det selvsagt at de ikke har opparbeidet seg den retten. Det betyr ikke at vi skal unnlate å gi dem nødvendig hjelp til å tilpasse seg det norske samfunn gjennom tilrettelagt kurs i norsk språk og kulturforståelse. Kystpartiet vil fra sak til sak ta stilling til omfanget av integreringstilbudet, men vil ikke lovfeste det som en rettighet som binder opp framtidige budsjetter både i kommunene og i statsbudsjettet.

Før siste stortingsvalg dreide det seg mest om hvilke rettigheter folk skulle ha i vårt samfunn. Regjeringspartiene ville redusere retten til sykepenge. De har i posisjon redusert de arbeidslediges rettigheter, og de har stritt imot at pensjonistene skal få de rettigheter som de har brukt et arbeidsliv på å opptjene. Det skulle ikke være nødvendig for pensjonister å forhandle om økning av pensjonene. Det skulle være en automatikk i det. Retten til frie helsetjenester er redusert, og tennene er ikke en del av kroppen, for tennene må man betale selv. Gjennom økte egenandeler har de gjort det kunststykke ikke bare å fjerne gravferdsstøtten, men å skattlegge selve gravferden gjennom momssystemet. Den siste retten, til å komme i jorda, er blitt en inntektskilde for staten.

Det er nødvendig å få ned renten, påstår de såkalt ansvarlige partiene. Vi må redusere offentlige utgifter. I en slik situasjon finner denne regjeringen det betimelig å legge fram et lovforslag om økonomiske rettigheter for mennesker som kommer ubedt til landet, som aldri har tjent opp rettigheter i Norge. Det er ikke årets budsjett og hva som kan bevilges til integreringstiltak innenfor en gitt ramme, det her er snakk om. Det er et lovforslag som vil binde opp uante summer i de kommende budsjetter, som gir innvandrere fra fjerne land større økonomiske rettigheter, bl.a. på boligmarkedet, enn det nordmenn har. En skal ha lovfestet rett til bostøtte. En skal ha lovfestet rett til to ganger grunnbeløpet pr. person, uavhengig av egenkapital eller ektefelles økonomiske stilling, og en skal ha lovfestet rett til utdanning etter individuelle læreplaner i en tid da det stadig er flere kommuner som melder fra om at våre egne barn får redusert sitt skoletilbud. Det er ikke enkelttiltak innenfor rammen vi skal vedta eller forkaste i dag. Det er en omfattende pakke med innebygd kostnadsvekst av uant størrelse i forhold til mennesker som ikke har opptjent noen rettigheter. Det er kostnader som vil variere med antall innvandrere i Norge, og alle piler for kostnader ved innvandring peker oppover, mens piler for norsk økonomisk utvikling peker nedover. Den eneste plikt som pålegges innvandrere for å

utløse disse rettighetene, er plikten til å ta imot et tilbud som norske skattebetalere bekoster.

Å gi et antall nykommere til landet garanterte rettigheter i det omfang som her er foreslått, samtidig som det stadig kuttes i rettighetene til dem som har gjort sin plikt, kan ikke Kystpartiet være med på. Selv om vi er enig i at det er viktig at innvandrere kommer fort ut i arbeid, mener vi at kostnadene må vurderes i budsjettssammenheng på linje med andre utgifter. Vi mener at generelle rettigheter av det omfang som ligger i proposisjonen, ikke bør lovfestes.

Når vi arbeider i et arabisk eller annet land, er vi der så lenge vi har arbeidskontrakt. Så blir vi jagd ut når arbeidskontrakten opphører. Vi får ikke betaling, langt mindre sosiale rettigheter, som i motsatt fall er tilfellet her i Norge. Vi har prøvd i over 2000 år å integrere muslimer og kristne og ikke fått det til. Hva er det som gjør at man tror at denne regjeringen kommer til å få det til?

Statsråd Erna Solberg: Jeg er glad for at et bredt flertall i denne sal, det ser ut til å være nesten enstemmig, er enig i at vi trenger en bedre introduksjonsordning. Vi trenger et bedre system for å trekke nyankomne innvandrere raskere inn til selvhjulpenhet, til mulighet til å forsørge seg selv og sine, til å gi dem en anstendighet og en verdighet ved ankomsten – ikke tilvenne dem de sosiale hjelpeordningene, men derimot la dem få oppleve at de får en myk inngang, en inngang som er basert på de kompetansebehovene de har.

Det er et viktig vedtak vi gjør i dag i forhold til loven, men det må altså ses i sammenheng med flere andre ting som gjøres for å etablere bedre integrering for nyankomne innvandrere. Stortinget fattet tidligere i år vedtak om rettigheter til realkompetansevurdering, som er et avgjørende virkemiddel og en rettighet, slik at de individuelle planene som skal fastsettes innenfor introduksjonsordningen, faktisk kan gjennomføres.

Vi må innrømme at vårt samfunn er komplisert. Det er ikke lett å komme hit og bare få en jobb. Veldig mange av dem som kommer, og som har et reelt beskyttelsesbehov, kommer fra land som har så stor avstand til det norske samfunnet at det kan ta tid å komme inn og være yrkesaktiv – ikke minst er det viktig for at de skal få mulighet til å få vurdert sin realkompetanse og lage en plan for utviklingen videre, slik at de kan bruke ressursene sine og komme seg raskt ut i arbeid.

I tillegg til introduksjonsordningen er det et tredje element som er viktig fremover, nemlig det arbeidet Regjeringen nå har gjort for å gjennomføre rett og plikt til norskopplæring. Det vil være et tilbud som skal gjelde alle utlendinger som kommer hit, også de som er familie-gjenforente, noe som vil innebære at man både har rett og plikt til å delta i norskopplæring – i det vil det også være et samfunnsэлемент. Men det vil ikke være det samme som ligger her, for det som ligger i denne loven, er at vi innfrir noe overfor en gruppe som vi har et større økonomisk ansvar for, enn den gruppen som måtte komme til vårt samfunn fordi de blir familie-gjenforent. Dette er en gruppe som vi allerede i utgangspunktet bidrar med stør-

re overføringer til kommunene for, slik at de skal sikres en god integrering. Men man må altså forutsette større aktivitet. Jeg vil faktisk motsette meg tanken på at vi for familiegjenforente i fremtiden skal bruke f.eks. introduksjonsstønad som et virkemiddel. Men metodikken som ligger i loven, måten å samordne praksisarbeid og norskopplæring på, er selvfølgelig fullt brukbar. Det er fullt brukbart å lære – ikke bare for nyankomne utlendinger, men også for en del som allerede er i Norge – at å se disse tingene i sammenheng og å gi et heltidsopplegg, vil være bra.

Jeg skal ikke gå detaljert igjennom alle merknadene. Jeg bare konstaterer at vi stort sett får flertall for det meste – med ett vesentlig unntak. Det unntaket er på et område hvor jeg skjønner at man kan ha andre synspunkter. Jeg har lyst til å illustrere med et eksempel hvorfor vi fra Regjeringens side har falt ned på det vi har gjort, som er et hverdags- og praksiseksempel. Det er mange av dem. Det er en del av dem som i dag egenbosetter seg, som faktisk gjør det fordi de skaffer seg en jobb i tiden mens de er på et asylmottak. De skaffer seg en bolig via arbeidsgiver – de flytter inn i en kommune. Det er ikke sikkert at kommunen der har vedtatt å ta imot noen, men de får lov til å bli der. Veldig ofte har de en familie som kommer for familiegjenforening. Eller kanskje de har en ektefelle allerede. Den ektefellen blir med flertallets forslag her ekskludert fra å delta i introduksjonsprogrammet. Det synes jeg står i skarp kontrast til det samme flertallets ønske om at andre som kommer for familiegjenforening, skal inn i introduksjonsprogrammet over tid. Det man gjør, er å ekskludere der hvor den ene er ressurssterk og klarer seg selv. Det har vi en del tilfeller av.

Vi har ingen tro på at den åpningen som lå i loven, vil føre til at bosettingsordningene brøt sammen, for man må klare å skaffe seg sin egen bolig. Man må komme i havn. Man må ha et grunnlag for å klare seg på forhånd.

Jeg håper også at stortingsflertallet ser at det er en viss motstrid mellom hvordan utfallet kan bli av det man nå nekter å gjøre, altså det man ikke vil ha med i loven, og de intensjoner man har om å trekke inn større grupper, og de som vil bli familiegjenforent. For hovedtyngden av dem som egenbosetter seg i dag, gjør det ofte på denne måten. Det er de mest ressurssterke som klarer å få seg en jobb – men de har altså ytterligere familie.

Når det gjelder økonomien, har jeg lyst til å understreke at Regjeringen er uenig med KS i beregningene, men vi er enige om at vi skal diskutere beregningene videre. Vi har sagt at det blir mer utgifter i begynnelsen, det skal vi ta hensyn til, og så skal vi gå igjennom beregningene, slik at vi får et bedre beslutningsgrunnlag. Utgangspunktet er fullfinansiering også fra oss.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Signe Øye (A): Jeg registrerer hva statsråden nå sier. Men i brev til komiteen som svar på spørsmål om hvordan statsråden ser på de utregningene som KS har gjort, sier hun at man i utgangspunktet skal klare seg innenfor dagens rammer. Mange i komiteen mener at KS har gjort

et grundig arbeid og har fått fram tall som viser at det vil koste ganske mye ekstra, spesielt i de to første årene programmet skal vare. Det er detaljerte beregninger som ligger i tallene fra KS. Nå sier statsråden at hun er uenig i det som KS har lagt fram.

Da må jeg stille følgende spørsmål til statsråden: På hvilke punkter er det statsråden er helt uenig med KS i de beregningene de har lagt fram for oss?

Statsråd Erna Solberg: Det har vi svart på i brev. Vi har vist til en rekke usikkerhetspunkter i forhold til beregningene som er gitt komiteen, og vi mener at KS på en måte dobbeltfører en del utgifter, og at det vil være besparelser knyttet til å innføre denne ordningen. Et av de viktige, store spørsmålene er: Vil f.eks. det å innføre 2 G i lønn til alle medføre merutgifter, eller vil det medføre besparelser? I noen kommuner vil det faktisk medføre besparelser fordi de har sosialhjelpsnormer som ligger høyere enn dette. Det er selvfølgelig frivillig for kommunen å velge å ville puffe på på andre områder i ordningene, men det er faktisk en del av forsøkskommunene som har gitt mer penger enn disse 2 G – andre har ikke gjort det – også på en del områder hvor vi mener det faktisk vil gi besparelser.

Så har vi sagt at en viktig bit av det som vi må jobbe med nå, er å sørge for å bygge opp kompetanse. Jeg enig med komitelederen i at vi har mange bra evalueringer fra forsøkene, men det er problemer også. På de viktigste områdene er det kompetanse knyttet til, og å stimulere til det gjør vi med andre type midler enn det som ligger inne i selve integreringsstønaden.

Per Sandberg (FrP): Jeg tror jeg skal videreføre den replikkunden som var i stad, i forhold til dette med kompetanse og økonomi i kommunene. Det er helt riktig som statsråden sier, at enkelte kommuner vil få en besparelse. Enkelte kommuner har også kjempestore fond som de har bygd seg opp fordi de har vært veldig dyktige til å drive integrering og har fått mennesker ut i skole eller jobb, og derigjennom fått introduksjonsstønad, som de har puttet i fond.

Men over til dette med kompetanse. Aetat og kommunene er på en måte de store ansvarlige i forhold til å gjennomføre reformen. Men jeg vil gjerne utfordre statsråden på det som ligger i lovforslaget når det gjelder andre som har kompetanse, og som i stor grad kan bidra til at vi skal lykkes mest mulig i forhold til de ønskene som vi har, både når det gjelder språkundervisning, samfunnstrening og arbeidstrening – jeg tenker da ikke minst på NHO, LO og andre som nå må trekkes inn.

Statsråd Erna Solberg: For å fullføre det jeg sa i sted: Vi forsøker å bygge opp kompetanse med de 7 mill. kr som UDI bruker til opplæring rundt omkring i kommunene nå. 150 kommuner har fått 30 mill. kr. til prosjektarbeid allerede nå, for å bygge opp kompetansen og være forberedt til reformen. Man har altså prioritert å gjøre det, og jeg tror vi får bedre erfaring etter hvert som man

har fått et system og ser hvordan det kan fungere – og så skal vi foreta etterberegningen.

Men la meg si til det siste at jeg er helt enig i at vi skal bruke flere kilder til dette. Vi har full reform, både for læreplaner og alt knyttet til norskopplæringen, som en del av arbeidet med rett og plikt til norskopplæring – det kommer vi tilbake igjen til Stortinget med når det er klart. Vi har også lagt opp til allerede i neste uke å ha et møte med bransjeorganisasjonene i næringslivet for å sikre at de skjønner hva som foregår, at de kobles opp mot kommunene, og at næringslivet deltar i forhold til praksisplasser.

Heikki Holmås (SV): Det er i tråd med god Høyre-ideologi å si at hvis man f.eks. gifter seg, skal man selv ta ansvaret for å forsørge, man skal selv sørge for å gi den nødvendige oppfølging for å sikre en god integrering av vedkommende som man tar til landet og gifter seg med. Men ministeren er ikke bare Høyre-dame, hun er også integreringsminister. Jeg synes det er viktig at hun som integreringsminister får med et par andre ting her. Det ene er at det er et samfunnsansvar å gi folk muligheter til å delta demokratisk i samfunnet. Det ligger et likestillingsperspektiv her, nemlig å sørge for å gi kvinner klare muligheter til å ivareta sine rettigheter, til å delta i demokratiet. Og så foreligger det et samfunnsmessig ønske, som arbeidsministeren terper på hele tiden: Vi mangler nemlig mennesker, arbeidskraft, her i landet, selv om det er vanskelig å forstå når vi har så mange arbeidsløse. Men i så tilfelle vil det å sørge for å gjøre folk i stand til å delta i arbeidslivet, uavhengig av innvandringsgrunn, være en meget viktig oppgave.

Statsråd Erna Solberg: Jeg er helt enig. Jeg er helt enig i at det er viktig at vi sørger for integrering også for dem som kommer hit. Det er derfor vi er for rett og plikt til norskopplæring. Det er derfor vi var for å gjøre rett og plikt til norskopplæring obligatorisk, da SV var mot – ikke lenger tilbake enn våren 1997. Det var bare Fremskrittspartiet og Høyre som stemte for et slikt forslag, nettopp med den begrunnelse at vi skulle sørge for integrering for de kvinnene som kom hit, og at det var viktig å ha motkrefter mot det som virker passiviserende. Vi er altså ikke uenige om det. Jeg mener bare at det er viktig at vi på en måte sorterer hvor det passer inn. Jeg mener at introduksjonsloven ikke dreier seg om det, jeg mener at reformen om rett og plikt til norskopplæring som en obligatorisk bit er viktig for å integrere utsatte kvinnegrupper og gi dem muligheten til å gjøre sine egne valg. Så må de på lik linje med andre ha muligheten til kvalifisering innenfor Aetat og AMO, men da skal de behandles på lik linje med nordmenn, og ikke på en annen måte.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Eg har to spørsmål til statsråden. Det første gjeld Husbankens rolle. Det er tydeleg og klart i eit brev frå KS til komiteen peikt på at dersom ein ikkje går vekk frå minstestandard på 40 m² ved tildeling av bustøtte, vil intensjonen om å unngå bruk av sosialkontor falla vekk for ein stor del av deltakarane i

programmet. Har statsråden planar om å endra den regelen?

Så til dei erfaringane som ho så langt har fått meldt når det gjeld norskopplæring i mottaka. Vil det ikkje vera ein klar fordel for ei god integrering at dei som ikkje er openbert grunnlause asylssøklarar, men som ventar på ei avgjerd, får norskopplæring og dermed unngår passivitet i sin fyrste fase i Noreg?

Statsråd Erna Solberg: Vi fjernet fra bostøttebegrensningen på 40 m² kommunenes utleieboliger i de fire største byene for inneværende år. Det er også en indikasjon på at vi faktisk mener at minstestandardskjerming på 40 m² er et av de viktige virkemidlene generelt i bostøtteområdet. Men vi har en full gjennomgang av bostøtteordningen, og vi kommer tilbake til det igjen til høsten. Da må vi prioritere innenfor det området det vi har råd til. Jeg mener introduksjonsloven er et godt argument for hvorfor vi bør prioritere høyt akkurat det å fjerne dette kravet.

Så til spørsmålet om fjerningen av norskopplæring i mottak. Det var først og fremst et kutt som var begrunnet i at vi mente at når vi først måtte foreta reduksjoner i budsjettet, var det å kutte på dette området, når bare en av fem blir bosatt, lettere enn på andre områder innen utlendingsfeltet.

Heikki Holmås (SV): Jeg føler for å følge opp statsrådets svar på min forrige replikk.

Vel er det bra at det innføres rett og plikt til norskopplæring for alle de menneskene som kommer hit for familiegjenforening. Og vel er det bra, som jeg jo har sagt med veldig store bokstaver, at vi nå innfører en introduksjonsordning og en introduksjonslov, med alle de tingene som ligger der, for den gruppen som kommer som flyktninger. Men det jeg savner i det ministeren sier, er: Hva med alle de situasjonene der rett og plikt til norskopplæring er for lite – og et introduksjonsprogram blir man ekskludert fra, fordi det ikke ligger noen rett for vedkommende til å få innpass der? Så vil kanskje ministeren si at jo, men kommunene kan fritt gi dette selv. Ja, det er vel og bra, men det ligger ingen penger fra staten som følger de menneskene som kan ha et sånt behov. Det er da jeg sier at her mangler litt av samfunnsansvaret og samfunnsengasjementet fra statsrådets side.

Statsråd Erna Solberg: Jeg vil først avslutte det forrige replikksvaret.

Det er slik at den største og den tyngste gruppen med flyktninger vi får til landet, i liten grad går via mottak i det hele tatt. Så alle kommuner må etablere norskopplæring fra bunnen av. Jeg nevner alle kvoteflyktningene som kommer. De bosettes relativt direkte ute i norske kommuner. I så måte er det ikke noe spesielt annerledes enn det man har hatt en fordel av tidligere, ved at de som har vært asylsøkere, har hatt en bedre forberedelse i mottak.

Men det er altså fortsatt 80 pst. som sendes tilbake. Og for å si det sånn: Det er mulig at man skal gjeninnføre

norskopplæring på mottak, men i så fall må Stortinget finne rom for det, det synes jeg hadde vært greit. Arbeiderpartiet fant ikke rom for å dekke regningen for det forslaget de hadde før jul. Dette koster altså 90 mill. kr.

Jeg er enig i at det finnes mange hull i vårt sosialsystem, men de hullene gjelder for nordmenn også, som det gjelder for dem som gifter seg og flytter til dette landet. Da får vi gjøre noe i fellesskap med hullene, som gir en bedre integrering i arbeidsmarkedet.

Presidenten: Replikorkordskiftet er slutt.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Torbjørn Andersen (FrP): Både komitemerknadene i innstillingen og innleggene i debatten her i salen i dag har vist at det er en relativt bred enighet alle partier imellom når det gjelder hovedformålet med innføring av denne nye introduksjonsloven. Den nye introduksjonsloven vil forhåpentligvis være et skritt i riktig retning for å skape en bedre fungerende integreringspolitikk i Norge, noe det må sies å ha vært et svært så påtakelig behov for. Derfor var det nå på tide med en slik lov.

La meg få legge til at selvsagt ville det beste i innvandringspolitisk og integreringsmessig sammenheng ha vært å ha innført en langt strengere asyl-, flyktning- og innvandringspolitikk for mange år siden, slik Fremskrittspartiet har foreslått gang på gang, men som de andre partiene aldri har villet høre på. Hadde man lyttet til Fremskrittspartiet på et tidligere tidspunkt, ville innvandringsproblematikken på langt nær hatt samme volum, omfang og kompleksitet som saken har fått i dag. Nå ser vi altså resultatet av tidligere tiders manglende forståelse av viktigheten av å føre en strengere innvandrings-, asyl- og flyktningpolitikk.

Det er i dag svært godt belegg for å hevde at norsk integrerings- og innvandringspolitikk har spilt noe nær fullstendig fallitt. Man har mislyktes nesten komplett på det meste, og her må selvsagt Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre og ikke minst SV, Venstre og Senterpartiet ta et betydelig ansvar for at det gikk så galt. Alle disse partiene har latt grenseportene stå åpne i årevis, og for mange innvandrere og asylsøkere har kommet på feil grunnlag, og et altfor stort antall innvandrere har fått gå rett inn på passiv sosialhjelp uten at det har vært stilt krav til dem overhodet.

Når det så her i Norge lønner seg for mange innvandrere å gå passivt på sosialstønad og andre ytelser framfor å arbeide, må det selvsagt gå virkelig galt. Langt flere innvandrere må framover over på verdiskapende arbeid og yte mer til det norske samfunn og ikke i all evighet forbli avhengig av offentlige ytelser og forbli en evig belastning på den norske velferdsstaten.

Selv om debatten her i dag viser at det er stor grad av enighet i denne saken, er det allikevel helt klart at den markante skillelinjen i norsk asyl-, flyktning- og innvandringspolitikk fortsatt går mellom Fremskrittspartiet og resten av partiene.

Fremskrittspartiet har i en årrekke sagt at vi må stille krav til innvandrerne. Først nå stiller man endelig noen krav til innvandrerne, i denne nye loven, og derfor representerer dette noe helt nytt i norsk innvandringspolitisk sammenheng.

Fremskrittspartiet er selvsagt glad for at det vi gjør i dag, forhåpentligvis går i riktig retning, om enn det er med altfor små og altfor sene skritt.

Geir-Ketil Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Steinar Bastesen (Kp): Vi sitter jo ikke i den komiteen som behandler denne saken, men flertallet har betonet viktigheten av å få innvandrere over fra sosialstønad til en garantert minstelønn på 2 G. All erfaring viser at svært mange av dem som kommer her til landet og lever av overføringer, det være seg fra statskassen eller kommunekassen, prioriterer å sende penger til familie i hjemlandet før de oppfyller de økonomiske forpliktelser som følger med en bosetting i Norge. Så går de på sosialkontoret for å få dekket utgiftene til livsopphold i Norge. I Kystpartiet tror vi det er naivt å tro at en fast inntekt på 2 G vil endre denne inngrodde innstillingen. Vi tror at denne ordningen vil øke de totale utgifter mer enn vi i dag har oversikt over. Det er nettopp denne uforutsigbarheten i framtidige forpliktelser som gjør oss skeptiske til utvidelse av lovfestede rettigheter for innvandrere.

Alle økonomer advarer mot å introdusere nye kostbare reformer som skal finansieres innenfor en stram budsjettamme. Og det er jo ikke slik at Regjeringen ikke er villig til å utvide rammen, selv om en stadig større del av rammen øremerkes til utlendinger innenfor og utenfor landets grenser. Inndekningen for økte utgifter må da finnes innenfor rammen. Jeg kan ikke se at det er vist til inndekning for økninger til integreringsprosjekter utover det som ligger i reduserte tilbud til våre egne landsmenn.

Kystpartiet er ikke imot asylsøkere og dem som får bosette seg her i landet på grunn av at de er truet og forfulgt i eget hjemland. Men når de reiser til det landet på ferie, viser det at de ikke har fått innvilget asyl ut fra at de er truet eller forfulgt. Du reiser ikke på ferie i et land der du er forfulgt. Slike folk er kommet hit på falske premisser. De bør miste sin asylstatus med en gang og ikke få sosialstønad fra den norske stat, når de i tillegg har løyet for oss i utgangspunktet. Jeg må presisere at det er noe som er galt i dette samfunnet.

Heikki Holmås (SV): Jeg har to spørsmål som jeg gjerne skulle fått noen avklaringer på fra statsråd Solberg. Det ene er knyttet opp mot bostøtte. For hvis vi alle sammen er enige om at det viktigste grepet vi gjør i forhold til økonomien i dette, er å sørge for en fast ordning som sikrer at folk ikke havner på sosialhjelp – og at det må være hovedmålsettingen med den måten vi organiserer overføringene på og at folk får en introduksjonsstønad – blir jeg litt bekymret, eller litt usikker, når statsråd Solberg så klart sier at det ikke er aktuelt å senke kravet i forhold til bolig til under 40 m². Det er jo allerede under

40 m² for mennesker som er pensjonister med inntekt under minstepensjon pluss 30 pst. Det er allerede under 40 m² for de menneskene som lever i kommunale boliger i storbyene. Men for de øvrige burde vår hovedmålsetting være: Hvordan kan vi unngå at disse menneskene er nødt til å gå på sosialkontoret for å heve en ekstra stønad, hvordan kan vi sikre dem et ordentlig opplegg gjennom bostøtten?

Det andre gjelder den biten som går på permisjon. Vi har en merknad på side 19, nederst til høyre, som henviser til lovforslaget § 7. Det går på stansing av programmet for deltakere som har tilbud om «høvelig arbeid». Innvendingene går på at man, når man lager forskrifter og retningslinjer osv., må sørge for å oppfordre til at kommunene i størst mulig grad lar være å ha en praksis der de stanser programmet for deltakerne, men heller gir dem permisjon, slik at man ikke får en incentivordning som gjør at det blir «risky» for folk å gå ut i en jobb, fordi du risikerer å miste alle rettighetene til programmet. For det må jo være et mål å sørge for at folk kommer raskest mulig ut. Da har man en mulighet fra kommunens side til å gi permisjon istedenfor. Men min oppfatning er, når regjeringspartiene står utenfor den merknaden som flertallet går inn for, at det sendes et signal til kommunene om at nei, ikke vær lempelige med permisjonen, ta heller fra folk programmet slik som det ligger. Det synes jeg er veldig dumt, og derfor synes jeg godt at statsråden kunne ha sagt noe positivt i forhold til dette – at hun egentlig mener at permisjon bør benyttes istedenfor å benytte avkorting eller fjerning av programmet.

Signe Øye (A): Ja, så har Stortinget hatt sin innvandringsdebatt igjen denne våren også, med fint vær ute, som vi pleier. Men det har vært en god debatt, så det er bra.

Men det er noe som er merkelig å høre i debatten. Det ene er bl.a. representanten Holmberg, som i sitt innlegg sa at dette koster ikke noe for kommunene, dette har kommunene drevet med bestandig, dette er ikke noe nytt. Jeg håper da inderlig at dette er noe nytt, og at dette er noe som nå kommer til å virke. Så har mange av oss konstatert tidligere i debatten at vi ikke har vært gode nok til å få til en god integrering her i landet. Da må vi jo ikke si at dette ikke er noe nytt, og at vi ikke har tro på at dette vil virke. Så jeg håper at jeg har Stortinget med meg, og jeg håper også at jeg har kommunene med meg, når vi nå setter i gang denne ordningen, og at dette vil være en ordning som vi om noen år kan si at det var riktig å innføre.

Representanten Sandberg sa i sitt innlegg at Fremskrittspartiet var det første partiet som gikk inn for obligatorisk norskundervisning for asylsøkere. Det er jo greit å skryte av det nå. Men det man har gjort, er jo å reverse-re det å være enig i at det skal være en obligatorisk norskundervisning, all den tid man nå kutter norskundervisning i mottak. Vi har hørt her i dag at det er mange som kanskje sitter tre år i mottak før de kommer ut i en kommune. Da er det klart at det hadde gitt et ganske godt grunnlag å ha hatt norskundervisning i alle disse årene,

når de skal begynne på integreringsprogrammet ute i kommunene.

Representanten Anita Apelthun Sæle sier at hun ønsker styrt bosetting. Ja, det kan hende, men det er ikke det hun går inn for. Det Kristelig Folkeparti går inn for i dag, er en form for fri bosetting. Så sier representanten også at hun er bekymret for at Oslo kan få problemer. Betyr det egentlig at Kristelig Folkeparti ikke har full kontroll på hva de går inn for, eller på det de nå er med på å stemme for? Eller er det faktisk slik at det egentlige problemet med at man ønsker at det skal bli en friere bosetting, er at Regjeringen skal kvitte seg med problemet med at det bor altfor mange i mottak nå, som koster ganske mange kroner?

Statsråd Erna Solberg: Jeg tror deler av replikken fra Heikki Holmås skyldtes at han hørte feil. Jeg sa at det var aktuelt å fjerne 40 m²-grensen. Vi har jo nettopp fjernet den for kommunale utleieboliger i de fire største byene. Men jeg synes vi må gjøre det i forbindelse med hele gjennomgangen av bostøttereguleringen, fordi vi må prioritere de mange ønsker om endringer av bostøtten. Det er relativt mange debatter vi nå har hatt, hvor det har vært ulike deler av bostøttesystemet man har vært opptatt av å gjøre forbedringer i. Det er kanskje på tide vi tar dette i en samlet, enhetlig runde, og at vi sørger for – og det synes jeg er en ganske viktig del av introduksjonsordningen nå – at de reglene man har her, med unntak av selve introduksjonsordningen, skal være helt tilsvarende for dem som går på introduksjonsordningen, som for vanlige nordmenn. Det er jo derfor man ikke får et barnetillegg. Vi mener at man skal få lønn, man skal betale skatt. Det skal ikke være et sosialt stønadssystem ved den typen utforming. Det er nøytralt i forhold til andre inntekter. Da skal det ikke være behovselementer lagt inn i hvordan stønaden utformes. Dermed blir det mest mulig likt det man vil møte på et senere tidspunkt.

Så har jeg lyst til å si til spørsmålet knyttet til om det er nye ordninger dette gjelder. Det viktigste ved introduksjonsordningen er å sette erfaringene og arbeidet i system. Noen kommuner har gjort mye. Noen kommuner gjorde faktisk mye før vi laget forsøksordningen også. Det var iallfall kommuner som hadde kommet i gang med å gjøre mye systematisk oppfølgingsarbeid. Andre kommuner er kommet kort. Det viser seg jo at de som best på å få folk raskt ut i jobb, er de som sitter med overskudd på de overføringene til kommunene som man her har fått de senere årene, mens de som er dårligst på å få folk ut i jobb, er de som faktisk sitter med større utgifter enn det de får dekket, fordi man får overføring ut fra en gjennomsnittsutgift på landsplan. Det er en indikasjon på at bedre systematikk faktisk gir besparelser over tid, også på kommunesektoren.

La meg også si noe om dette med permisjon. Jeg har lyst til å understreke at det ikke er slik at man har rett på et toårig program uavhengig. Man har rett på en individuell plan som også sier noe om lengden, men maks lengden er to år. Jeg er litt betenkt over tanken på at hvis man kan komme seg ut i jobb, har man rett til norskopplæring-

gen, og man har mulighet til å få en masse antall timer norskopplæring, men vi må bli bedre på å organisere det på ettermiddagstid. Men når det gjelder om man på en måte skal fryse det, la det være jobb i en periode og så komme tilbake, synes jeg det er bedre at kommunene finner frem til det de mener er gagnlig i forbindelse med de individuelle planene. Jeg vil ikke legge noen særlig føring i forhold til at man skal bruke permisjonen, for jeg er faktisk opptatt av at de som kan komme seg i jobb raskt, skal komme seg i jobb raskt. Det å gå blant vanlige nordmenn i en vanlig jobb er nemlig det beste integreringsmidlet vi har. Da snakker man språket, man lærer seg atferden, og man sikrer seg en bedre fremtid.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Eg ynskjer å kommentera fire tema – for det fyrste Husbankens rolle.

Eg synest dei signala som statsråden har gitt på det feltet, er bra, at ho no ser nærmare på det som er påpeikt frå KS om behovet for oppmjuking når det gjeld 40 m²-regelen. Det er òg sagt i det same brevet at når denne regelen er endra for dei fire største byane, busette desse fire byane 15 pst. av dei nykomne i 2002. Det skulle vera med og understreka behovet for ei endring. Det var jo òg slik at det var ein klar føresetnad frå lovutvalet si side at Husbankens bustøtte skulle utvidast til å gjelda alle.

Så synest eg statsråden er noko uklar når det gjeld permisjon. Eg vil oppfordra henne til å vera raus i forhold til måten å handtera dette på, ut frå at det faktisk kan vera eit ganske sterkt behov for for ein som nyleg er komen til vårt land, å ha moglegheit til å prøva seg i eit arbeid og vita at det er ein veg tilbake. Det kan òg bety mykje for dei kommunane som lagar dei individuelle planane.

Så oppfattar eg det slik når det gjeld norskopplæring ved asylmottaka, at når talet på openbert grunnlause asylsøknader no går ned, seier statsråden at ein vil få reduserte utgifter på det feltet. Då skulle ein vel, òg med dei signala som er komne frå Kristeleg Folkeparti, ha moglegheit til å vurdere dette med norskopplæring i mottaka som ein god start i forhold til det introduksjonsprogrammet som skal følgjast opp.

Så heilt til slutt: Korleis har statsråden eigentleg tenkt å følgja opp det som heile komiteen peiker på, om enn ikkje på like forpliktande vis, nemleg det som går på fullfinansiering, at kommunane ikkje skal ha auka utgifter? Er det slik at det blir det ho har rekna dette til, eller er det slik at ho er open for å drøfta dei reelle kostnadene med KS? I dag er det altså ein sprik, berre for månadene i 2004, på 100 mill. kr.

Per Sandberg (FrP): Det er veldig lite en kan tilføre debatten slik helt på slutten, men enkelte ting greier en ikke å unngå å få lyst til å kommentere.

Statsråden var inn på dette med besparelser for kommunene. Jeg var inne på det selv. Det er riktig at enkelte kommuner har hatt besparelser og tjent penger på å ta imot flyktninger. I framtiden vil det sannsynligvis være kommuner som vil ha en besparelse eller en berikelse av det økonomisk også. Men det er jo i forhold til antall flyktninger en mottar. I forhold til det statsråden sier om

fri bosetting, vil vi nok sannsynligvis oppleve det motsatte. Da vil de kommunene som mottar flest flyktninger ved fri bosetting, sannsynligvis ikke få noen besparelse eller berikelse, men derimot utgifter. Men det har vi stoppet nå.

Komiteen var i Danmark, og vi ser hvor langt Danmark har gått i forhold til å se sammenhengen mellom innvandring og integrering, der man faktisk har fått en direkte styring av hvor flyktninger skal bo. De baserer det på hvor mange fremmedkulturelle som bor i kommunen, hvor mange innbyggere det er i kommunen, og så plasserer man flyktninger ut etter det. Det betyr at enkelte kommuner i Danmark i dag ikke mottar flyktninger fordi de har tatt imot så mange tidligere. Det er rett og slett fordi Danmark har sett koblingen mellom innvandring, antall flyktninger som kommer, og integreringsprosessen. Jeg hadde ønsket at også statsråden kunne ha sett det på den måten.

Så til representanten Øye og norskundervisning i mottak. Ja, jeg har sagt at Fremskrittspartiet skal ta et ansvar for dette. Men vi kan ikke ta et ansvar i dag. Vi kan ikke ta ansvaret for at Arbeiderpartiet, sammen med alle de andre partiene her i huset, har fylt opp landets asylmottak, slik at det i dag bor 16 000–17 000 mennesker der. Det kan ikke vi ta ansvaret for. Det synes jeg Signe Øye og Arbeiderpartiet bør ta en stor del av ansvaret for. Man bør heller søke sammen med Fremskrittspartiet om å få til en saksbehandling som blir så kort at vi får disse menneskene som får avslag, fortest mulig ut av mottakene.

Så hadde jeg en kommentar til representanten Bastesen, men i og med at han ikke er til stede, dropper jeg det.

Men jeg vil gjerne si noe om forslag F. Jeg kan signalisere at jeg vil anbefale Fremskrittspartiets stortingsgruppe å stemme for det forslaget når vi kommer til voting. Men spørsmålet er, ut fra det statsråden og regjeringens partiene har sagt her i dag, om det betyr noe å vedta et slikt forslag, da Regjeringen selv vil vurdere hva som er fullfinansiering.

Kari Lise Holmberg (H): Jeg har behov for å si at de løsrevne uttalelsene som Signe Øye refererer til, blir feil når de ikke er sett i helhet og er tatt ut av sin sammenheng. Dette «koster ikke noe» og «dette er ikke noe nytt», trenger litt utdypning siden det ble fremsatt på denne måten. Jeg synes opposisjonen er unyansert i denne sammenhengen.

Ellers har jeg lyst til å si at i denne saken, som i en del andre saker, synes jeg man ofte tenker i sort-hvitt, og at man ikke har vilje nok til nytenkning for å ville gjøre ting på en annen måte, altså drive bedre og gjøre ting annerledes. Stikkordet her er modernisering av offentlig sektor, på dette området som på andre områder. Der holdt Arbeiderpartiet fanen høyt under Stoltenberg-regjeringen, men nå står den altså i en krok, dessverre.

I mitt innlegg skrøt jeg av introduksjonsordningen, for den er nettopp et slikt tiltak som vil medføre en bedre struktur og en bedre organisering. Man kan gjøre ting på en bedre måte og forhåpentligvis få til et vellykket resul-

tat for både kommunene og for Norge. Vi har lagt inn økonomi via omfordeling. Det er dokumentert at de to første årene blir det økte kostnader, men det skal jevne seg ut over tid og ikke medføre de store utgiftene. Slår prognosene feil, har vi årlige statsbudsjetter, hvor vi kan rette det opp. Det jeg synes man ofte glemmer i denne saken, er at allerede i dag jobber kommunene med å bosette flyktninger og innvandrere, med å få barna i barnehage, med å få dem på skole, med å legge til rette for fritidstilbud, med å få de voksne i jobb – altså man gjør alle de elementene som også skal ligge i introduksjonsordningen. Men nå skal det struktureres på en bedre måte. Hver enkelt skal få sitt individuelle program etter avtale med kommunen og med oppfølging. Det er et godt utgangspunkt for en vellykket integrering. Men innholdet bør utformes av kommunene i dag, selv om man i dag ikke har en introduksjonsordning.

Jeg synes det er så mye enighet om denne saken at det vi bør gjøre nå, når vi har vært igjennom debatten, er i hvert fall å ønske hverandre lykke til og håpe at resultatet blir veldig bra.

Statsråd Erna Solberg: Komiteens leder, Magnhild Meltveit Kleppa, spurte hva vi ville gjøre i forhold til finansieringen fremover. Det vi kommer til å gjøre, er å følge opp dette både i budsjettene og i forbindelse med Teknisk beregningsutvalg. Vi kommer til å gå igjennom enkeltelementene i konstallasjonen, men vi må ha lengre tid til å gå igjennom disse beregningene enn det vi har hatt, i og med at KS sendte dette til Stortinget og ikke forela de beregningene som foreligger, for oss, på samme måte som vi har gjort det på en rekke andre områder. Jeg vil også si at det var feil, det som ble sagt i et tidligere innlegg, at vi ikke har fullfinansiert. De reformene vi har hatt i det siste, har vært fullfinansiert. Senest i kommune-proposisjonen som nå ligger til behandling i Stortinget, fullfinansierer vi siste biten av Skolepakke 2 ved at vi for 2004 legger inn penger. Det er fortsatt uenighet mellom KS og departementet. En slik uenighet vil av og til oppstå. Det går litt på hvilket grunnlag man skal foreta beregningene på, men det er en marginal uenighet på det punktet i den saken.

Det er viktig å understreke at det kan vel ikke være slik at når vi har et system som beregner hva kostnadene faktisk er, hvor både det uavhengige, kommunesektoren og departementet sitter sammen i et beregningsutvalg, skal man på forhånd si at KS sine tall er alfa og omega. Det er ikke alltid slik at KS sine tall er alfa og omega, og at de er de riktige. Vi har et system for å gjøre det. På samme måten som vi har gjort en rekke tidligere år, har vi beregnet hva kostnadene faktisk er. I ettertid har vi økt integreringstilskuddet til kommunene på basis av det. Så kan det være at vi identifiserer noe fremover. Men det er en del av de forslagene som ligger her i dag, som det nok også ville vært vel så naturlig å ta opp i de ordinære budsjettbehandlingene som i forbindelse med behandlingen av en lovproposisjon. Det minner meg på en debatt vi ellers har, om hvorvidt alle partier salderer sine egne forslag. Noen av disse forslagene må man da ta opp

igjen i forbindelse med budsjettoppleggene og saldere. Man kan ikke si at man har fremmet et forslag fordi man fremmer det her i salen, hvis man skal ha en riktig politisk debatt.

Så har jeg lyst til å si én ting. Det er ingen partier som jeg har hørt i denne salen, og ingen i innstillingen, som går inn for fri bosetting. Spørsmålet om å la dem som har selvbosatt seg, også få en mulighet til det, er etter vår mening en begrenset åpning for en liten gruppe som faktisk bosetter seg der de har skaffet seg bolig, og mange av dem har én i familien som har skaffet seg en jobb. Man ekskluderer altså de andre i familien fra å kunne delta i et opplegg i en introduksjonsordning der selvbosatte ikke kommer inn. Jeg oppfatter ikke dette som en låvedør, jeg ville ikke hatt det som en låvedør. Men jeg tror at for noen familier hvor det er sterke bånd, vil det at vi hadde hatt den lille åpningen, bidratt til at vi hadde fått noe mindre sekundærbosetting, for det gjelder mer enn bare bolig og jobb. Det er også følelsesmessige relasjoner som gjør at enkelte ønsker å flytte på seg, og sekundærflyttingen er fortsatt den største utfordringen i bl.a. Oslo-området.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 752)

S a k n r . 2

Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om endringer i utlendingsloven (Innst. O. nr. 97 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 49 (2002-2003))

Presidenten: Etter ønske fra kommunalkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Kari Lise Holmberg (H) (ordfører for saken): Her i landet har politiet hittil ikke kunnet søke i utlendingsregisteret for å benytte fingeravtrykk avsatt på åstedet for en kriminell handling. Dette har kun vært mulig i forhold til kriminelle handlinger begått i andre land. Denne begrensningen i utlendingsforskriften virker helt urimelig, og det er en enstemmig komite som bifaller departementets forslag om at det inntas en lovbestemmelse i § 37 i utlendingsloven om at politiet kan bruke utlendingsregisteret i forbindelse med etterforskning av en eller flere handlinger som kan medføre høyere straff enn fengsel i seks måneder. Tiden synes overmoden for denne endringen av utlendingsforskriften. En stadig utvikling og endring i kriminalitetsbildet medfører behov for andre og nye tiltak for å bekjempe den økende kriminaliteten. Å kunne gjøre bruk av fingeravtrykk vil gi politiet et effektivt virkemiddel i deres arbeid med å bekjempe organisert internasjonal kriminalitet. Ikke minst den seriekrimi-

naliteten vi vet brer om seg, tilsier at søk i utlendingsregisteret bør tillates.

Erfaringer viser at innførsel og omsetning av narkotika i stor utstrekning begås av utlendinger i Norge. Ved bruk av utlendingsregisteret i etterforskningsøyemed tas det sikte på å motvirke at kriminelle utlendinger får etablere seg i landet vårt. Bruk av utlendingsregisteret i forbindelse med fingeravtrykk avsatt på åstedet vil også kunne bidra til å forhindre at grenseoverskridende, organisert kriminalitet ytterligere får et fotfeste i landet.

Den senere tids verdensbilde krever stadig mer effektive etterforskningsmetoder for å bekjempe aktiviteter som ellers kan true de verdier vi ønsker å ivareta i samfunnet. I den forbindelse bør nevnes at vi ikke står alene om dette. Lignende praksis blir utøvd også i våre naboland Danmark, Sverige og Finland.

Det har hersket en del usikkerhet om hvem som egentlig står i utlendingsregisteret. Jeg finner det derfor riktig å presisere at to grupper omfattes. Det er asylsøkere som har søknaden til behandling, og det er de som har fått avslag, blitt bortvist eller utvist. Dette betyr at innvandrere med bosettingstillatelse i Norge ikke skal omfattes av registeret. Hovedregelen er dessuten at sletting fra registeret skal foretas etter fem år.

Flere paragrafer i utlendingsloven inneholder bestemmelser om utvisning. Avskaffelsen av grensekontrollen mellom Schengen-landene har gjort at tredjelandsborgere som ikke har rett til å oppholde seg i Schengen-området, kan forflytte seg mellom medlemsstatene.

Komiteen mener det er avgjørende viktig å forhindre at tredjelandsborgere med utvisningsvedtak fra ett land kan reise videre til andre Schengen-land. Derfor støtter vi departementets forslag til § 29, som gir våre myndigheter mulighet til å anerkjenne et annet Schengen-lands avgjørelse om utsendelse. Jeg viser her til rådsdirektivet som er nevnt i proposisjonen. Et flertall i komiteen aksepterer at departementet ønsker å sende noen av lovendringene på dette feltet over til det nedsatte Utlendingslovutvalget. Til tross for sterk kritikk fra Fremskrittspartiet velger vi å la utvalget vurdere de spørsmål det har vært uklarhet om.

Fra Høyres side vil jeg påpeke at det er en selvfølge å følge opp det nevnte rådsdirektivet. Jeg ønsker også å gi uttrykk for at Norge ikke har lagt seg på en annen linje enn andre land når det gjelder implementeringen av EU-direktiver.

Helt til slutt vil jeg anbefale komiteens tilråding.

Signe Øye (A): Fingeravtrykksregisteret ble opprettet i 1992. På visse vilkår gir det hjemmel for å ta fingeravtrykk av utlendinger som søker asyl her i landet, og å registrere avtrykkene elektronisk. Formålet med registeret er å hindre at asylsøkere søker om oppholdstillatelse under flere identiteter og får søknader om asyl realitetsbehandlet i flere land. Det følger samtidig av utlendingsforskriften § 131 at søk i utlendingsregisteret ikke skal finne sted i forbindelse med etterforskning av straffbare handlinger begått i Norge.

Men nå foreslår Regjeringen at politiet skal kunne gis adgang til å bruke det EDB-baserte fingeravtrykksregis-

teret i forbindelse med etterforskning av straffbare handlinger. Det stilles en del betingelser for at slikt søk skal tillates. Blant annet skal slik tillatelse gis dersom en forbrytelse medfører fengsel i mer enn seks måneder, eller dersom det er avsatt fingeravtrykk på åstedet. Det foreslås at det for å søke ikke må foreligge en mistanke knyttet til en bestemt person, en bestemt nasjon eller en bestemt etnisk gruppe, eller foreligge mistanke om at en utlending står bak den straffbare handlingen.

I utgangspunktet burde dette vært en enkel sak, der en endring i dagens lov ville gjøre det enklere å avdekke asylsøkere som er involvert i innførsel og omsetning av narkotika og annen organisert kriminalitet, både internasjonalt og her i landet. Men saken har også en viktig prinsipiell side: Skal det tillates at politiet får tilgang til utlendingsregisteret, et register tiltenkt en forvaltningsfunksjon i etterforskningen av straffbare forhold der bare en forholdsvis liten gruppe er registrert? Med bakgrunn i dette har flere av høringsinstansene gått imot. Det hører vel også med til saken at både Sverige, Finland og Danmark tillater søk i utlendingsregisteret ved straffbare forhold.

Arbeiderpartiet vil gå inn for lovforslaget om å tillate politiet å søke i fingeravtrykksregisteret, selv om det kan være prinsipielle grunner for å gå imot. Når vi har kommet til den konklusjonen, er det ikke minst på bakgrunn av de opplysninger som er kommet fram etter at saken kom til Stortinget. I brev datert 16. mai i år går det fram at registeret kun gjelder dem som søker asyl, og at fingeravtrykkene blir slettet innen en viss tid dersom søknaden avslås. Fingeravtrykkene slettes også dersom det innvilges asyl eller oppholdstillatelse i Norge. Innvandrere som bor i Norge, omfattes altså ikke av registeret. Dette er en vesentlig begrensning i forhold til det som man nok kan lese av Ot.prp. nr. 49.

Hensikten med å gå inn for et slikt vedtak er selvfølgelig å gi politiet et effektivt virkemiddel i arbeidet med å bekjempe kriminalitet samt å motvirke at kriminelle utlendinger uten lovlig opphold får etablere seg i Norge. Vedtaket vil være et bidrag til å forhindre organisert internasjonal kriminalitet og kriminalitet generelt her i landet. Arbeiderpartiet støtter derfor lovendringen.

Når det gjelder å motvirke at tredjelandsborger som er bortvist eller utvist fra en Schengen-medlemsstat, kan unngå en slik avgjørelse ved å forflytte seg fra en medlemsstat til en annen, mener Arbeiderpartiet at dette må følges opp av det nedsatte Utlendingslovutvalget og utredes nærmere, bl.a. ved ny høring osv. Så må Stortinget eventuelt ta stilling til dette på et senere tidspunkt.

Per Sandberg (FrP): I etterkant av representanten Øyes innlegg: Det var flere som trodde at dette var en enkel sak.

Også Regjeringen trodde at dette var enkelt, når man trodde at dette var et direktiv som kunne implementeres uten at lovendringer var påkrevd. Dermed underrettet departementet Europakommisjonen om at direktivet ville bli gjort gjeldende i norsk utlendingspraksis. Men etter en grundigere gjennomgang viste det seg at direktivet

fordret lovendringer og derfor måtte forelegges Stortinget.

I høringsutkastet foreslo departementet en rekke lovendringer som ville ha ført til en bred anledning til å anerkjenne andre Schengen-lands forvaltnings- og domstolsavgjørelser om utsendelse av tredjelandsborgere. Slik var det opprinnelig. Men etter at dette har vært på høring, har Regjeringen tydeligvis valgt å trenere og å være naiv i denne saken også – som i alle andre saker. Den har trukket en rekke forslag og har valgt bare å opprettholde de endringsforslagene som gjelder anerkjennelse av utlendinger som har brutt andre Schengen-lands innreise- eller oppholdsregler, og de endringene som knytter seg til utveksling av informasjon mellom Schengen-landene. Alle de andre lovendringene sendes nå videre til Utlendingslovutvalget, og slik som jeg forstår det nå, skal de ut på ny høring, og da vet vi hvilket tidsløp vi går inn i. Derfor har Fremskrittspartiet sagt at framgangsmåten er kritikkverdig. Det er uheldig at departementet først meddelte kommisjonen Norges tiltredelse, uten den nødvendige kompetansen, for deretter å trekke alle de forslagene som fulgte opp de aller viktigste momentene i direktivet.

Fremskrittspartiet mener at samarbeidet mellom Schengen-landene er svært viktig når det gjelder bekjempelsen av organisert kriminalitet og terrorisme. Og jeg vil gjøre oppmerksom på at Norge er ett av nærmere 80 land som har skrevet under en avtale om slik bekjempelse. Avskaffelsen av grensekontroll har medført at tredjelandsborgere fritt kan bevege seg mellom medlemsstatene. Derfor er det viktig å opprettholde et samarbeid som kan hindre at personer som er utvist fra én medlemsstat, kan unngå utvisning ved å forflytte seg til en annen medlemsstat.

Tidligere i dag viste jeg til en dokumentar som ble vist på NRK forleden dag, der vi ser hvor omfattende den typen asylhopping er. Derfor er jeg glad for at vi i hvert fall går så langt som til å gi politiet mulighet til å bruke et register, selv om jeg ser at det blir bare småtterier i forhold til den utfordringen vi står overfor.

Fremskrittspartiet har tatt opp dette at Regjeringen har trukket sine opprinnelige forslag til lovendringer etter at enkelte høringsinstanser har kommet med negative tilbakemeldinger knyttet til lovforslagene, bl.a. i forhold til å gi norske myndigheter anledning til å utvise en person dersom et annet Schengen-land har vedtatt utsendelse ut fra sterke grunner til å anta at tredjelandsborger har begått alvorlige straffbare handlinger. Innsigelsene som er kommet mot dette, er at utvisning menes å være en straff, og at utlendinger følgelig mottar straff for forbrytelser de kun er mistenkt for å stå bak. Fremskrittspartiet mener imidlertid at det er sterke allmennpreventive grunner bak denne endringen, og at den nye verdenssituasjonen med økt terrorfare tilsier at vi endrer våre lover til å passe til dagens situasjon. Det er et vesentlig poeng at Norge kun må anerkjenne de utsendelsesvedtak som er fattet av andre Schengen-land, når alle medlemslandene er forpliktet av de samme folkerettslige prinsipper og menneskerettigheter som Norge, og når disse landene selv har foretatt

en avgjørelse av om tredjelandsborgere er en fare for deres sikkerhet. Fremskrittspartiet mener rett og slett at det er usolidarisk av Norge som Schengen-medlem å ikke ville anerkjenne vedtak som potensielt kan være av avgjørende betydning for våre nabolands sikkerhet.

Helt til slutt synes jeg at vi også kan ta innover oss at de vedtak og forslag som ligger i direktivet, er vedtatt av demokratiske land. Jeg synes at vi også skal anerkjenne det, istedenfor å trenere det gjennom å bruke kanskje ett eller to år på å implementere det i vårt eget lovverk.

Helt til slutt tar jeg opp de forslagene fra Fremskrittspartiet som er tatt inn i innstillingen.

Presidenten: Representanten Per Sandberg har tatt opp de forslagene han refererte til.

Karin Andersen (SV): SV støtter lovforslagene som ligger i innstillingen, men har en del egne merknader knyttet til dem.

Vi har akseptert at politiet nå gis mulighet til å bruke eksisterende fingeravtryksregister til søk mot fingeravtrykk som er avsatt på et åsted, og det har vi begrunnet i to forhold. Vi mener at ethvert land har et legitimt behov for å oppklare flere saker som er knyttet til personer som ikke har fått innvilget opphold i landet. Det er også fordi lovlydige asylsøkere og hele innvandrerbefolkningen rammes veldig hardt av at det knyttes kriminalitet til denne befolkningsgruppen, at det er svært viktig for de andre at disse sakene blir oppklart. Og noen av de innleggene vi har hørt fra Fremskrittspartiet både i denne debatten og i veldig mange andre debatter, viser vel hvor viktig det er å få oppklart slike saker. For det inntrykket som Fremskrittspartiet har, og som de forsøker å spre, er at alle utlendinger er potensielt kriminelle og farlige, de gir på en måte hele gruppen et kollektivt ansvar og skyld for det enkeltpersoner gjør, og da mener vi det er behov for å få tatt i bruk noen metoder for å få en bedre oppklaring. For det er ikke slik at man nødvendigvis er mer tilbøyelig til å være kriminell fordi man ikke er født og oppvokst i Norge.

Vi mener også at det er behov for å få oppklart en del av den grenseoverskridende vinningskriminaliteten som eksisterer. Vi har nok vært litt forundret over Regjeringens og flertallets syn på hva som er alvorlig grenseoverskridende kriminalitet, særlig når de har knyttet dette opp mot en strafferamme på seks måneder, som jo er en ganske lav strafferamme, og som har lite med alvorlige trusler mot land og sikkerhet å gjøre. Man gir på en måte et skinn av at man håndterer et problem som er mye alvorligere enn det man går inn i. Men det er legitimt å få oppklart disse forbrytelsene. Vi mener også at det er legitimt at de personer som ikke har fått opphold i Norge ennå, blir utsatt for en ekstra etterforskningsmetode, som dette forslaget vil føre til.

Når det gjelder strafferammene, som jeg nevnte i stad, har Regjeringen lagt fram flere proposisjoner som dreier seg om forhold knyttet til grenseoverskridende internasjonal kriminalitet, og det er veldig lite konsistens i Regjeringens politikk når det dreier seg om strafferammer

knyttet til slike forbrytelser, særlig begrepet om at det er organisert. Justiskomiteen behandler nå et annet forslag, om forbundsbestemmelse, der man sier at det skal være ekstra straffeskjerpene dersom man har en strafferamme på forbrytelsen på over fire år. Det ligger også andre proposisjoner til behandling som jeg synes viser at Regjeringen har et lite konsistent forhold til hva de egentlig mener er alvorlig internasjonal kriminalitet.

Så har jeg behov for å komme med noen kommentarer til de forslagene som Regjeringen ikke fremmer. Vi er veldig glade for at de ikke fremmer dem, fordi det ville bety at begrepet «skyldig» ville få et helt annet innhold enn det det har i dag. Man skal altså kunne utvises på grunn av mistanke, og jeg vil be alle sammen om å tenke over hva det egentlig betyr. At Fremskrittspartiet synes det er greit at man blir utvist fra et land bare fordi man er mistenkt for noe, er jeg ikke så forundret over. Men jeg er veldig forundret over at Regjeringen i det hele tatt har fremmet dette forslaget på høring, og at de ikke har tenkt å legge det bort. Dette bryter alvorlig med viktige rettsprinsipper i en rettsstat.

Så, til slutt, vil jeg påpeke det SV har skrevet om å ivareta barns rettigheter i utvisningssaker. Der har Norge fått påpakning fra internasjonale myndigheter, og vi mener at vi har et ansvar for å ivareta hensynet til barn i slike saker. Det gjør vi ikke godt nok i dag, og det er et hensyn som vi ved vår ratifikasjon av barnekonvensjonen har forpliktet oss til å ivareta bedre enn det vi har gjort til nå.

Anita Apelthun Sæle (KrF): Det er ei vanskeleg oppgave politiet har når dei skal kjempa mot den internasjonale kriminaliteten. Dei kriminelle er liksom eit hestehovud føre heile tida. I vårt siviliserte samfunn har personvern sett sterke grenser for kva politi og offentlegheit kan tillata seg når det gjeld å kontrollera og regulera vanlege borgarar sine liv. Og slik må det vera, for vi vil ikkje ha storebror ser deg-samfunnet. Men vi vil slett ikkje la dei kriminelle bandane, for ikkje å nemna mafiaen, sleppa laus. Den internasjonale kriminaliteten er særleg menneskefiendtleg for så vidt som det dreiar seg om narkotika, som knuser sine offer, om trafficking, som slavebind kvinner, og om pornoindustri, som utnyttar og misbrukar kvinner og barn – alt med stor fortjeneste og behov for kvitvasking av denne fortjenesta.

Den 11. september 2001 gav i tillegg ein ny dimensjon og forandra faktisk verda. Det krev diverre av oss stadig meir effektive etterforskningsmetodar for å kjempa mot den terrorismen som elles vil trua dei verdiane som vi ynskjer å vareta: vår fridom, vår tryggleik og vårt opne samfunn.

Kristeleg Folkeparti innser at vi må vera tøffare i kampen mot kriminalitet. Vi ynskjer oss faktisk framleis Kardemomme by, men vi må altså retta oss etter verkelegheita.

Vil så dette tiltaket, at politiet kan søkja i utlendingsregisteret i samband med ei straffesak, ha innverknad på dette store biletet? Eg er einig med SV i at det neppe er revolusjonerande. Mykje av kriminaliteten som føregår i

Oslo, i Berlin, i Paris og i Roma, vert gjord av utlendingar som reiser fritt innanfor det grenselause Europa, og som så visst ikkje søker verken opphald eller asyl. Grenselaus handel betyr nok også grenselaus kriminalitet. Schengen og Europol betyr intensiv felles kamp mot kriminalitet, men dei erstattar slett ikkje Interpol og maktar neppe å kompensera for manglande grensekontroll.

Så til den kriminaliteten som er knytt til asylmottak. Der vil dette tiltaket kunna ha skikkeleg effekt, og det vil utvilsamt tena innvandrarbefolkninga om fleire saker vert oppklara, dei skuldige tekne og mistanken fjerna frå dei lovlydige. Eg vil understreka at det ikkje vil få følgjer for innvandrarak med opphaldsløyve, for dei er sletta av dette registeret.

Samla sett synest altså Kristeleg Folkeparti at personvernproblemet er avgrensa, og at utvida bruk av utlendingsregisteret er forsvarleg og tener føremålet.

Andre delen i denne saka gjeld tredjelandsborgarar som er utviste frå eit Schengen-land. Eg vil understreka at Kristeleg Folkeparti stemte mot Schengen-avtalen. Det gjorde vi av mange grunnar, også fordi vi meiner at Noreg på sjølvstendig grunnlag må vurdera ein søknad om asyl. Det siste held vi fast ved i denne saka. Samtidig vert desse forslaga oversende til Utlendingslovutvalet. Der høyrer dei heime, for det var faktisk mykje uklart på dette området.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Senterpartiet støttar forslag til endring i utlendingsforskrifter, slik at politiet kan nytta fingeravtrykk til søk i eit utlendingsregister. Dette gjeld fingeravtrykk avsett på ein stad der det er gjort ei kriminell handling med nedre strafferamme på seks månader. Det er nødvendig å intensivera arbeidet med å oppklara fleire saker som knyter seg til personar som ikkje har fått opphald i Noreg. Det er ynske om å kjempa mot organisert internasjonal kriminalitet og vinningskriminalitet blant den gruppa dette handlar om. Her er nedfelt klare reglar i forhold til kven registeret gjeld, og kor lenge ein person kan stå i registeret. Sletting skal skje ved godkjenning av asyl eller løyve som kan medføra busetjingsløyve. For den som får avslag, vert bortvist eller utvist, skal avtrykket med visse unntak verta sletta etter fem år.

Utlendingar er overrepresenterte på kriminalitetsstatistikken. Vi ser det som rett å oppretta dette registeret for om mogleg å bidra til oppklaring av fleire saker. Det er nødvendig av omsyn til dei mange lovlydige asylsøklarane og av omsyn til innvandrarbefolkninga generelt at kriminalitet gjort av nokre få, ikkje fører til stigmatisering av heile folkegrupper.

Mange høyringsinstansar er optekne av rettstryggleiksaspektet. Det er Senterpartiet òg, og vi meiner at fleirtalet her har funne ei god avveging.

Proposisjonen er ikkje tydeleg nok når det gjeld kven denne saka eigentleg gjeld. Eit breitt fleirtal understrekar difor i innstillinga at dette registeret berre gjeld personar med prosessuelt opphald i Noreg.

Vi finn det oppsiktsvekkjande at Regjeringa på den eine sida kjem med dette forslaget bl.a. med den grunn-

gjevinga at det er for å redusera kriminaliteten i asylmottaka, og samtidig sjølv har teke initiativet til å fjerna norskopplæringa for dei som ventar på behandling av saka si. Vi vil rå statsråden til å lytta noko meir til dei erfaringane som dei no gjer på mottaka, både i høve til passivitet og i høve til fare for auka kriminalitet.

Den andre delen av denne saka inneheld ei vurdering av høyringsutkastet i forhold til § 29 i utlendingslova. Der har det vore eit forslag til høyring om utlevering på mistanke. Det har vekt sterke reaksjonar – med rette. Her vart det lagt opp til ei overtaking av domstolane sitt arbeid. Det er eit forslag som inneber ei svær endring av det rettssystemet som vi har i Noreg i dag. Det er eit forslag som krev nøye vurdering, og det er bra at Regjeringa sjølv trekte den konklusjonen og difor ikkje fremja forslag til slik endring no.

Eg vil også seia at det er påfallande viss Regjeringa her melder at ei slik endring er ho einig i som følgje av Schengen-avtalen, og så trekkjer ein annan konklusjon seinare. Det seier dessverre noko om kor underdanig ein i utgangspunktet er når nye EU-direktiv blir foreslått. Men samtidig er det òg bra at ein på dette området endra standpunkt.

Til slutt: Det er her ein merknad som SV står aleine om, som viser til korleis lova er i Sverige når det gjeld utvising, og som òg viser til utgreiing av hensynet til barn når utvisingssaker skal vurderast. Vi skulle nok frå Senterpartiets side stå inne for den merknaaden, og eg vil be statsråden om å ta med seg det som der er påpeikt, når ho no vurderer endringar i lovverket.

Steinar Bastesen (Kp): Vi behandler i dag en sak om utlendingsloven. Jeg lurer på hvordan vi kan få den loven til behandling i Odelstinget. Kommunaldepartementet har jo forandret utlendingsloven gjennom en forskrift. Den har ikke vært innom Odelstinget til behandling. Forskriften går ut på at utenlandske skip kan seile med last fra havn til havn i Norge, med utenlandsk mannskap om bord. De betaler ikke moms, de betaler heller ikke norske avgifter på dieselen, for den bunkrer de i utlandet. Det har de som sitter i denne salen godtatt – at Kommunaldepartementet har forandret en forskrift.

Skipskontrollen går ikke om bord i båtene og undersøker om folk om bord har arbeids- og oppholdstillatelse. Det skal de ha i henhold til utlendingsloven og i henhold til det som er vedtatt i Odelstinget. Disse båtene, som går med utenlandsk flagg og utenlandsk mannskap, de går i ren konkurranse med båter som går med norsk flagg og norsk mannskap. De frakter den samme lasten. Men de kan gå mye billigere, for de betaler ikke moms, de betaler ikke avgift, og de betaler ikke den hyren som norske mannskap må ha. De går i fra havn til havn i Norge, i strid med det som er vedtatt i Odelstinget, fordi Kommunaldepartementet har forandret en forskrift. Det sitter statsråden i denne salen og godtar. De har visstnok sendt den ut på høring, men den har visst ikke nådd fram til høyringsinstansene. Det er vel oppdaget at det er noe som er galt en eller annen plass. Men skipskontrollen har fremdeles ikke fått i oppdrag å gå om bord i båtene og kon-

trollere at det utenlandske mannskapet har oppholds- og arbeidstillatelsen i orden. Disse båtene går i konkurranse med norske båter, og ikke bare med båtene, men de går i konkurranse med de ungdommene som vi har. Vi sender ungdommene på skole, vi lar dem utdanne seg til å bli sjøfolk. Men de kan ikke gå om bord på norske båter, for norske båter må ta utenlandsk mannskap om bord og ta et annet flagg akterut. Det kan være et Panama-flagg eller et annet flagg i akterenden. De kan ikke betale den hyren som det norske mannskapet forlanger. Dette har Kommunaldepartementet godtatt.

Hvor er det offiserene kommer fra? Jo, de kommer fra de norske mannskapene. Men den dagen de norske mannskapene ikke lenger eksisterer, hvordan skal vi da få norske offiserer på de båtene som går under utenlandsk flagg? Vi har ikke engang norske offiserer på de båtene som er norske og som går under utenlandsk flagg. Er ikke det et tankekors for oss som sitter i Odelstinget, at vi kan godta at Kommunaldepartementet forandrer loven uten å legge det fram for Odelstinget?

Så noen få ord om Schengen: Vi har jo godtatt at Schengen-avtalen skal gjelde også for Norge. Vi har ikke kontroll med hva som foregår i andre EU-land. Vi har fri innvandring til Norge. Jeg har selv stått her oppe på Løvebakken, og det har kommet folk fra et annet land som har spurt etter nærmeste politistasjon. Jeg har da tatt dem med inn til vakta for å vise dem iallfall én øvrighetsperson som de kunne henvende seg til. Dette er personer som har fått avslag på søknaden sin i et annet land, men på grunn av Schengen-avtalen kan de komme til Norge og henvende seg til hvem de vil. Sånn er det, og det har vi godtatt. Flertallet i denne salen har godtatt det.

Og jeg må jo sparke litt til Fremskrittspartiet. De har også godtatt det. Eller er det sånn at Fremskrittspartiet går imot Schengen-avtalen? Det skulle det vært artig å få svar på.

Statsråd Erna Solberg: Nå er det nok slik at Schengen-avtalen først og fremst hjelper oss som en hjemmel i form av å ha etablerte rutiner i tilknytning til de asylsøkere som måtte ha søkt i andre land, og som så kommer til Norge.

Men la meg snakke om den saken som behandles her i dag. Det er to hovedpunkter. Det ene dreier seg om å søke i utlendingsregisteret etter fingeravtrykk avsatt på åsted for kriminell handling, og det andre er EU-direktivet knyttet til gjensidighet når det gjelder utvisning av tredjelandets borgere.

Jeg har lyst til å si at det står noe først i innstillingen som ikke er helt riktig. Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet sier at det overhodet ikke ble «varslet at registeret skulle brukes til noe annet enn et hjelpemiddel for å identifisere personer som søker asyl og opphold». Det er ikke riktig. I forbindelse med Ot.prp. nr. 83 for 1991-92, altså ved opprettelsen av dette, ble det faktisk uttrykkelig gitt beskjed om at det ville være adgang til å søke på bakgrunn av fingeravtrykk mottatt fra Interpol eller politimyndighet i annet land. Det er altså slik at det hele tiden har vært adgang til å bruke dette registeret i forbindelse

med etterforskning av straffbare handlinger i andre land, mens det ikke har vært adgang til å bruke det i forhold til straffbare handlinger som har skjedd i Norge. På en måte kommer vi nå i litt bedre balanse.

SV og Senterpartiet sier i innstillingen at den foreslåtte strafferamme på seks måneder ikke avspeiler strafferammen for internasjonal kriminalitet. Det er jeg enig i. På den annen side tror jeg at vi skal være klar over at etterforskning av de store kriminalsakene ofte kan starte med andre ting, og at det er en viktig inngang til å få informasjon. Ikke å forglemme fra kriminalhistorien: Al Capone ble aldri straffet for det han faktisk gjorde som mafiaboss, men for skatteunndragelse. Mange typer informasjon har bidratt til at organisert kriminalitet faktisk har blitt etterforsket og avslørt. Ikke minst i forhold til menneskehandelen, i forhold til prostitusjon og en del annet er det mye som tyder på at også strafferammer ned til seks måneder er av betydning.

Det andre man har til behandling i dag, er direktivet om gjensidig utvisning av tredjelandsborgere. Jeg er faktisk enig i den kritikken som kom om at dette kanskje ikke burde ha vært meldt, at det ikke var et problem, og at man godtok direktivet uten at man hadde klarhet i hvilke lovendringer det ville kreve. Det skyldes rett og slett at dette er et direktiv som er vanskelig. Det er vanskelig å konstatere hvor store pålegg det er. Man har en formulering som gjør at det er flere departementer som har arbeidet med dette, og man er litt usikker på hvor langt man skal dra enkelte paragrafer. Det er også en av grunnene til at vi har valgt å oversende de forslagene vi nå har, til Utlendingslovutvalget, rett og slett for å få litt tid til å utrede to ting, bl.a. spørsmålet knyttet til hvor langt de gjensidige forpliktelsene i dette direktivet går. Vi mener at det som nå foreslås, sies helt klart i direktivet. Det er usikkerhet om hva resten av dette direktivet egentlig krever av oss. Den andre biten er at det også skal gi oss tid til å se på hva de andre landene gjør. Pr. i dag kan det tyde på at vi i den opprinnelige høringen trakk vår fortolkning av direktivet lenger som en forpliktelse, enn det andre land i Europa faktisk har gjort. Da er det viktig for oss å ha en bedre oversikt over hvordan andre land oppfatter og leser den samme direktivteksten. Jeg er opptatt av at vi i Schengen-systemet skal ha en balanse innenfor lovverket for å få det til.

Så har jeg lyst til å kommentere enkelte deler av merknadene knyttet til spørsmålet: Hva betyr det at vi nå ikke fremmer det? For det første er det slik at det kan synes som om det vi fremmer, er det samme som de fleste andre land har gjort i forhold til dette direktivet. Men vi er åpne for å se hvordan implementeringen går i andre land. Den nye utlendingsloven skal foreligge ved årsskiftet 2003-2004. Det betyr at det er en relativt rask gjennomgang av disse høringsforslagene. La meg si det slik: Reaksjonene som vi fikk med en gang høringen gikk ut, tyder jo også på at selv om vi skulle si at vi hadde forpliktet oss etter direktivet til å gjennomføre mer, ville det ikke være akseptabelt å fremme formuleringene slik som de juridisk er lagt i det direktivet, fordi mistankekravet burde kvalifiseres bedre, og det burde også gjøres en kla-

reere rydding lovmessig i forhold til plasseringen av det. Men dette forhindrer ikke at norske myndigheter kan utvise utlendinger på grunn av terrorisme. Det har vi allerede på mistanke adgang til etter loven, slik som den ligger i dag. Heller ikke forhindrer det at utlendinger kan utvises når de tidligere er straffet i andre land. Alt dette er hjemlet i den loven som finnes i dag.

Å g o t V a l l e hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: De representanter som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Karin Andersen (SV): Jeg har behov for å be statsråden om å si noe mer utfyllende om to temaer. Det ene er sletting av fingeravtrykk fra registeret. I svaret fra departementet, og også i proposisjonen, framgår det at det er høringsinstanser som har sagt at de ikke er helt fornøyd med rutineene knyttet til registeret. Det som blir veldig viktig, er at vi vet at de som står i dette registeret, er de som skal stå der, og ingen andre. Ellers vil vi kunne mistenkes for at vi ønsker å bruke denne type etterforskningsmetoder på den utlendingsbefolkningen vår som har et lovlig opphold i landet. Vi har slått fast nå at det er ikke hensikten, det er ikke det man skal gjøre. Jeg vil be statsråden si litt om hvordan hun vil sørge for at dette registeret er oppdatert og korrekt.

Det andre dreier seg om de lovforslagene som ikke ble fremmet, men som lå i høringsutkastet. Statsråden sa nå, prisverdig nok, at deler av ordlyden der ikke var akseptable. Jeg vil derfor be statsråden si litt om hva det er av det substansielle innholdet i disse bestemmelsene som hun i så fall kunne tenke seg å gå videre med, og si litt om begrepet som er brukt der, nemlig at en skal kunne utvises på mistanke. Er det i hele tatt akseptabelt for Regjeringen å bruke det som en generell bestemmelse, slik som dette vil være?

Når vi nå snakker om de bestemmelsene som Regjeringen har trukket, men som de sier kan komme igjen i forbindelse med Utlendingslovutvalget, dreier det seg om flere enn dem som står i fingeravtrykksregisteret. Det dreier seg altså om en stor gruppe av innvandrerbefolkningen som skal kunne behandles på en summarisk måte. Jeg vil bare minne om at hvis det først dreier seg om internasjonal kriminalitet eller alvorlig kriminalitet, er det et ikke ukjent fenomen at bevis plantes, og at man for å bli kvitt noen man synes er brysom, kanskje en konkurrent til og med, planter bevis. Det kan være lett å få rettet en mistanke mot et menneske. Men det viktige rettsprinsippet i Norge må jo være at du ikke får en myndighetsreaksjon mot deg, enten det da er en dom eller en utvisning, hvis det ikke kan bevises at du faktisk har gjort noe galt. Det er et meget viktig rettspriksipp, som jeg håper statsråden vil bekrefte at denne regjeringen vil følge opp.

Per Sandberg (FrP): La meg først få lov til å si – jeg skjønner at jeg med den uttalelsen jeg kommer med nå, står i fare for å trekke debatten veldig langt utover kvel-

den – at det er helt utrolig hva representanten Karin Andersen får seg til å si fra denne talerstolen – helt utrolig. Det er, uansett om det er et parlamentarisk uttrykk eller ikke, direkte frekt.

Når representanten Andersen legger hele rådsdirektivet i fanget på Fremskrittspartiet, fordi dette er vår mening, og forteller at dette har en helt annen agenda, så har representanten Andersen ikke forstått noen ting. Dette er et rådsdirektiv. Jeg vil minne om at Regjeringen i utgangspunktet ville implementere hele direktivet. Jeg vil minne representanten Andersen om at hennes partikolleger i hele Europa vil gå inn for å implementere dette. Og så står hun her på talerstolen og kritiserer Fremskrittspartiet fordi vi fremmer de lovendringsforslag som skal til, og som er nødvendige, og som hennes partikolleger i Europa har gått i bresjen for. Det er en frekthet!

Jeg synes også det er å gå vel langt når representanten Andersen står på talerstolen og prøver å gi uttrykk for at Fremskrittspartiet har spredd inntrykk av at alle innvandrere og flyktninger er kriminelle. Det tar jeg sterk avstand fra. Men hun må gjerne få lov til å si at den politikken som SV og Karin Andersen fører, er en bjørnetjeneste, som fører til at skepsisen blant nordmenn har blitt større og større for hvert eneste år SVs politikk på dette feltet har blitt ført, i miniatyr. For SV vil ha forsterket den politikken som har vært ført i 25 år. Da kan vi spørre befolkningen hvorfor de er skeptiske. De er skeptiske fordi vi har en innvandringspolitikk som SV står for. Jeg anbefaler representanten Karin Andersen å gå rundt blant de gruppene som hun står på talerstolen og skal ivareta, og høre hva de måtte si om Fremskrittspartiets lovendringsforslag i innvandringspolitikken. Da tror jeg nok hun vil få seg en meget, meget stor overraskelse. Det som er bjørnetjenesten, er at SV står i spissen for å gi alle kriminelle, mistenkte terrorister og andre som ikke har legal grunn til å få opphold i Norge, kost og losji på ubegrenset tid i Norge. Det er derfor folk flest i dette landet er meget skeptiske til innvandringspolitikken.

Presidenten: Presidenten må bare få bekrefte at det å betegne andre representanter som frekke er parlamentarisk fullstendig uakseptabelt.

Statsråd Erna Solberg: Jeg vil bare svare på de to henvendelsene som representanten Andersen hadde til meg.

Jeg er enig i det hun sa om at det er viktig at rutine for sletting i utlendingsregisteret blir fulgt, og at feil i registeret ikke er akseptabelt. Det vil vi sørge for å følge opp når vi nå jobber videre med forskriftsendringer. Vi vil sikre oss at rutine for registreringen og slettingen er riktige i dette arbeidet. Vi skal sikre at det som vi faktisk registrerer, er det formål for, og det skal gjennomføres etter regelverket.

La meg da si noen ord om dette direktivet. Som jeg sa tidligere, er altså problemet ved gjennomføringen av en direktivtekst spørsmålet om hvor mye som er bindende, og hvor mye som ikke er bindende. Det er en av grunnene til at vi faktisk har bedt Utlendingslovutvalget om å se

på det, og se hvor mye vi skal binde det opp. Utgangspunktet vårt er at dette ville vi nok ikke funnet på av eget hjerte på dette området. Men vi har ment at hvis man innenfor Schengen begynner å få ubalanse i forbindelse med utvisningsregelverk, så må vi altså ha en meget god begrunnelse for det.

Jeg synes det er ulogisk hvis vi skulle være tvunget av et direktiv til å gjennomføre utvisning basert på mistanke om kriminelle handlinger gjort i andre land, altså hvor mistanken om kriminelle handlinger foreligger fra andre land, fra andre lands myndigheter, og akseptere det, med alle de vanlige forholdsmessighetsvurderingene som vi har i norsk lovverk, og at vi skulle gjøre det uten å ha den samme muligheten til å utvise, basert på den samme mistanken, når det gjelder svært grov kriminalitet. Jeg vil minne om at i det forslaget som var sendt ut på høring, var strafferammen satt til ti år. Det er et ganske høyt nivå for en strafferamme. Når det gjelder både spørsmålet om mistanke og spørsmålet om planlegging, så var det to elementer som høringsinstansene var uenige i. Jeg må innrømme at når det gjelder planlegging, har jeg den holdning at hvis en utvisning skulle, f.eks., bidra til at en kvinne ikke ble drept – fordi vi hadde mistanke om at det ville skje fordi hun bor i et annet land enn i Norge – så er ikke jeg helt sikker på om ikke jeg mener at det faktisk kunne ha vært gjennomført. Men det skal vi altså se på, selv om det ville bryte med rettsprinsippene at man da baserer seg på mistanke og ikke en dom. Det er nemlig slik at i den grad det også er planleggingssammenheng, er det vanskeligere å vente til man ser at planleggingen faktisk er gjort, og dokumentere det, men man har klare indikasjoner på det området. Men så langt er dette ikke ting som vi vil fremme av eget ønske. Det er helt avhengig av spørsmålet om det ligger innenfor direktivet å gjøre det, men, som jeg har sagt, mye tyder på at andre land ikke har tolket den ytterliggående effekten av dette direktivet slik at dette nødvendigvis blir reelt å ta opp til ny politisk debatt i Norge.

Presidenten: Karin Andersen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

Karin Andersen (SV): Først vil jeg takke statsråden for svaret, som jeg synes var oppklarende.

Når det dreier seg om planlegging av kriminalitet, er det jo fullt mulig å kriminalisere det, slik at man faktisk har en bevist sak før man setter i verk et tiltak. Det er jo prinsippet i det hele, og jeg er glad for at statsråden har en slik holdning til det.

Når det dreier seg om innlegget til representanten Sandberg i stad, synes jeg det taler godt for seg sjøl. Det beviser hvorfor det er grunn til å anta at Fremskrittspartiet har slike holdninger. At de sprer slike holdninger som de gjør, er allment kjent, for det ser jo og hører alle som leser aviser og deltar i debatter. At de velger å bruke enhver sak til også å spre disse holdningene, synes vi er beklagelig. Men vi har jo et veldig forskjellig syn på dette. SV mener at vi trenger en politikk for å lykkes i en globalisert verden, der flere skal kunne leve sammen.

(Karin Andersen)

Det betyr at vi må ha et positivt utgangspunkt og ikke mistenkeliggjøre hele befolkninger, men individualisere ansvaret.

Steinar Bastesen (Kp): Kanskje det kunne misoppfattes slik at jeg snakket om en annen sak i stad, men ettersom vi behandler utlendingsloven, syntes jeg det var betimelig å snakke om det. Men det saken i realiteten dreier seg om, er jo at asylsøkere via Schengen-avtalen kan komme til Norge og møte f.eks. meg på Løvebakken. Når de har fått avslag i et annet land, så kan de altså komme til og med hit på Stortinget og møte en representant og få asyl innvilget her. Det er alvorlig! Det er så alvorlig at jeg synes at vi som behandler den lovteksten i dag, burde ta det innover oss. Vi burde ikke innvilge noen asyl, som har fått avslag i et annet Schengen-land. Det skulle i hvert fall avtalen som vi har inngått med Schengen, tilsi. Når det er et register etablert, og det blir slått fast at en asylsøker ikke kan komme til Norge når han har fått avslag i et annet land, så skulle det være en selvfølge. Vi skulle rett og slett vise dem ut fra Norge når de ikke har anledning til å søke asyl her på grunn av at de har fått et avslag i et annet Schengen-land. Men som det er i dag, så kan vi ikke det med loven i hånd, vi kan ikke utvise. Jeg synes det er rart. Og jeg synes det er rart at Odelstinget ikke kan foreslå dette.

Presidenten: Per Sandberg har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

Per Sandberg (FrP): Det er med tilfredshet jeg registrerer at 70 pst. av Norges befolkning støtter Fremskrittspartiets innvandringspolitikk. Det er med tilfredshet jeg registrerer at store deler av SVs tillitsvalgte også ønsker Fremskrittspartiets politikk. Og det er med tilfredshet jeg registrerer at innenfor store deler av innvandringsorganisasjonene støtter de også vår innvandringspolitikk.

Til Bastesen: I sitt første innlegg ville han ha et svar fra Fremskrittspartiet på om vi kunne godkjenne Schengen eller ikke. Ja, vi hadde jo de store diskusjonene den gangen, vi også, det må jeg si til representanten Bastesen, men nå er det jo slik at Schengen-avtalen er implementert, og da dreier det seg om å bruke det som kommer fra Schengen, best mulig, og her ser vi at Schengen kommer med et direktiv som hjelper oss i forhold til å stramme inn på asylinnvandring og registrering av kriminelle asylinnvandrere i Schengen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 757)

S a k n r . 3

Innstilling frå kommunalkomiteen om lov om endring i lov 26. juni 1992 nr. 87 om forsøk i offentlig forvaltning (Innst. O. nr. 94 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 36 (2002-2003))

Presidenten: Etter ønske fra kommunalkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) (leiar i komiteen og ordførar for saka): Forslag til endring i lov av 26. juni 1992 nr. 87 om forsøk i offentlig forvaltning er ei direkte oppfølging av behandlinga av St.meld. nr. 19 for 2001-2002, slik det framgår av Innst. S. nr. 268 for 2001-2002. Det gjeld ei opning som inneber forsøk med einskapsfylke. Eit slikt forsøk er ikkje heimla i forsøkslova. Det er difor nødvendig med ei lovendring, og Arbeidarpartiet, Høgre, SV, Kristeleg Folkeparti og Senterpartiet støttar den endringa i forsøkslova som departementet foreslår.

Så er det slik at i innstillinga til St.meld. nr. 19 seier fleirtalet i komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti og Senterpartiet, at det er føremålstenleg å driva forsøk med einskapsfylke. Og det same fleirtalet peikar på at det må setjast i gang mange forsøk med einskapsfylke for å få breiast mogleg erfaring med ein ny administrativ modell.

Det har blitt vist interesse frå mange fylkeskommunar i samband med eit slikt forsøk. Seks førebelse søknader vart mottekne i departementet – to vart avslått. Etter at proposisjonen vart lagd fram, har både Østfold fylkeskommune og Sogn og Fjordane fylkeskommune trekt søknadene sine. Begge desse fylkeskommunane meiner Regjeringa og statsråden har sendt ut uklare signal.

Både Arbeidarpartiet og Senterpartiet synest det er noko spesielt at ein frå departementet si side ikkje skulle kunna tala med éi tunge i forhold til dei søknadene som er handterte.

Regjeringa seier i St.meld. nr. 19:

«Et av hovedprinsippene for regjeringens modernisering av offentlig sektor, er delegering og desentralisering av ansvar og myndighet. Det betyr at lokal frihet og lokalt ansvar skal stå sentralt i moderniseringsarbeidet. Det lokale selvstyret skal styrkes. For kommunene og fylkeskommunene betyr det at de skal gis større handlefrihet og selvstendighet.»

Regjeringa skriv vidare:

«Lokale og regionale folkevalgte organer bør ha ansvaret for oppgaver som krever lokal- og regionalpolitisk skjønn.»

Fleirtalet finn grunn til å visa til både desse sitata og til det grunnlaget som Østfold fylkeskommune har basert sin søknad på. Det er altså slik at i svarbrevet frå Kommunal- og regionaldepartementet til Østfold fylkeskommune av 13. desember 2002 fekk dei tilslutning til å gå vidare med ein utdjupande søknad, utan at departementet kom med innvendingar til innhaldet i den fyrste søknaden.

Som svar på eit spørsmål i Stortinget 5. mars 2003 finn statsråden det nødvendig å presisera og avgrensa på

kva grunnlag ein kan setja i gang forsøk med einskapsfylke. Både Arbeidarpartiet og Senterpartiet er sterkt uroa over den prosessen som departementet har lagt opp til i denne saka. Når premissane er så avgrensa, er det vanskeleg å sjå føremålet med å setja i gang slike forsøk.

Kristeleg Folkeparti og Høgre lét stillteiande statsråden endra premissane undervegs.

Det er ein fleirtalsmerknad her som er vel verd å merka seg til slutt, som legg til grunn at føremålet med forsøka er å gi fylkeskommunane og dei regionale folkevalde nivåa, gjennom nye oppgåver, høve til å ha eit mer heilskapleg ansvar for å utforma ein meir kraftfull regionalpolitikk. Fleirtalet meiner det er viktig å sikra at fylkeskommunen skal ha ei leiarrolle i forsøka på alle område, og ber Regjeringa sørgja for at forsøka inneheld flytting av oppgåver frå fylkesmannen inn under folkevald kontroll. Fleirtalet i komiteen føreset at dette er departementet sitt grunnlag i det vidare arbeidet.

Sigvald Oppebøen Hansen (A): Bakgrunnen for at Odelstinget no skal gjere endringar i lov om forsøk i offentlig forvaltning, er Stortinget sitt vedtak for om lag eitt år sidan, da Stortinget behandla St.meld. nr. 19 for 2001-2002. Eit stort fleirtal gav der uttrykk for at det kunne vere føremålstenleg å drive fleire og breie forsøk med einskapsfylke. Fleirtalet ønskte med dette å ha ei enda sterkare desentralisering av oppgåver.

Det er ikkje tvil om at det lokale folkevalde nivået, både i fylkeskommunane og i primærkommunane, opplever at det i dag er ei sterk sentralistisk styring av oppgåvene. I tillegg er det slik at fylkesmannen framleis utøver viktige kontroll- og tilsynsoppgåver. I praksis inneber det at statstilsette funksjonærar hos fylkesmannen med eit pennestrøk kan kjenne kommunale vedtak daude og makteslause. Overordna omsyn vil i så fall bli varetekne av det statlege byråkratiet og ikkje det regionale folkevalde nivået, nemleg fylkestinget.

Stortinget har vedteke at fylkeskommunane skal bli ein kraftfull regionalpolitisk aktør. Dette skal dei bli gjennom auka mynde over dei distrikts- og regionalpolitiske verkemidla. Større handlefridom og sjølvstende gjennom lokal fridom og lokalt ansvar. – det er vel og bra. Men me må vakte oss vel, elles blir fylkeskommunane ikkje noko anna enn eit ekspedisjonskontor for formidling av statlege kroner etter statlege retningslinjer.

Dette var bakgrunnen for fleirtalet då Stortinget behandla St.meld. nr. 19. Derfor er det underleg og svært leit at statsråden har gjeve så uklare og motstridande signal til dei fylkeskommunane som hadde eit klart ønske og mål om å styrkje folkestyret. Dette har gjeve som resultat at to fylkeskommunar, Østfold og Sogn og Fjordane, har trekt sine søknader om einskapsfylke.

I ein innleiande fase godtok Kommunal- og regionaldepartementet at det skulle drivast forsøk med å samle regional utvikling, regional tenesteyting og regional forvaltning i éi eining under folkevald styring. Unnatak skulle gjerast for klage-, kontroll- og tilsynsfunksjonane. Statsråden slo den 5. mars over på ein langt strengare praksis, i eit svar her i Stortinget.

Det at fleire fylkeskommunar trekte søknaden, er klart uheldig. Statsråden sin handlemåte har resultert i at føremålet med forsøket med einskapsfylke er borte. Eg håpar at statsråden i sitt seinare innlegg kan svare på kvifor ho har ført ei slik inkonsekvent linje i denne saka, trass i at Stortinget har gjeve klare føringar om kva som skulle vere innhaldet i forsøket.

Framtida for folkestyret er under press. Me opplever antipolitiske stemningsbølger kvar einaste dag. Me har fleire døme på at makta blir systematisk flytta frå folkevalde organ til direktorat, forvaltning, føretak og AS. Parallelt med dette aukar marknadskreftene si makt dramatisk.

Arbeidarpartiet er bekymra for framtida for folkestyret. Derfor vil me be Regjeringa syte for forsøk med einskapsfylke. Det skal innebere flytting av oppgåver frå fylkesmannen til det regionale folkevalde nivået. Eg vil gjere Regjeringa sine ord i St.meld. nr. 19 om til mine:

«Lokale og regionale folkevalgte organer bør ha ansvaret for oppgaver som krever lokal- og regionalpolitisk skjønn.»

Med dette reknar eg med at Regjeringa følgjer sitt eige grunnlag når ho skal ta stilling til søknadene om forsøk frå dei fylka som har søkt.

Hans Kristian Hogsnes (H): Det er viktig og riktig gjennom forsøk å teste ut alternative måter å organisere offentlig forvaltning på. Da kan vi hente erfaringer med ulike typer modeller, og så kan vi danne en del av det beslutningsgrunnlag vi trenger, om vi ønsker endringer eller reformer på en bredere og mer permanent basis. I denne saken forholder vi oss til at et bredt flertall i kommunalkomiteen ønsket, slik Regjeringen foreslo i St.meld. nr 19 for 2001-2002, at det skulle settes i gang forsøk med å organisere fylkesmannsambetet og fylkeskommunen i ett felles forvaltningsorgan, enhetsfylket.

Nå kan vi nok ha litt ulike oppfatninger om hvor vellykket en slik modell vil kunne bli. Jeg vil vel også, litt spøkefullt, antyde at med alle de forsøk og samarbeidsprosjekter vi i øyeblikket har, så er vi vel snart nærmere seks forvaltningsnivåer her i landet enn de to eller tre denne debatten egentlig skulle handlet om. Jeg mener imidlertid det fortsatt er et grunnlag for å skaffe seg praktiske erfaringer for å forbedre vår offentlige forvaltning, og i dette tilfellet på regionalt nivå.

Behovet for lovendringen vi her behandler, har sin bakgrunn i at grunnlaget for fylkeskommunen finner vi i kommunelov og valglov, mens rollen til fylkesmannen som regionalt forvaltningsorgan ikke er underlagt generell regulering i lov. Jeg deler det syn at et forsøk med enhetsfylke har et slikt omfang, og endrer det regionale forvaltningssystemet på en slik måte at det er naturlig å ta inn en særskilt og eksplisitt hjemmel i forsøksloven. Det kan også være grunn til å understreke at det i forbindelse med en senere, mer fullstendig, gjennomgang og evaluering av forsøksloven kan være aktuelt å supplere loven med en mer særskilt hjemmel for forsøk som gjelder selve forvaltningsstrukturen. Den endringen som

foreslås i denne saken, er kun ment som en hjemmel for dette aktuelle forsøket.

Det er et bredt flertall i kommunalkomiteen som står bak innstillingen til lovendring som ligger til behandling her, en innstilling som også Høyres gruppe stiller seg bak.

Per Sandberg (FrP): Jeg ser ikke noe stort behov for å gjenta Fremskrittspartiets argumenter og synspunkter verken i denne saken eller da vi behandlet oppgavefordelingen i 2002, så jeg skal prøve å holde et innlegg som litt mer er basert på det vi driver med i offentlig forvaltning.

Men la meg først få lov å si at jeg er særdeles fornøyd med at noen av representantene i kommunalkomiteen har vært i frokostmøte med NHO i dag, og da kom de tilbake med siste nummer av Horisont. På forsiden står det: «Ordførerne vil rive kommunegrensene». Og når en slår opp på side 22, er det hyggelig å se at det i hvert fall er 94 pst. av Høyres ordførere som fortsatt ønsker å legge ned fylkeskommunen, hvis vi skal tro på undersøkelsen som er gjort. Det er dette jeg ønsker å fokusere litt på, og jeg hørte representanten Hogsnes peke på et vesentlig poeng. I dag er vi i den situasjonen at vi holder på å bygge opp flere og flere forvaltningsledd. Jeg vet ikke hvorvidt Hogsnes kan dokumentere at vi nærmer oss seks forvaltningsledd, men jeg er stygt redd for at han har rett, fordi det foregår svært omfattende prøveprosjekt i offentlig sektor, særlig på primærkommunenivå, i forhold til interkommunalt samarbeid, storkommune, samkommune osv. Og det er klart at når staten, storting og regjering, står på den ene siden med tilbud om midler som de enkelte kommunene kan ha til prosjekter og til å foreta utredninger i forhold til sammenslåinger og slike ting, er det mye av det som skjer. Og så er det til syvende og sist bortkastede penger, for når de har fått disse handlingsplanene sine, ønsker de ikke å ta beslutningene likevel. – Det viser denne undersøkelsen som er gjort her, at ordførerne rundt omkring i det ganske land ønsker at vi her på Stortinget skal ta beslutningene for dem, at vi på Stortinget skal gå inn og si at nå må vi gjøre noe med kommunestrukturen. Det er et flertall av ordførerne som faktisk ønsker å slå seg sammen med nabokommunen eller legge ned kommunen. – Det er interessant lesning, synes jeg.

Når det gjelder fylkeskommunen og forsøk med enhetsfylke, ble det ikke, slik som flertallet ønsket seg, et bredt område med forsøk. Nå er det to fylkeskommuner som står igjen. Det er klart at da blir det ikke noe bredt forsøk som vi kan høste noen erfaring fra. Jeg skal ikke dra opp de innvendingene Fremskrittspartiet hadde mot hele forsøksordningen med enhetsfylke, men jeg skal heller se på det som skjer i forhold til kommuneproposisjonen, og det som skjedde for kort tid tilbake.

Det er klart at det er ingen ting igjen å drive med i fylkeskommunen! Her har både Senterpartiet og SV rett. Det er ingen ting igjen å drive med! Nå drar vi også av gårde med det som har med rus, psykiatri og barnevern å gjøre. Da skjønner jeg godt at SV og Senterpartiet ønsker å tilføre fylkeskommunen oppgaver, hvis den skal bestå i

framtiden, for det er jo det store problemet. Da er spørsmålet hvorvidt vi skal være ansvarlige her i huset og innse at fylkeskommunen ikke har noe å drive med, og hvorvidt vi skal la dem få lov til å gjøre det i tre, fire, fem, seks eller sju år til. Det er det som er noe av problemet.

Derfor etterlyser jeg mer trykk fra Regjeringen – særlig fra en regjering der kommunalministeren er fra Høyre – og at det signaliseres at fylkeskommunens eksistens er over i 2008, slik at vi kunne hatt noe å forholde oss til og planlegge ut fra – særlig de menneskene som er ansatt i dette leddet, og de politikerne som er engasjert i dette leddet. Da hadde de hatt noe å planlegge ut fra og sett framover til, for vi kan ikke drive på på den måten vi gjør nå!

Jeg synes også det er litt interessant – og kanskje jeg frykter det litt også – at flere og flere politikere i Norge begynner å snakke om en regionalpolitikk og viser til EUs regionalpolitikk. Der har vi et problem i dette landet. Vi har et befolkningsgrunnlag som regionalt sett, sammenlignet med Europa, knapt utgjør en forstad til Hamburg, men så har vi et areal som kanskje kan tilsvare fire-fem regionale områder i EU. Å kombinere det tror jeg blir utrolig vanskelig.

Jeg vil avslutte med å si at jeg synes det er trist at vi i Stortinget ikke nå kan ta beslutninger som sier at fylkeskommunenes dager er talte, i hvert fall innen et visst tidsperspektiv.

Heikki Holmås (SV): Til fylkeskommunen. Jeg får følelsen av déjà vu når jeg står her, i forhold til i fjor, for vi hadde akkurat den samme debatten da. Det er sommer, og det er fylkeskommunedebatt og forsøk med enhetsfylke!

Det er ikke slik at vi i SV har forandret mening noe enormt. Allerede i fjor mente vi at dette forsøket med enhetsfylke var en dårlig idé. Grunnen til det var at vi syntes det var uklart hva fylkene kunne oppnå, og vi syntes det var uklare ansvarsforhold mellom fylkesmannen og fylkestingene. Er det ikke litt pussig at fylkesmannen skal innstille overfor et fylkesting, og så skal vedkommende havne i en posisjon der vedkommende i ettertid er nødt for å forestå lovlighetskontroll i forhold til akkurat det samme? Er det ikke problematisk at fylkestinget, som vi ønsker skal ha makten, altså demokratiet, skal kunne instruere fylkesmannen, og hvordan skulle i så fall – hvis det ble full skjæring – fylkestinget kunne sparke fylkesmannen? – Det er klart at her var det en masse uavklarte forhold, som vi sa i fjor, og som gjorde at vi gikk imot. Men flertallet ønsket dette, og hadde ikke avklart hva det mente om disse prinsipielle spørsmålene, men spilte ballen videre. De ville ikke avklare.

Men statsråden har forbilledlig avklart hva det var hun tenkte med dette. Og hva hun tenkte, kan umulig ha kommet som noen bombe. De som kjenner statsråden, kan umulig ha fått en overraskelse – kanskje en bit potet i halsen, men ikke noen overraskelse den dagen statsråden svarte på spørsmålet her i Stortingets spørretime. For det ville være pussig om en Høyre-statsråd aktivt og offensivt gikk inn for å gi fylkeskommunen flere oppgaver, og

om en Høyre-statsråd aktivt og offensivt skulle være med på å gi fylkeskommunen et overkommunepreg.

Dette visste vi! Nå var det slik at flertallet hadde ikke avklart noe da, og flertallet har fortsatt ikke avklart noe. Men de vil gå inn for disse forsøkene. Da ser ikke vi noen grunn til å steile i motbakkene og gå imot disse lovendringene som her foreslås.

Men jeg vil si at vi har vært positive til at fylkeskommunen får en overkommunal karakter i enkelte sammenhenger. Erfaringene fra Akershus taler for at dette er noe som kan funke bra både for kommunene og for fylkeskommunen. Vi har vært positive til å flytte mer ansvar for næringspolitikken, mer ansvar for samferdselspolitikken og mer ansvar i forhold til alt som har å gjøre med statlig overtakelse av sykehus, som vi var negative til, over til fylkeskommunen, i en mer bindende fylkesplan.

Vi er opptatt av demokrati, og vi opplever at det som f.eks. skjer i helseforetakene nå, er en grunnleggende overføring fra demokrati til ikke-demokrati. Vi er litt opptatt av demokrati i SV, og derfor synes vi det er fint med mer demokrati.

Jeg synes jo også at det er et paradoks – dette er vel egentlig til Fremskrittspartiet – at vi på Stortinget skal sitte og bestemme veistubber i Fauske og andre steder, mens vi altså mener at det er en katastrofe å ha fylkeskommuner og regionale organer som skal få lov til å bestemme slike ting. Det må jo være slik at vettet er jevnt fordelt her i landet, og at folk som er nærmest problemstillingene, må ha ansvaret her.

Jeg tror ikke det er noe mer å si, enn at det er riktig at når det blir færre og færre oppgaver igjen til fylkene, burde dette tenne en og annen varselampe i Kristelig Folkeparti, som tross alt har sagt: Vi har i hvert fall fått gjennomslag for at fylkeskommunen skal bestå. Det er ingen vits i at den består, hvis man ikke samtidig klarer å fylle lokaldemokratiet og regionaldemokratiet med et offensivt innhold når det gjelder regionalpolitikk.

Jeg synes også at det er et paradoks når folk ser på Europa og sier at Europa har en offensiv regionalpolitikk. Hvis vi skal ha en regionalpolitikk uten et demokratisk innhold, er altså ikke det noe. Vi må ha en regionalpolitikk med et demokratisk innhold og en demokratisk ramme, for demokrati er viktig. Det blir på en måte utfordringen for Høyre, som er for å avskaffe fylkeskommunen. Avskaffer man fylkeskommunen – man må jo ha noe demokrati – hvordan skal det funke da?

Anita Apelthun Sæle (KrF): Einskapsfylket er etter Kristeleg Folkepartis mening eit viktig og spennande forsøk. Vi meiner at moglegeitsvilkåra er beskrivne i St.meld. nr. 19 for 2001-2002. Der står det klart at lokale og regionale folkevalde organ bør ha ansvaret for oppgaver som krev lokal- og regionalpolitisk skjøn. Det er eit grunnprinsipp som òg må gjelda i forsøket med einskapsfylket. Dermed trur eg altså at einskapsfylket vil ha ein demokratiserande effekt på fylkesmannsembetet. Eg trur faktisk at det er positivt. Vi får sjå når forsøka skal evaluierast. Det betyr ikkje – det vil eg presisera – at kon-

troll- og tilsynsoppgåver skal vera styrde av eit folkevalt skjøn.

Denne saka dreiar seg ikkje om innhaldet i einskapsfylkeforsøket, men om lovheimelen for det. Alle, unnateke Framstegspartiet, støttar lovendringa, og dermed oppnar dei døra for to forsøk med einskapsfylket.

Kristeleg Folkeparti skulle gjerne sett at både Østfold og Sogn og Fjordane heldt fast ved sin søknader. Det hadde vore spennande. Det kunne ha vist veg for framtida, men «gjort er gjort og spist er spist».

Av dei seks fylka som ville forsøka, er det no berre to igjen. Men når rammene er ok og haldninga offensiv, er det spennande kva som kan koma ut. Kanskje evalueringa kan visa at dette er vegen mot eit enklare Noreg.

Statsråd Erna Solberg: Ingen var kanskje mer forbausset enn jeg over at Østfold fylkeskommune valgte å trekke sin søknad på det tidspunktet de gjorde, basert på at de da mente at jeg hadde sagt noe annet enn det som faktisk var forslaget knyttet til enhetsfylket, som Stortinget hadde gitt tilslutning til, og som faktisk har stått i tidligere notater. Jeg tror jeg har skjont at det de har gjort, er å lese noe annet av forsøket enn det vi fremmet i St.meld. nr. 19 for 2001-2002. På det tidspunktet skjonte Senterpartiets representant helt klart hva det dreide seg om, for Senterpartiets representant skrev følgende om forsøket med enhetsfylket:

«Regjeringa sitt opplegg inneber ei forsiktig administrativ samordning i forsøket. Denne medlemen meiner at ein bør opne for ei tydeleg breiare tilnærming, slik at det kan gjennomførast ei reell samordning mellom ulike avdelingar.»

Men Senterpartiet skjonte altså hva vi hadde foreslått. Stortingsflertallet var ikke med på Senterpartiets merknad, men sluttet altså opp om det forslaget som Regjeringen den gangen fremmet. Senterpartiet var det eneste partiet som hadde merknader med andre synspunkter. I så måte burde det være forståelig at det vi foreslo, var at enhetsfylkeforsøket var en integrering av fylkesmannen og fylkeskommunen, ikke en overføring av oppgaver til fylkeskommunen. Vi har altså andre forsøk som dreier seg om overføring av oppgaver, nemlig oppgavedifferensieringsforsøkene, hvor altså de tre fylkene på Vestlandet, de tre kommunene i Viken-området og i Oppland fylke faktisk får større grad av oppgaver overført. Vi har også sagt, og som jeg også sa i det svaret jeg hadde i Stortingets spørretime, at det er enkeltoppgaver som klart har dette regionale utviklingsperspektivet, og som det derfor vil være naturlig internt å flytte over, hvor planområdet var et av de områdene hvor man hadde dobbelthet, og at regionalutvikling knyttet til bl.a. BU-midler var et annet område. I så måte føler jeg nok at forvirringen ikke skyldes at statsråden har sagt noe annet. Det har vært forståelig for den som ville forstå, hva dette forsøket egentlig dreide seg om.

Formålet er å forenkle og effektivisere forvaltningen på regionalt nivå, slik at brukerne kan ha et bedre tjenestetilbud, se om det gir noe synergieffekt av administrativ samorganisering, fordi det er noen områder der det er

dobbeltarbeid og viktig å bruke kompetansen på tvers i forhold til dette.

At mange har ønsket å overføre flere oppgaver i forbindelse med disse forsøkene, er altså et ønske som stort sett har kommet fra de fylkeskommunene som selv har søkt, og ikke et forsøk som vi har lagt opp til. Jeg tror at man kanskje godt kan forstå det. Min oppfatning når det f.eks. gjelder Østfold fylkeskommune, er at vi har sagt at enhetsfylke pr. definisjon er en sammenslåing av fylkesmannsembetet og fylkeskommunens administrasjon under én felles administrativ leder, mens det de har lagt opp til, er at enhetsfylket skulle få oppgaver som skulle overføres til fylkestinget. Det betyr altså at deres svar og deres modell ville gitt andre resultater.

Jeg tar altså ikke kritikk når det gjelder uklare synspunkter og signaler. Jeg mener faktisk at vi har vært relativt klare på at enhetsfylket er et administrativt samordningsgevinstforsøk, men at vi på andre områder har hatt forsøk på oppgavedifferensiering, hvor det nettopp har vært snakk om å overføre oppgaver i større monn.

Vi trenger altså en hjemmel. Det er det vi egentlig diskuterte i dag. Jeg skulle gjerne ha vært med på invitten om å diskutere fylkeskommunens fremtid. Det er jo ikke opp til Høyre og Fremskrittspartiet. Høyre og Fremskrittspartiet har begge to klare programformuleringer. At vi mener at vi kunne klart oss uten fylkeskommunen, står Høyre ved. Men vi erkjenner at vi i Sem-erklæringen baserte oss på at det ikke var flertall for det, og har sagt at vi da skal jobbe med å skape en god arbeidsdeling, hvor vi inkluderer at vi fortsatt har et fylkeskommunalt nivå, som er demokratisk valgt, som er direkte valgt. Da skal det nivået ha fornuftige oppgaver å drive med. Derfor har vi bl.a. desentralisert virkemiddelapparatet og store deler av styringen av virkemidlene innenfor regional- og distriktpolitikken fra Kommunaldepartementet til fylkeskommunene.

Jeg har bare lyst til å si – beklager at det er litt på siden – at jeg synes Oppebøen Hansen hadde en veldig god ramse om at det var viktig at vi ikke sørget for mer sentralisering og statliggjøring. Ta det med til debatten om Rus II når den kommer. Ta det med til diskusjonene om hvor mye vi skal flytte over til staten. Jeg mener faktisk at den største utfordringen for de demokratiske organene i dag er at vi flytter for mange oppgaver til staten, særlig på velferdsområdet, som er et viktig område for demokratiske nivå.

Torbjørn Andersen (FrP): Jeg frykter at man risikerer å skape en mastodont av en overkommune ved å slå sammen fylkesmannen og fylkeskommunen og lage disse såkalte enhetsfylkene. Ideen om å integrere fylkeskommunen og fylkesmannsembetet i et regionalt organ med felles administrasjon er en idé uten særlig mål og mening, slik jeg ser det.

Enhetsfylket er en sak som både kan føre til mindre lokal selvråderett og samtidig redusere rettssikkerheten for enkeltmennesket. Fremskrittspartiet har flere ganger foreslått at fylkeskommunen skal nedlegges, både som politisk og administrativt nivå. I et land med bare

4,5 millioner innbyggere trenger vi slett ikke tre politiske og administrative forvaltningsnivå. Denne overbyråkratiseringen av landet er ren sløsing med både tid, krefter og fellesskapets økonomiske ressurser. I et regionenes Europa er hele Norge, etter mitt syn, å betrakte som en region uten behov for verken fylkesinndeling eller annen regional inndeling.

Når det gjelder den kommunale selvråderetten, det lokale selvstyret, som det er så umåtelig populært å snakke om for tiden, ser jeg det som en overhengende fare at et uteseende enhetsfylke vil gå på bekostning av redusert kommunalt selvstyre. Fylkesmannen er allerede en sterk inngripende faktor i det lokale selvstyre. Denne inngripen er i enkelte sammenhenger svært negativ for den lokale selvråderetten, når fylkesmannens byråkrater overkjører de folkevalgte på kommunenivå.

Men det som er et av de viktigste spørsmålene, og som kanskje bør settes noe tydeligere i fokus, er enkeltmenneskets rettssikkerhet innenfor et enhetsfylke. Som klageinstans i f.eks. saker etter plan- og bygningsloven er fylkesmannen, etter min erfaring, i dag slett ingen god garantist lenger for at rettssikkerheten til enkeltmennesket blir godt nok ivaretatt. Rent rettssikkerhetsmessig sett kunne man med fordel nedlegge fylkesmannens funksjon som klageorgan og i stedet opprette en egen uavhengig klagenemnd bestående av jurister med kompetanse til å fatte vedtak i klagesaker.

Det er altså slett ingen gode grunner til å slå sammen to offentlige forvaltningsorgan som hver for seg ikke fungerer, slik jeg ser det, hensiktsmessig lenger, og som er i ferd med å utspille sin egen rolle på stadig flere områder. Det må heller aldri bli slik at delegering og desentralisering av makt og myndighet i fylkene må bli et mål i seg selv, som kan gå på bekostning av det kommunale demokrati og enkeltmenneskets rettssikkerhet.

At det skapes en overkommune, utgjør en overhengende fare ved enhetsfylket. Man samler for mye myndighet og makt på en måte som svekker det kommunale selvstyret, samt svekker enkeltmenneskets rettssikkerhet. Inngenting av dette kan være noen god målsetting.

H e i d i G r a n d e R ø y s hadde her teke over presidentplassen.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) (leiar i komiteen):

Eg burde jo vera glad for at statsråden finn det føremålstenleg å sitera ein einsleg senterpartimerknad frå behandlinga av St.meld. nr. 19, men i denne saka synest eg faktisk at det er ei avsporing.

Innstillinga gjer greie for kva som blei sagt i Stortinget, og eg kunne utdjupa det med å seia meir om kva som er sagt frå Regjeringa si side på sidene 47 og 48 i St.meld. nr. 19. Det er ikkje nødvendig å gå noko særleg djupt i det, men der er det t.d. sagt at Kommunal- og regionaldepartementet vil igangsetja ei avgrensa mengd forsøk som m.a. prøver ut ulike modellar for organisering av klage- og tilsynsoppgåver. Det er sagt om søknadene at dei m.a. vil bli vurderte i lys av føresetnadene om at klage- og tilsynsoppgåvene skal varetakast på ein føre-

målstenleg måte, og at rettstryggleiken til den enkelte ikkje blir svekt.

Sogn og Fjordane og Østfold fylkeskommunar har gjennomført eit grundig arbeid med søknader – dei har eg her. Dei laga ei førebels skisse som ikkje vart avvist i departementet. Eg meiner at det står fast at statsråden den 5. mars i sitt svar i spørjetimen innsnevra kva som kan vera med i eit forsøk. Eg synest faktisk at det viktigaste i denne saka, slik som ho framstår no, er å stilla spørsmålet: Kva slags dialog har det vore mellom desse to fylkeskommunane og departementet som har gjort at dei har funne det nødvendig å trekkja sine søknader?

Lat meg seia til slutt: Det er slik at eit breitt fleirtal i samband med behandlinga av St.meld. nr. 31 for 2000-2001 slo fast at det var nødvendig og føremålstenleg med eit regionalt folkevalt nivå. Det vart òg stadfesta under behandlinga av St.meld. nr. 19 for 2001-2002. Eg synest det er påfallande at Regjeringa og regjeringspartia no uavlateleg synest å tala med to tunger. Dei snakkar på den eine sida om at oppgåver med omsyn til vidaregåande skule, samferdsle, kultur og regional utvikling skal utførast av fylkeskommunen. Samtidig vil dei syta for så stramme rammer at dei vanskeleggjer offensive løysingar. Spesielt påfallande er dette når det gjeld dei nye oppgåvene som gjeld regionalutvikling. Det har kome fram i ettertid at fylkeskommunane dreiv sjukehusa godt. Det er oppsiktsvekkjande at ein no ved uttrekk av barnevern, rus og psykiatri synest å ta ytterlegare kvelartak på åtte fylkeskommunar, men det får vi koma tilbake til i samband med kommuneproposisjonen. I denne omgangen er det altså ei bitte lita utprøving igjen av det som var dei opphavlege planane frå fylkeskommunane.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 3.

(Votering, sjå side 758)

S a k n r . 4

Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om endringer i lov 3. juni 1977 nr. 50 om arbeidstiden og hviletiden på skip m.m. (EØS-tilpasning) (Innst. O. nr. 95 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 71 (2002-2003))

Anita Apeltun Sæle (KrF): Ordførar for saka, Ivar Østberg, har ikkje sete i Odelstinget, og eg vil derfor på vegner av han framheva at dette er ei sak med berre positivt innhald, så positivt at til og med litt ros til Regjeringa har fått stå som komiteens merknad – rett nok kamuflert som sitat, men likevel noko sjeldsynt.

Saka gjeld eit EU-direktiv om helse og tryggleik. Dette skulle også gjelda fiskarar, men Stortinget bad om at arbeids- og kviletid for fiskarar skulle verta handsama som eiga sak, og det er den vi handsamar no. Og det rår altså harmoni og semje mellom Regjeringa og fiskarorganisasjonane om dei tiltaka som kan betra tryggleiken for fiske- og fangstfartøy. Trass i svært forskjellige driftsmønster i den norske fiskeflåten har ein funne ord-

ningar som tilfredsstillar alle partar. Komiteen er positiv til at forskrifta skal gjelda alle som jobbar på norske fiskefartøy, uavhengig av om vedkomande eig eller er medeigar av fartøyet. Fiskarar som arbeider aleine på eige fartøy, kan likevel få unntak frå forskrifta.

Eg anbefalar den samrøystes tilrådinga frå komiteen.

Sigvald Oppebøen Hansen (A): Dette lovforslaget er ein konsekvens av eit EØS-direktiv som Odelstinget tok stilling til i juni 2002. I motsetning til no var denne saka både når det galdt departementets handtering og skjønsvurdering, under all kritikk. Saka hadde ikkje vore på høyring, og det hadde heller ikkje vore kontakt mellom departementet og partane i arbeidslivet når det galdt lovforslaget. Dette var bakgrunnen for at Odelstinget vedtok å handsame saka om arbeids- og kviletid for fiskarar som eiga sak seinare.

Statsråden har no gjort det Odelstinget bad om, og saka har fått ei brei og grundig vurdering. Dette blei stadfest ikkje minst av Fiskebåtredernes Forbund, som i høyringsrunden var svært fornøgde med den opne og gode dialogen som både departementet og Sjøfartsdirektoratet etablerte. Eg sluttar meg til den rosen, og ikkje berre som eit sitat i innstillinga.

Lova og forskriftene skal medverke til å tryggje arbeidstakarane, i dette høvet fiskarane, mot skade i arbeidet ute på fangstfeltet. Det skal takast særskilt omsyn til helse og tryggleik i samband med nattarbeid og skiftarbeid. Det finst mykje god forskning på at nattarbeid ikkje fremmar god helse. Derfor bør nattarbeid avgrensast mest mogleg. Eg trur heller ikkje at dei nye, oppmjuka overtidsreglane er til gode for tryggleiken og helsa til fiskarane, sjølv om eg erkjenner at arbeidet på fiskeflåten fører med seg svært forskjellige driftsmønster.

Utover dette har eg ingen merknader.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) (leiar i komiteen):

Eg skal nøya meg med ein kort merknad, som gjeld den praksisen som eg no går ut frå at departementet legg til grunn i behandlinga av saker som kan samanliknast med denne. Det vekte ei viss oppsikt i komiteen at departementet her ville gjennomføra eit direktiv utan at det hadde vore kontakt med dei som dette galdt. Vi fann det nødvendig frå komiteen si side å be om å få saka tilbake til Stortinget som ei eiga sak for å vera trygge på at den nødvendige dialogen hadde funne stad. Det er på denne bakgrunnen at ein samrøystes komite faktisk lovprisar både Næringsdepartementet og Sjøfartsdirektoratet. Dei har gjort det komiteen bad om. Dei har sytt for den opne dialogen som var nødvendig. Dei har medverka til at heile komiteen kjenner seg trygg i forhold til dei endringane som no blir gjorde.

Lat meg berre be om at denne saka kan danna presens i forhold til andre saker som måtte koma. Departementet strammar inn sin eigen praksis og sørgjer for at partane det gjeld, blir høyrde og får høve til ein dialog, noko som eigentleg skulle vera sjølvsagt i forhold til endringar som dette.

Statsråd Ansgar Gabrielsen: Under normale omstendigheter skulle det være unødvendig for så vidt å holde noe innlegg, og det skulle jeg da heller ikke gjøre. Men når det foregår så sjeldne ting som utslørt, eksplisitt ros til statsråden fra så fremtredende medlemmer av opposisjonen i nasjonalforsamlingen, synes jeg nesten jeg må benytte anledningen til å takke for den i hvert fall.

Jeg innrømmet definitivt sist at den saksbehandlingen som hadde foregått, ikke tilfredstilte de krav til saksbehandling man skal sette ved implementering av et slikt direktiv, hva gjaldt kontakt med personer og organisasjoner det ville angå. Nå tror jeg kanskje ikke man skal dra det så langt som Meltveit Kleppa, som sa at det var nødvendig å stramme inn på praksis, selv om man ved en inkurie i denne saken den gang ikke hadde fulgt boken. Men jeg skal overbringe Stortingets uforbeholdne anerkjennelse både til Sjøfartsdirektoratet og til departementets ansatte.

Presidenten: Det må vere fint å avslutte debatten i sak nr. 4 med så stor og rørende semje!

Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 4.
(Votering, sjå side 759)

S a k n r . 5

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om lov om endringer i lov 28. juni 2002 nr. 57 om valg til fylkesting og kommunestyre (valgloven) (Innst. O. nr. 102 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 45 (2001-2002) – regler som spesielt gjelder valg til Stortinget)

Kjell Engebretsen (A) (ordfører for saken): I Ot.prp. nr. 45 for 2001-2002 er det fremmet forslag til ny lov om valg til storting, fylkesting og kommunestyre. Proposisjonen bygger på Valglovutvalgets utredning NOU 2001:3, med den forklarende tittel «Velgere, valgordning, valgte».

Av så vel praktiske som tidsmessige grunner er de deler av loven som omhandler valg til fylkesting og kommunestyre, behandlet tidligere, fordi disse bestemmelsene skulle være på plass i god tid før forberedelsene til det kommende kommunevalget startet opp.

Stortinget har for sin del behandlet de aktuelle endringene i bestemmelsene om valgordningen som er nedfelt i Grunnloven. I dag skal vi behandle de delene av loven som omhandler valg til Stortinget, og dermed er hele valgloven på plass. Det samme gjelder også de overordnede bestemmelsene om valgordningen.

Hvordan et samfunn organiserer og gjennomfører valg til ulike besluttsende organer, er en av hjørnesteinene i et fungerende demokrati. Derfor er det naturlig at det oppstår betydelig debatt når eksisterende bestemmelser foreslås endret. Det er et felles ønske at valgloven ikke skal være så statisk at bestemmelsene får en tendens til å komme i utakt med et samfunn som for sin del er i stadig forandring, samtidig som det er behov for en viss stabilitet og gjenkjennelighet fra det ene valget til det neste.

Valgloven må også være utformet på en måte som aksepteres og forstås. Den må være så rettferdig som praktisk mulig hva gjelder mandatfordeling og mulighet for deltakelse.

De fleste av de prinsipielle meningsforskjellene har vi debattert tidligere her i salen, særlig i forbindelse med behandlingen av valgordningene i Grunnloven. Jeg skal ikke invitere til gjentakelse av debatter som er avsluttet, og beslutninger som er fattet, men holde meg til de spørsmål som skal få sin avklaring her i dag.

I det alt vesentligste er det enighet om hvilke bestemmelser som skal gjelde ved stortingsvalg, og hvordan disse skal utformes. På ett område er imidlertid synspunktene forskjellige, og det gjelder velgernes mulighet til å påvirke personvalget.

En ordning med kumulering – at velgerne gjennom å sette et kryss ved en eller flere av kandidatene på listen gir en ekstra stemme til den eller de kandidatene som får et slikt kryss – har fungert lenge ved valg til kommunestyrene. Man kan uten videre si at det er en etablert ordning som velgerne kjenner godt, og som benyttes i betydelig grad.

Valglovutvalget foreslo – mot én stemme – at et noe tilsvarende system skulle innføres også ved valg til fylkesting og til storting, men med den klare forskjellen at i disse tilfellene skulle det stilles krav til at et visst antall av velgerne måtte gjøre samme endring på listen om det skulle ha gjennomslag. Utvalget foreslo at minst 5 pst. av de avgitte stemmene måtte ha gitt et kryss til samme kandidat for at det skulle føre til endringer på listen.

Ved behandlingen av bestemmelsene for valg til fylkesting og kommunestyre ble det vedtatt å innføre en slik ordning for fylkestingene, men hvor kravet til hvor mange som måtte gjøre samme endring for at det skulle gi utslag på personvalget, ble satt til 8 pst. Ordningen blir av de fleste sett på som en demokratisk framgang, da særlig ettersom stadig færre er medlem av politiske partier og følgelig har liten eller ingen mulighet til å påvirke nominasjonsprosessen.

Det er partiene som suverent gjennom interne prosesser bestemmer hvem som skal stå på deres lister, og i hvilken rekkefølge de skal stå. At velgerne skal kunne påvirke rekkefølgen, synes ikke urimelig, noe en samlet komite, på hver sin måte, har gitt uttrykk for. Meningsforskjellene ligger i hvorvidt vi har kunnskaper og erfaringer nok til å formulere bestemmelser om dette nå, eller om det vil være hensiktsmessig å se på hvilke erfaringer vi gjør gjennom det kommende fylkestingsvalg.

Det kan hevdes at vi har lang og solid erfaring med den ordningen som er etablert for valg til kommunestyre, men det er da viktig å peke på hvilke forskjeller det er mellom denne ordningen og den som er etablert for valg til fylkestingene. For det første kan kommunepartiene forhåndskumulere et antall av sine kandidater og dermed i relativt stor grad sikre seg at deres ordførerkandidat og andre av kandidatene som har praktisk mulighet til å påta seg tyngre oppgaver som komiteledere osv., faktisk blir valgt. For det andre er kommunene mindre geografiske enheter enn hva fylkene er, og det vil derfor ikke

ha samme konsekvens dersom velgernes preferanser fører til en annen geografisk sammensetning enn hva listene i utgangspunktet gjør.

Det er jo slik at partiene gjennom sine nominasjonsprosesser bestreber seg på å sette sammen en liste som skal ivareta forhold som kjønn, erfaring, fornyelse, en geografisk spredning av kandidatene, en rimelig aldersspredning osv. For fylkespartienes del vil dette bl.a. medføre at så langt det er praktisk mulig, vil listekandidatene være fordelt mellom kommunene. Med den ordningen som nå er innført for fylkestingsvalget, kan dette bli forskjøvet til fordel for kommuner med store innbyggertall og på bekostning av kommuner med mindre innbyggertall. Kjønnbalansen behøver slett ikke å bli forrykket, men det er en teoretisk mulighet for det, ikke fordi velgerne ikke ønsker balanse mellom kjønnene i ulike organer, men fordi den enkelte velger ikke vil ha mulighet til å foreta denne typen vurderinger når de gir kandidatene sine ekstra stemmer.

Jeg tror vi vil tjene på å se hvilke erfaringer det kommende fylkestingsvalget gir. Flertallet i komiteen formulerer seg slik:

«Stortinget ber Regjeringen foreta en gjennomgang og evaluering av ordningen med velgerpåvirkning på personvalget ved fylkestingsvalget 2003 og forutsetter at resultatet av gjennomgangen fremmes for Stortinget på egnet måte.»

Da får vi se om 8 pst. er en riktig nøkkel, om det bør legges inn ordninger hvor de som støtter listen som den er, får en mulighet til å gi uttrykk for det, om ordningen har gitt utslag som eksempelvis skjevheter i kjønnbalansen, og om det er mulig å finne modeller som motvirker dette, osv. I det hele tatt, da vet vi mer om dette er en ordning som kan innføres ved stortingsvalg, og hvilke konsekvenser dette vil ha.

Et annet spørsmål som jeg kort vil berøre, er det som omtales i proposisjonen som innbyggerinitiativ og folkeavstemninger i kommunene. Dette er ikke bestemmelser som eventuelt skal inn i valgloven, men i kommuneloven. Årsaken til at spørsmålet dukker opp i denne sammenhengen, er at Valglovutvalget tok opp spørsmålene i sin utredning.

Innbyggerinitiativ forstås som en ordning hvor en viss andel av kommunens eller fylkets innbyggere – eller et bestemt antall, det foreslås henholdsvis minst 2 pst. av innbyggerne, alternativt 300 i kommunen eller 500 i fylket – kan kreve at en sak kommer opp til behandling i henholdsvis kommunestyre eller fylkesting.

Folkeavstemning er et kjent begrep, men det må skilles mellom rådgivende og formelt bindende avstemninger. Det er i dag ingen lov eller bestemmelser som hindrer rådgivende folkeavstemninger lokalt. Bindende folkeavstemninger, derimot, er noe man ikke har erfaring med i vårt representative demokrati. Det vil reise en rekke prinsipielle problemstillinger å innføre ordninger hvor det overføres besluttsende myndighet til folkeavstemninger.

Jeg tror ikke det vil være riktig å avvise lokale folkeavstemninger som et mulig element i et godt fungerende

demokrati. Dersom slike ordninger skal lovfestes, bør de imidlertid være så godt utredet at beslutningene kan fattes ut fra en større kunnskap om mulige konsekvenser enn hva vi etter min vurdering har i dag. Det innstilles derfor på å be Regjeringen utrede problemstillingene og på egnet måte legge resultatene av utredningen fram for Stortinget.

Det har vært et langt og på visse områder relativt krevende arbeid å få alle deler av denne loven på plass, og de overordnede bestemmelsene i Grunnloven har også krevd tid og debatt. Det er viktig at det er et bredt flertall i Stortinget bak et lovverk om valg og valgordningene, og det er det. På enkelte områder er det ulike holdninger til hvor fort man skal gå fram, og man kan velge ulike metoder for framdriften. Dette dreier seg imidlertid om svært få spørsmål, og det svekker ikke loven som et av de viktigste instrumentene i vår demokratiske forfatning.

Jeg vil nytte høvet til å takke komiteens medlemmer for deres klokskap og innsikt, og for at de har bidratt til å få alle deler av denne loven på plass. Jeg tror også jeg vil nevne deres tålmodighet med saksordføreren, for arbeidet har tatt svært lang tid.

Til slutt vil jeg vise til den nest siste merknaden på side 11 i innstillingen:

«Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Framskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, stiller seg positive til Regjeringens forslag om å innta bestemmelser i kommuneloven om innbyggerinitiativ. Dette kan være et positivt tiltak til å øke det politiske engasjementet på lokalt plan, hvor innbyggerne kan få satt saker som de er opptatt av på dagsorden.»

Ved en feil er Arbeiderpartiet falt ut av denne merkningen. Arbeiderpartiet skal være med der, og det er en samlet komite som står bak denne merkningen.

Martin Engeset (H): Gjennom dagens behandling av innstillingen fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til ny valglov hva gjelder regler som spesielt gjelder valg til Stortinget, tar vi fatt på den tredje og siste etappe i arbeidet med å gi landet en ny valglovgivning. Lovreglene for kommune- og fylkestingsvalg ble vedtatt i juni for ett år siden. De nødvendige grunnlovsendringer ble vedtatt for en drøy uke siden, og nå er det altså tid for å debattere og vedta endringer knyttet til stortingsvalglovgivningen i den ordinære valgloven.

Et sentralt reformforslag fra den såkalte valglovkomisjonen var at det også ved stortingsvalg skulle innføres en reell mulighet for velgerne til å påvirke hvem som faktisk ble valgt. I tillegg til partivalg skulle velgerne gis en viss mulighet til å påvirke personvalget. Regjeringen fulgte opp dette i sitt forslag, selv om den såkalte sperregrensen i Regjeringens forslag ble hevet fra 5 til 8 pst.

Gjennom årtier har velgerne ved kommunevalgene hatt en betydelig mulighet til å påvirke personvalget gjennom ordningen med kumuleringer eller tilleggsstemmer til enkeltkandidater. Dette er en rettighet som velgerne opplever som en selvfølgelig demokratisk rettighet. At det ikke har vært en tilsvarende rett for velgerne ved

fylkestings- og stortingsvalg, har etter min oppfatning vært en svakhet ved vårt demokratiske system. Nettopp derfor var det gledelig at et enstemmig storting for ett år siden vedtok å innføre et element av personvalg også ved fylkestingsvalget. Ved det kommende fylkestingsvalget til høsten skal dette tas i bruk for første gang. Det eneste det var en liten uenighet om for ett år siden, var hvorvidt sperregrensen for velgerpåvirkning på personvalget skulle settes til 5 eller 8 pst. Fremskrittspartiet ønsket 5 pst. Alle de øvrige partier, herunder Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, ønsket en sperregrense på 8 pst. Ved den behandlingen for ett år siden gikk altså Fremskrittspartiet lengst i å ønske et element av personvalg ved fylkestingsvalgene. Så langt alt vel. Alt lå derfor til rette for at Stortinget ved denne korsvei ville slutte seg til at det skulle innføres et element av personvalg også ved stortingsvalg, ikke minst fordi en enstemmig komite «vil understreke verdien av et mest mulig lettfattelig valgsystem og ser det som et mål å sikre at regelverket i størst mulig grad er ensartet for de ulike valg».

Det er derfor intet mindre enn oppsiktsvekkende – og ganske avslørende – at de samme partier nå når det er snakk om velgerinnflytelse på personvalget ved stortingsvalg, plutselig er blitt livredde for at velgerne skal ha noen reell mulighet til å påvirke hvem som faktisk blir valgt som stortingsrepresentanter. Da skal man ha seg frabedt velgernes innblanding, mens de samme partier mener en slik velgerrettighet er helt naturlig når det er snakk om kommune- og fylkestingsvalget. Jeg må spørre om hvorfor disse partier mener det er viktig og riktig at velgerne skal ha denne muligheten ved kommune- og fylkestingsvalg, men altså ikke ved stortingsvalg. Det fremstår for meg som en nokså prinsipløs tilnærming til et viktig spørsmål.

Men så må jeg altså legge til at etter å ha hørt saksordførers, representanten Engebretsens, innlegg, dukker det opp noen formildende omstendigheter. Slik han begrunner Arbeiderpartiets holdning nå ved å vise til merknaden på side 6 i innstillingen,

«Stortinget ber Regjeringen foreta en gjennomgang og evaluering av ordningen med velgerpåvirkning på personvalget ved fylkestingsvalget 2003 og forutsetter at resultatet av gjennomgangen fremmes for Stortinget på egnet måte.»

oppfattet jeg saksordfører i hans innlegg dit hen at egentlig var Arbeiderpartiet ganske positivt innstilt til dette med personvalg, men ikke akkurat nå, de ville vente og se. Det er jo en formildende omstendighet. Da er det von i hangende snøre. Det eneste som da mangler i forhold til denne merkningen jeg nettopp har sitert, er at det i tillegg burde ha stått at gjennomgangen fremmes for Stortinget på egnet måte, og slik at nødvendige lovendringer kan fremmes og vedtas med virkning for kommende stortingsvalg. For det er det jo mer enn tilstrekkelig tid for. På bakgrunn av det man ser blir konsekvensene av den nye loven for fylkestingsvalgene, vil man altså kunne evaluere, fremme forslag, debattere og vedta at det også ved kommende stortingsvalg 2005 skal innføres et element av personvalg. Så det ser jeg frem til, både å få for-

slaget og vedtak her i salen om det, slik at det fortsatt er von i hangende snøre.

Jeg tror nemlig at økt velgerinnflytelse på personvalget kan ha en positiv effekt på forholdet mellom de folkevalgte og folket. Politikerne vil komme nærmere den enkelte velger. Dette kan igjen påvirke velgernes holdninger og deres atferd. Videre tror jeg at personvalget kan bidra til å øke det politiske engasjementet og dermed bidra til større valgdeltakelse.

Gjennom mange år har det vært en utvikling i retning av at en stadig mindre andel av befolkningen er partimedlemmer. Det var saksordfører også innom i sitt innlegg. Dette innebærer at stadig færre er med på å bestemme hvilke kandidater som når opp gjennom partienes nominasjonsprosesser. Uten unntak tror jeg vi kan si at for de tilfeller hvor 8 pst. av velgerne ville rokkere om på rekkefølgen på en partiliste, ville dette bety at i disse tilfeller har et betydelig større antall velgere deltatt i personvalget enn hva som i dag er tilfellet gjennom det antallet som deltar i partienes nominasjonsprosesser. Det er derfor vanskelig å påberope seg at dagens system er mer demokratisk enn det system vi ønsker å innføre.

Det er også grunn til å understreke at en 8 pst. sperregrense er en høy terskel. Skeptikerne og motstanderne av å innføre et element av personvalg ved stortingsvalg overvurderer i betydelig grad hvilken effekt dette vil få, i form av hvor mange av Stortingets 165 representanter som ville bli valgt inn på denne ordningen. Erfaringer fra Sverige, som har innført et slikt system og hatt det i bruk gjennom de to siste riksdagsvalg, viser at det kun er en meget liten andel av dem som faktisk blir innvalgt, som utelukkende blir innvalgt grunnet personvalgssystemet.

På vegne av Høyre og Kristelig Folkeparti tar jeg opp det forslag som fremgår av innstillingen på side 11. Jeg vil også tilrå at Høyres, Kristelig Folkepartis og Venstres representanter, dersom dette forslaget faller, stemmer subsidiært for det forslag fra Senterpartiet som er omdelt i salen, og som jeg forstår vil bli fremmet senere i debatten.

Presidenten: Representanten Martin Engeset har teke opp det forslaget han viste til.

Henrik Rød (FrP): Saksordfører hadde en meget grundig gjennomgang av denne saken og de forholdene som komiteen har behandlet. Jeg takker for det. I likhet med saksordfører ønsker jeg å avgrense meg til det som skal avgjøres av Odelstinget i dag.

Et av de sentrale temaene, som jeg hørte representanten Martin Engeset var innom, er spørsmålet om man skal øke velgerinnflytelsen på personvalget også ved stortingsvalg. Som kjent er det åpnet for dette ved fylkestingsvalget. Ordningen som er foreslått fra Regjeringen, går ut på at velgerne skal gis anledning til å gi tilleggsstemme til enkelte kandidater på listen. Det er foreslått en sperregrense på 8 pst.

I velgernes bevissthet går det nok et klart skille mellom kommunevalg og stortingsvalg når det kommer til dette med adgangen til å gi personstemmer. Det har

vært svært vanlig at velgerne har foretatt akkumuleringer og strykninger, og det har også vært slik at det har gjort store utslag ved valgoppgjørene etter kommunevalgene. Dette har medført at det har vært en veldig sterk bevissthet – tror jeg – blant velgerne om denne muligheten, og vi vet også, som sagt, at det har vært praktisert i stor grad. Når det kommer til fylkestingsvalgene og stortingsvalgene, har man tradisjonelt sett i praksis hatt rene partivalg. De bestemmelsene som har vært i lovgivningen om dette, har i realiteten gjort det fullstendig umulig for velgerne å ha noen som helst innflytelse over listekandidatens interne fordeling etter valget.

Da man behandlet de delene av valgloven som omhandlet fylkestingsvalget spesielt, ble det bestemt at man innførte ordningen med personstemmer også på det forvaltningsnivået. Det vil bli gjort gjeldende for kommende fylkestingsvalg. Etter Fremskrittspartiets oppfatning kan det derfor være fornuftig å se på effekten av dette før man eventuelt også vedtar tilsvarende ordning for stortingsvalg. Grunnen til at vi har kommet til at vi ønsker å avvente det, er at spørsmålet reiser en rekke viktige og helt prinsipielle problemstillinger. Et særlig viktig prinsipielt spørsmål i denne sammenhengen er om velgerne i tilstrekkelig grad er oppmerksomme på muligheten for å gi personstemmer til at ordningen skal kunne kalles demokratisk. Vi må huske på at om 8 pst. av velgerne til én liste har gitt en tilleggsstemme til én kandidat, er det fortsatt 92 pst. av velgerne til den samme listen som ikke har gjort det. Man kan derfor diskutere i hvilken grad de resterende 92 pst. av velgerne til den listen faktisk har hatt et bevisst forhold til den rangordningen som partiet satte opp da listen ble utferdiget.

Man kan konstruere en hypotese rundt dette spørsmålet: Sett at en partiliste etter valgoppgjøret kvalifiserer seg til ett mandat i et fylke. 8 pst. av stemmene til den listen har gitt tilleggsstemme til én person – nr. 3 på listen. 10 pst. av velgerne til den samme listen har hatt et bevisst forhold til rangordningen som partiet har satt opp, men har altså ikke hatt noen mulighet til å markere det. I dette tilfellet vil tredjekandidaten komme inn, førstekandidaten vil ikke komme inn. Det er etter min oppfatning ikke særlig demokratisk.

Et annet viktig prinsipielt spørsmål i denne sammenhengen er om det faktisk er fornuftig med slike ordninger på stortingsnivå. Det er ikke til å legge skjul på at det er et klart skille mellom lokalpolitikk og rikspolitikk. Rikspolitikk er i langt større grad preget av ideologiske skillelinjer partier imellom enn hva som er tilfellet for kommunepolitikken. Lokalpolitikken/kommunepolitikken er langt mer personavhengig, særlig i mindre kommuner – det kan være på grunnlag av bekjentskaper, standpunkt i enkeltstående lokale saker e.l. Og fylkesnivået vil jo ligge et eller annet sted midt mellom i forhold til det det her er snakk om. Jeg tror derfor at det er fornuftig å se på effektene av fylkestingsvalget før man på nytt vurderer ordninger med personstemmer også ved stortingsvalg.

Ett av de andre svært sentrale områdene i denne saken er det som kalles innbyggerinitiativ. Det er meget glede-

lig at det nå ser ut til å være enighet om at man innfører ordninger som gjør det mulig for innbyggerne i de enkelte kommuner å reise en problemstilling og så kreve at politikerne skal ta stilling til den problemstillingen. 2 pst. av innbyggerne kan kreve dette. Det er et meget positivt tiltak som innføres. Jeg tror at det absolutt vil være med på å øke interessen for politikk hos den enkelte, og det vil gjøre det lettere for innbyggerne å engasjere seg i saker som de vil føle på kroppen i sitt nærmiljø.

Når det gjelder dette med folkeavstemninger, er det en kjent sak at vi i Fremskrittspartiet er svært sterke tilhengere av dette. Vi tror at folkeavstemninger kan være med på å bedre kommunikasjonen mellom velgerne/innbyggerne og politikerne i perioden mellom valg. Man har i mange tilfeller svært omstridte politiske saker, og jeg tror det da kan være fornuftig å spørre velgerne til råds om hva man skal mene i disse sakene. Hvis et kommunestyre er delt på midten, vil det være svært fornuftig å spørre velgerne om hva man skal gjøre med disse spørsmålene som innbyggerne vil berøres av. Det er derfor beklagelig at flertallet ikke går inn for å styrke mulighetene for lokale folkeavstemninger. Fremskrittspartiet går inn for at folkeavstemninger kan vedtas av en tredjedel av kommunestyres medlemmer, og at resultatet av avstemningen selvsagt skal være bindende for kommunen.

Jeg tar opp det forslag som vi har fremmet, som står i innstillingen.

Presidenten: Representanten Henrik Rød har teke opp det forslaget han refererte til.

Siri Hall Arnøy (SV): Debatten om hva som gir den viktigste muligheten for demokratisk deltakelse av folkeavstemninger og mulighet til velgerpåvirkning på personvalget, kunne ha vært en interessant debatt på en sen sommerkveld. Men la meg først og fremst konsentrere meg om noen av sidene ved forslaget om personvalg slik SV ser det.

Som det ble referert her, sier komiteens flertall at man ønsker en evaluering av denne ordningen i etterkant av at den har vært forsøkt ved fylkestingsvalg. Representanten Engeset var inne på at det var en formildende omstendighet at det hørtes ut som om saksordføreren, fra Arbeiderpartiet, egentlig godt kunne tenke seg å innføre denne ordningen, når man bare fikk evaluert. I så fall må jeg nok skuffe representanten Engeset når det gjelder SVs syn, for vårt utgangspunkt er at vi ikke, slik vi vurderer situasjonen pr. i dag, ønsker å innføre en slik ordning. Men det betyr jo ikke at det ikke er fornuftig å evaluere en ny ordning ved fylkestingsvalg. Det vil jeg tro de fleste kan være enige om.

Det er flere forskjeller på personvalg til Stortinget og personvalg til fylkestinget. Et enkelt eksempel dreier seg om antallet representanter som kommer inn fra hver liste, i forhold til f.eks. kjønnsbalanse. Saksordføreren var inne på at det er vanskelig for velgerne å ta helhetshensyn i forhold til sammensetningen av en liste, rett og slett fordi velgerne ikke får seg forelagt listen slik den blir hvis alle gjør de endringene som det ligger an til. Velgerne vet

kun hvilke endringer på listen de gjør, de ser ikke listen slik den totalt blir.

Ved fylkestingsvalg, der et parti kanskje får inn bortimot ti representanter – eller fem, i hvert fall mer enn to representanter – tror jeg at balanse i forhold til kjønn, balanse mellom ulike regioner i fylket etc. vil være mye lettere å ivareta kombinert med et mildt innslag av personvalg enn ved et stortingsvalg hvor det vil være snakk om mange færre representanter valgt fra hver liste. I tillegg ser SV en fare ved, særlig i forhold til stortingsvalg, at det vil være en risiko for at mediepåvirkningen vil bli svært sentral i forhold til personvalget. Vi frykter også at man i fylker med én stor by og mange landkommuner rundt omkring, kan få en tilspisset kamp mellom ulike regioner i fylkene, i den grad det er mulig å få det mer tilspisset enn det er i dag.

Så er spørsmålet om personvalg vil bedre deltakelsen ved stortingsvalg. Jeg tror altså ikke det. Derimot tror jeg at den type bruk av folkeavstemninger som man skisserer, nå først utredet i forhold til det lokale nivået fra flertallet i komiteens side, kan være en type grep som kan være interessant i forhold til å øke det politiske engasjementet.

Den modellen som flertallet i komiteen bl.a. nevner i forhold til en slik utredning, er en modell der innbyggerne selv kan sette en sak på dagsordenen, ikke bare gjennom innbyggerinitiativ, som nå blir innført, men også der innbyggerne kan be om en folkeavstemning for å gi uttrykk for sitt syn. Jeg ser at vi trenger grundigere utredning før vi konkluderer i forhold til dette. Men jeg må si at de erfaringene man f.eks. har gjort i Nesodden kommune, der en slik ordning har vært forsøkt – ikke en bindende folkeavstemning, men en folkets mulighet til å gi politikerne et klart uttrykk for sin mening når de ønsker det – er en ordning jeg tror kan bidra mye bedre til engasjement enn f.eks. innføring av personvalg til stortingsvalget.

Så er det også et dilemma ved alt personvalg – også ved personvalget vi allerede har i forhold til kommunestyre i dag, som representanten Rød var inne på – at det pr. i dag ikke er mulig for velgere som ønsker å gi uttrykk for at de støtter listen slik den i utgangspunktet er satt opp, å gjøre det.

Enkelte forskere – Ottar Hellevik eksempelvis – har vist tall fra enkelte kommunestyrevalg som har vært gjennomført i norske kommuner, der det faktisk har vært slik at andelen som har ønsket å støtte listen slik den var satt opp fra partiet, og som har trodd de har gjort det ved å levere en liste uten endringer, har vært omtrent jevnstor med andelen som har rettet på listene. Da blir det et spørsmål om hva som egentlig er det demokratiske, hvis vi har en stor andel velgere som tror at de stemmer på listen som den er, som ikke får gi uttrykk for sitt syn. Det er også et moment som vi fra SVs side vil forsøke å følge videre når vi får nye evalueringer av personvalgmodeller tilbake til Stortinget.

Modulf Aukan (KrF): Dei mest omstridde delane av valordninga vart som kjent avgjorde gjennom grunnlovsendingane vi behandla i førre veke.

Det som står att av diskusjonar no, er spørsmålet om veljarinnverknad på personvalet – altså om rekkjefølgja på lista.

For om lag eit år sidan innførte vi dette for fylkestingsvalet, og frå Kristeleg Folkeparti si side er vi også innstilte på å innføra dette ved stortingsvalet, også når det kjem til å gjelda oss sjølve.

Heile komiteen ser både fordelar og ulemper ved å innføra ei slik ordning, og viser til at det er usikkert korleis ei slik ordning vil slå ut. Føresetnaden for at ei utviding av retten veljarane har til å påverka personvalet, skal ha reelle konsekvensar, er at mange veljarar nyttar seg av retten til å kumulera. Vert ordninga berre brukt av eit lite, men bevisst mindretal, vil dette mindretalet i realiteten få ein uforholdsmessig og lite demokratisk innverknad på kven som vert vald. Då vert det svært viktig at valstyresmaktene informerer grundig om den nye ordninga, slik at ho vert nytta av mange.

Komiteemedlemene frå Høgre og Kristeleg Folkeparti har vist til at forslaget om å opna for personval også ved stortingsval har bakgrunn i at dette er ei vel innarbeidd ordning når det gjeld kommuneval. Veljarane ser på denne ordninga som ein demokratisk, sjølvsgd rett. Omsynet til å få til like ordningar gjorde at Stortinget i 2002 vedtok at det skulle innførast personval også ved fylkestingsval.

Kristeleg Folkeparti finn på bakgrunn av dette at det er naturleg at ein gjev veljarane tilsvarende auka innverknad også ved stortingsval. Eg reknar med at det for veljarane vil verka forvirrande – iallfall noko underleg – dersom ein ikkje gjev tilsvarende moglegheit til å påverka personvalet ved stortingsval som ved andre val.

Kristeleg Folkeparti meiner vidare at ei sperregrense på 8 pst. for å påverka personvalet er ein relativt høg terskel. Det kan stillast spørsmål ved i kva grad dei politiske partia sine nominasjonsprosessar kan reknast som meir demokratiske enn at over 8 pst. av veljarane til eit parti ønskjer ei anna rekkjefølgje enn nominasjonsmøtet gjer. Vi sluttar oss derfor til Regjeringa sitt forslag når det gjeld veljarane sin påverknad på personvalet.

Frå Kristeleg Folkeparti si side har vi også vurdert modellane der talet på personrøyster skulle få ei grense, t.d. maksimalt tre personrøyster pr. veljar – eller maksimalt ei personrøyst pr. veljar, som i Sverige. Ei slik grense ville ha gjort dei moglege negative sidene ved personvalordninga mindre. Men sidan slike forslag ikkje har vunne særleg oppslutnad hos dei andre partia, har vi valt å stå ved det opphavlege forslaget, slik som det kom frå Regjeringa.

Subsidiært vil Kristeleg Folkeparti røysta for forslag nr. 3, om at det er mogleg å gje ei personrøyst. Vi vil sjølvsgt også røysta subsidiært for fleirtalsforslaget om å be Regjeringa gå igjennom og evaluera verknadene av personval ved fylkestingsvalet. Då legg vi til grunn at Regjeringa vil koma tilbake med reviderte forslag til ei personvalordning ved stortingsvalet, etter at valet i 2003 er evaluert. Dersom Regjeringa arbeider raskt med evalueringa, er det enno ikkje for seint å få til endringar som kan gjelda frå valet i 2005.

Eg må nok seia at eg er forundra over den veljarfrykta som ser ut til å liggja bak fleirtalet si haldning i denne saka. Spesielt undrar eg meg over Framstegspartiet, som elles talar for mest mogleg veljarinnverknad og t.d. bindande folkerøystingar. Nokre av dei same tankane har eg gjort meg om SV. Arbeidarpartiet og SV har signalisert at dei vil ha ei nærare utgreiing om bindande folkerøystingar. Det ser vi i dag ikkje behovet for. I Kristeleg Folkeparti meiner vi at på det området veit vi nok til å ta prinsipiell stilling til dette spørsmålet.

Lat meg nemna eit par døme frå min eigen heimkommune, Tustna. Der har vi hatt éi folkerøysting – og skal no ha den andre. Vi hadde folkerøysting om petrokjemisk industri i 1977. Dei i fylkeskommunen peikte ut eit område i kommunen vår, og om det hadde vi folkerøysting. 60 pst. svara ja, men det var andre ting som gjorde at tilrådinga ikkje vart gjennomført. I desse dagar forhandlar kommunen med nabokommunen Aure om kommunesamanslåing. Etter initiativ frå dei to kommunane skal det gjennomførast folkerøysting i samband med kommune- og fylkestingsvalet til hausten. Slik ser vi at lokale folkerøystingar faktisk kan fungera godt.

Sjølv om ei slik folkerøysting formelt sett ikkje er bindande, skal det noko til at ein først går ut og spør etter folket sitt råd, og deretter ikkje følgjer det rådet. Saker er nesten alltid ein del av eit større bilete, ofte med økonomiske prioriteringar. Heilskapen må politikarane likevel ta ansvaret for, også når folkerøystinga resulterer i økonomisk kostbare løysingar. Politikk er å prioritera og setja noko føre noko anna. Det skal vi velja politikarane til å gjera. Folkerøystinga må vera rådgjevande.

Vi er positive til Regjeringa sitt forslag om å ta inn avgjerder om innbyggjarinitiativ i kommunelova. Dette kan vera eit positivt tiltak for å auka det politiske engasjementet på lokalt plan, der innbyggjarane kan få sett saker som dei er opptekne av, på dagsordenen.

Vi politikarar bør ikkje – heller ikkje lokalt – ha høve til å lata vera å ta opp ei sak dersom ein stor del av innbyggjarane vil at ho skal takast opp. Innan ein frist på seks månader bør det vera mogleg å få ei sak behandla.

Eg ser fram til at Regjeringa kjem tilbake til Stortinget med lovheimlar for å få til dette.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Presidenten vil rå til at replikkordskiftet vert avgrensa til inntil tre replikkar – og ser det som vedteke.

Kjell Engebretsen (A): Representanten Aukan sier og har rett i, tror jeg, at hvis 8 pst. av dem som avgir stemme, faktisk krysser av for én kandidat, så er det litt tyngre, litt mer demokratisk – eller hva man måtte mene – enn partiets nominasjoner.

Dette kan sikkert være riktig. Jeg har ikke noe retorisk poeng eller liknende som jeg vil forsøke å få fram her, men jeg er faktisk reelt nysgjerrig på å få Aukans vurdering av: Hva med de 92 pst. som ikke gjør noen endring på listen? Hvor befinner de seg i denne demokratiske tilnærmingen? Det er ett av problemene som vi har slitt litt med for å finne en løsning på.

Presidenten: Den reglementsmessige tida for kveldsmøtet er no over. Presidenten foreslår likevel at møtet held fram til dagens kart er ferdigbehandla. – Det vert sett på som vedteke.

Då skal Modulf Aukan få svare på replikken.

Modulf Aukan (KrF): Hovudpoenget med å innføra ei slik ordning må vera å få opp interessa for val, for det å delta i å velja kandidatar anten det er til kommunestyre, til fylkesting eller til storting. For å oppnå det sa eg i innlegget mitt at det er viktig at valstyresmaktene gjer eit grundig informasjonsarbeid i forkant av eit val. Derfor er det ein fare, som representanten Engebretsen seier, at det vert eit lite mindretal som deltek. Det er derfor veldig viktig at både vi, som aktive politikarar, og valstyresmaktene gjer dette godt kjent, for det er klart at moglegheita – eg trur iallfall det – for å få større engasjement er til stades ved å innføra ei slik ordning.

Siri Hall Arnøy (SV): Representanten Aukan gjorde seg noen refleksjoner knyttet til begrunnelsen for å innføre personvalg til fylkestinget, og synes det er merkelig at vi, da vi innførte personvalg til fylkestinget på grunn av omsynet til like ordninger, ikke vil ha det til Stortinget.

Jeg vil bare først avklare at for SVs del var det ikke omsynet til like ordninger for velgerinnflytelse på personvalget som var det avgjørende for at vi ønsket å innføre en slik ordning til fylkestingsvalg. Hvis det hadde vært det altoverveiende avgjørende hensynet, burde vi kanskje vurdert å velge samme ordning som ved kommunevalgene.

Jeg deler ikke Aukans frykt for at dette blir fryktelig forvirrende for velgerne. Mitt inntrykk er at velgerne faktisk klarer å forholde seg til dagens ordninger på en utmerket måte. Jeg ser ikke at vi skaper noen større forvirring enn det vi gjør pr. i dag, så jeg synes kanskje at Aukans tanker om at SV har velgerfrykt, blir satt i et litt merkelig lys av hans egne redsler.

Modulf Aukan (KrF): Eg synest faktisk at det å tillata veljarinnverknad i kommuneval – og særleg i fylkestingsval – men å unnlata å gjera det i stortingsval, er litt merkeleg. Alle har vi vel det utgangspunktet at vi vil få lokka flest mogleg veljarar fram til urnene, for at dei skal få vera med å delta aktivt i det å velja dei folkevalde. Dette er heilt klart eit viktig skritt i den retninga, slik som eg ser det. Eg meiner at dette faktisk vil føra til ei større interesse for bl.a. det å bestemma kven som skal representera veljarane i dei forskjellige fylka.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Presidenten vil foreslå at dei som heretter teiknar seg på talarlista, får ei taletid på inntil 3 minutt. – Det vert sett på som vedteke.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Senterpartiet er ikkje representert i kontroll- og konstitusjonskomiteen, og har dermed heller ikkje hatt moglegheit til å gi til kjenne

sitt syn i innstillinga. Eg skal nøya meg med å kommentera eitt punkt.

Vallovettalet føreslo å gi veljarane større høve til å påverka personval ved stortingsval. Utvalet sitt forslag er at plasseringa på vallista blir endra dersom ein kandidat er avkryssa på minst 5 pst. av vallistene. Regjeringa følgjer dette opp, men aukar kravet til 8 pst.

Senterpartiet er einig med Regjeringa i å styrkja innverknaden til den enkelte veljar òg ved stortingsval. Vi er likevel ueinige i at kvar veljar skal kunna gi personstemmer til så mange kandidatar han eller ho sjølv vil. Det kan jo bety at nominasjonsmøte ikkje har innverknad på kven som skal veljast. Eg minner om det arbeidet som vart nedlagt i nominasjonsarbeidet for å sikra visse omsyn til f.eks. geografi, kjønn, alder og yrke. Vi ynskjer å gi veljarane auka påverknad, men meiner at regjeringspartia sitt forslag faktisk kan innebera at heller små aksjonsgrupper har moglegheit til å avgjera alle representantane eit parti får valt inn frå valkrinsen.

Eg fremjar forslag nr. 3, som inneber at veljaren ved stortingsval kan gi éin kandidat på stemmesetelen éi personstemme. Det gjer ein ved å setja eit merke ved kandidaten sitt namn. Dette forslaget er alt prøvt i Sverige. Ein veljar har altså moglegheita til å kryssa av ved ei – og berre ei – personstemme. Det vart prøvt fyrste gong ved riksdagsvalet i 1998. 30 pst. av veljarane nytta seg då av høvet til å avgi personstemme. I fjor gjekk delen ned til 26 pst. I 1998 vart 87 av 349 mandat valde med personstemmer. I fjor var talet 86. Det høyrer med at ein stor del av desse representantane ville blitt valde same kva på grunn av den plasseringa som dei hadde på listene.

Framstegspartiet er ofte talsfolk for auka påverknad i form av folkerøystingar og i form av annen påverknad frå veljarane. Det overraskar oss at dei i dag står i lag med Arbeidarpartiet og SV om å avvisa moglegheita til påverknad ved stortingsval. No har dei altså moglegheit til eit langt mjukare forslag enn det som var fremma i komiteen.

Vallovettalet sitt forslag og modellen frå Regjeringa er så langt berre prøvde i 2000 i Bosnia-Herzegovina. Senterpartiet sitt forslag, som altså imøtekjem ynsket om veljarpåverknad, er prøvt ved to val i Sverige.

Lat meg då til slutt gjera greie for Senterpartiet sine andre standpunkt. Vi ynskjer å stemma for delar av forslag nr. 1, frå Høgre og Kristeleg Folkeparti, nemleg den delen av forslaget som gjeld § 11-5, og eg ber om at vøteringa vert lagd opp slik. Vi stemmer mot forslag nr. 2, frå Framstegspartiet, og vi stemmer altså mot innstillinga sitt forslag til § 7-2 fyrste ledd og det alternative forslaget frå Høgre og Kristeleg Folkeparti, fordi vi har eit eige forslag. Vi stemmer òg mot innstillinga sitt forslag til § 11-5.

Geir-Ketil Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Magnhild Meltveit Kleppa har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Trine Skei Grande (V): Vi i Venstre er veldig glad for endringen både i Grunnloven og i valgloven. Vi synes dette virkelig går i riktig retning, og at vi kommer langt også i demokratisk retning, selv om vi også må gjenta at vi synes det er dumt at man i denne runden ikke får gjort noe med sperregrensa – ikke for Venstres del, men fordi demokratiet i denne salen er sånn at noen representanter har 16 000 stemmer bak seg, mens andre har 50 000 stemmer bak seg. Det er veldig positivt at man får til 19 utjevningsmandater, som gir en mer demokratisk fordeling for dem som befinner seg over sperregrensa.

Når det gjelder spørsmålene som skal avgjøres her i dag, vil vi i Venstre støtte forslagene fra Høyre og Kristelig Folkeparti om personvalg, som òg var Regjeringas innstilling. Og i Valglovutvalget gikk Venstre inn for velgerinnflytelse på personvalg også til Stortinget. Jeg synes egentlig det er veldig skuffende at et flertall i dag ikke tør å gå med på det. En terskel på 8 pst. er rimelig høy, og man skulle ikke frykte velgernes frihet til å påvirke personvalg til Stortinget.

Arbeiderpartiet framstiller det som om grendefeider innad i kommuner er mye mindre enn i valgkretser til stortingsvalg. Med min kunnskap om grendefeider innad i kommuner, så er det ikke riktig. Og når partiene svekkes i medlemstall, som de gjør nå, er det partienes oppgave å åpne seg i nominasjonen, men også i forhold til personvalg. Hvis det er redsel for bygdeoriginaler – eller redsel for sin egen plass her – tror jeg kanskje vi får en kjedeligere politikk hvis vi ikke slipper inn også dem i politikken.

Så blir kjønnsargumentet brukt veldig sterkt her, og det er da plutselig mer gjeldende her enn ved andre typer valg. Jeg tror at i dag har partiene nominering hver for seg uten å se på hva slags mennesker de andre partiene har nominert øverst. Og når vi vet at Stortinget heller ikke slipper inn så veldig mange fra hver liste, og at det veldig ofte er bare én fra hvert parti på noen fylkesbenker, faller kjønnsargumentet bort. Det er faktisk sånn i dag at hvis det bare er én som blir valgt inn, så er det mye partiet som bestemmer, og partiet har ikke tatt de kjønnsaspektene med i sin vurdering når de velger førstekandidat.

Jeg synes det er litt dumt at vi stortingspolitikere synes det er greit at velgerne skal bestemme når det gjelder andre politikere, men ikke så greit at de skal bestemme i forhold til oss.

Venstre støtter videre forslaget fra Arbeiderpartiet og SV om å utgreie problemstillinger knyttet til lokale folkeavstemninger. Vi vil alltid vurdere forslag som kan utvide demokratiet og øke engasjementet, men uten å sette prinsippene om det representative demokratiet til side.

Grensegangene her er viktige, og de må drøftes grundig. Venstre vil gjerne at man skal ta den debatten på basis av en sånn utgreiing. Demokratiet utfordres og utformes bestandig, og hvis man setter vår stemmerett i et historisk perspektiv, er det klart at blant dem som i dag har stemmerett, er utdanningsnivået, kunnskapsnivået, informasjonsnivået og innsiktsnivået dramatisk høyere enn da vår stemmerett ble innført.

Folk som i dag sier at borgerne ikke er engasjert i politiske spørsmål, har aldri prøvd å legge ned en skole, prøvd å ta fra noen trikken eller gjort andre grep i forhold til byen sin eller bygda si. Jeg tror det folkelige engasjementet er veldig stort, men det er ikke alltid man føler at man får utløp for det. Jeg tror at mer aktiv bruk av folkeavstemninger ville ha tatt i bruk det engasjementet på en mer positiv måte.

Vi i Venstre ønsker å stemme for det forslaget. På lik linje med Høyre og Kristelig Folkeparti ønsker vi å stemme subsidiært for Senterpartiets forslag om personvalg.

Statsråd Erna Solberg: Det er farlig når det står 30 minutter til disposisjon.

Jeg skal forsøke å fatte meg litt mer i korthet og bare si noe om noen få punkt i innstillingen og noe mer om ett punkt. For det første er det slik at komiteen ber om at vi skal foreta en evaluering av personvalgsordningen. Jeg kan informere Stortinget om at vi allerede har startet det arbeidet. Det er engasjert forskere ved Rokkansenteret i Bergen til et prosjekt som skal evaluere både antallet som får personstemmer, og hvilke konsekvenser det har for representativiteten. De skal også se på en litt mer langsiktig trend, hvordan det påvirker personvalgssystemene, partiene og nominasjonsprosessen, og hvordan personvalget påvirker forholdet mellom kandidater og velgere. Dessverre vil disse forskerne, etter det forslag som nå ligger her, få et mindre forskningsprosjekt ved at de ikke får forske på ordninger som er knyttet til hvordan det fungerer i forhold til Stortinget, noe som kunne vært en spennende del av det.

En annen viktig sak er at komiteen ber oss om å komme tilbake til Stortinget med en gjennomgang av og en utredning knyttet til hvem som skal behandle klager ved stortingsvalg før det nye stortinget avgjør klagen med endelig virkning. Vi synes vel kanskje at det er rart at vi skal ha en annen ordning her enn man har ved klager knyttet til lokalvalgene. Argumentasjonen burde kanskje ha gått på at vi burde hatt de samme ordningene hvis vi skal gjennomføre en slik utredning. Men hvis man skal bygge på de argumentene som ligger i innstillingen, vil det kanskje også være naturlig at en slik ordning knyttes mot Stortinget og ikke mot noe annet offentlig regjeringstilknyttet organ. Vi får ta dette i prosessen, og kanskje noe av dette arbeidet burde videreføres i forhold til hvordan Stortinget selv mener de skal arbeide med det.

Så til den saken som har vært diskutert mest. Jeg må innrømme at jeg i likhet med noen andre i denne salen faktisk opplever det som relativt skuffende at det som var et av hovedgrepene fra valglovkommisjonen, nemlig å gi velgerne mer innflytelse, i løpet av de prosessene som har vært i Stortinget, innebærer at man ikke får noe særlig mer innflytelse. Man får noe mer på fylkestingene. Det er diskutabelt om det har blitt mer innflytelse med de endringene som er blitt gjort i forhold til lokalvalgene, og det er ikke blitt noe mer innflytelse i forhold til Stortinget. Jeg er enig med representanten Trine Skei Grande i at det kan synes som om det er enklere å gi velgerne innflytelse på andre politikere enn på oss selv i dette hus.

Jeg synes det ville ha vært naturlig om vi hadde gjennomført dette og sett hvilke konsekvenser dette kan ha.

Jeg har vært en varm tilhenger av å gjøre dette etter at jeg hørte et engasjert innlegg fra en ung kvinne som ble representant for Göteborg for det svenske Folkepartiet, som fortalte hva hun opplevde. Det var slik at hun kanskje ville ha kommet inn uansett. Det var ikke sikkert, men hun kom inn på grunn av personstemmene. Hun gav også klart uttrykk for at hun opplevde at hun hadde en annen type mandat fra sine velgere enn hun ville ha hatt hvis hun hadde et mandat bare bestemt av «partibossarna», som hun kalte dem, altså bestemt av nominasjonskomiteen internt. Hun opplevde det som om det var en folkelig forankring for hennes mandat.

Jeg tror ikke vi skal glemme at det kanskje kan ha en betydning fremover at man gir mer folkelig forankring til enkeltmenneskene som sitter og utgjør politikerstanden i Norge. Det gir en større maktfordeling mellom enkeltpersoner og sentral partiledelse. Det kan ha en betydning i den retning. Det kan være at noen ikke liker at det skal være slik, at det heller skal være slik at partiene bestemmer alt. Men jeg har i alle fall en hellig overbevisning om at de menneskene som velges til Stortinget, også har betydning som mennesker – hvem de er, hva de er, hva de står for, og ikke bare for å definere sine egne partiers programmer. Derfor er det også viktig for velgerne å ha en mulighet til å påvirke hvem som kommer, og hvem som representerer.

Det er slik at vi blir det eneste landet i Europa som ikke har et eneste element av personvalg til vårt parlament. Da er det litt rart at det oppfattes som et så stort eksperiment at vi skal gjøre det, når alle andre land lever med, vel å merke, ulike valgordninger og systemer og synes det er en viktig del.

Det er heller ikke slik at det er naturgitt at det blir dårligere kvinnerepresentasjon av det. Hele parlamentssystemet og valgene i Finland er basert på personvalg. De har slått Norges rekord i antall kvinner i sitt parlament på midten av 1990-tallet. Det har kommet inn 44 pst. kvinner i det finske parlamentet, til tross for at alle kvinner driver personlig valgkamp i det landet for å sikre seg mandater. Det gir kanskje også en større grad av legitimitet å bruke de personlige argumentene i en politisk valgkamp. Jeg synes heller ikke det ville ha vært farlig hvis det hadde vært litt mer fokusering på hvilken medieopptrekkelse man skapte, hvilke tilbakemeldinger man fikk, og at man altså hadde en større krets.

Jeg har et eksempel som jeg synes man skal tenke over. For det første tror jeg vi alle her er enige om at partiene har for få medlemmer. Vi burde alle hatt flere. Vi burde hatt et større helhetsengasjement, men det er færre og færre som deltar i nominasjonsprosesser. Det er et mindre og mindre grunnlag for dem som deltar.

Hvis vi går tilbake til 1993 og Akershus Kristelig Folkeparti, var det to eminente kandidater, Dagfinn Høybråten og Valgerd Svarstad Haugland, som forsøkte å bli valgt til Stortinget fra Akershus. Plasseringen på førsteplass på listen ble avgjort ved loddrekning fordi det var like mange som hadde stemt på begge kandidatene. Der synes

jeg egentlig at man kunne latt det være opp til Kristelig Folkepartis velgere i Akershus å ta den avveiningen istedenfor å slå krone og mynt eller bruke loddtrekning, som var resultatet. Jeg er opptatt av at det vil bety noe i det politiske liv. Jeg synes vi underslår våre egne muligheter til å påvirke som politikere, og betydningen av hvem som kommer på Stortinget, ikke bare hvilke partier, ved at vi ikke går inn for å lage elementer av personvalg.

Jeg tror også at faren for at folk ikke skal skjønne at de må sette et kryss hvis de støtter førstekandidaten til et parti, ikke er stor. Det kommer partiene til å forklare velgerne at de skal gjøre. Da kommer man til å engasjere seg for å få flere til å sette kryss, og fra den svenske ordningen ser vi nettopp at i det store antallet av personer som har blitt valgt med personvalg, har hovedtyngden av de som har blitt valgt, faktisk vært første- og andrekandidatene på listene, som kanskje ville ha kommet inn ellers. Det er faktisk toppkandidatene som også får kryssene og støtten fra velgerne. Det kan av og til være godt også for individer i politikken å oppleve at de får den støtten fra velgerne, at det ikke bare er partisystemet som gir den støtten.

Jan Simonsen (uav): I en kronikk i Dagsavisen på mandag fant Hallvard Bakke det merkelig at Fremskrittspartiet, som ivrer for folkeavstemninger, i alle fall i alle saker hvor partiet tror det kan få flertall, i dag kommer til å sabotere en demokratisering av valgordningen som ville gitt velgerne økt innflytelse over personvalgene ved stortingsvalg.

Det ingen grunn til å undres. En partiledelse som ikke engang er villig til å gi sine egne medlemmer rett til å påvirke personvalgene, vil selvfølgelig heller ikke gi innflytelse til noe så ustabil som velgere.

Før siste stortingsvalg bestemte Fremskrittspartiets landsstyre hvem som skulle stå først på partiets lister i Oslo og Hordaland. Det normale i alle andre partier er jo at det er medlemmene i fylkeslagene som setter opp listene. Deretter vedtok landsstyret å nekte flere av valgkomiteens kandidater til de øverste plassene i Oslo å stille til valg, slik at de kunne byttes ut med kandidater som partiledelsen likte bedre. Partiledelsen annullerte dermed resultatene fra 22 nominasjonsmøter i bydelslagene i Oslo.

På et tidlig tidspunkt i nominasjonsprosessen arrangerte Fremskrittspartiet kurs for lederne i nominasjonskomiteene. De 19 lederne kom sammen og ble kurset en hel helg i hvordan de skulle nominere. Så man kan trygt si at i Fremskrittspartiet gjør man tingene grundig! Carl I. Hagen holdt foredrag og benyttet anledningen til å ta personlig kontakt med lederen for nominasjonskomiteen i Vest-Agder Fremskrittsparti, som ble bedt om å fjerne tidligere stortingsrepresentant Vidar Kleppe fra stortingslisten. Senere vedtok partiledelsen i Fremskrittspartiet like godt å fjerne Vidar Kleppe fra listetoppen, der han var plassert av et flertall av medlemmene i sitt fylke på et lovlig innkalt nominasjonsmøte, arrangert til punkt og prikke etter vedtektene i partiet.

Det sier seg selv at en partileder som ikke har respekt for grunnleggende demokratiske verdier, og som ikke engang er villig til å gi innflytelse til egne medlemmer, men som mener at partiledelsen og fylkesformennene er de rette til å bestemme hvem som skal stå først på listene, heller ikke er villig til å gi velgerne innflytelse. Det ville jo være meningsløst av et partilandsstyre å vedta hvem som skal stå først på en stortingsliste, dersom velgerne deretter skal kunne ødelegge alt ved å plassere nr. 3 på listen foran nr. 1. Da ville partiledelsens innflytelse og kontroll forsvinne. En politiker som Carl I. Hagen, som ikke engang respekterer eget medlemsdemokrati, kan heller ikke forventes å ha respekt for velgerne.

Representanten Henrik Rød hadde en argumentasjon som bl.a. gikk ut på at det ikke ville være sikkert om velgerne var oppmerksomme på den nye ordningen. Han fryktet at flertallet ville være uvitende om sin nyvunne frihet, som dermed bare ville bli benyttet av et mindretall. Enten er dette en utrolig nedlatende holdning til velgerne og deres intelligens, eller så er det en vikarierende holdning for en enda mer nedlatende holdning til velgerne og deres intelligens som går ut på at partiledelsen vet best, partiet vet best, og at velgerne ikke er kompetente til å velge.

Med den partiledelsen Fremskrittspartiet har, er det kanskje ikke så veldig overraskende at partiet på denne måten gjør seg til talsmann for en slik form for opplyst enevelde. Det er trist, for Norge hadde virkelig trengt en valgreform. Det er på en måte uverdigg at vi skal være ett av de få land i Europa, kanskje det eneste, i øst og vest, som ikke tør å gi velgerne innflytelse over personvalgene.

Den aller beste løsningen hadde vært den man har i Finland og Polen, der samtlige velgere er nødt til å stemme på en person på sitt partis liste. Hadde Senterpartiet endret sitt forslag til «skal» istedenfor «kan», hadde vi faktisk fått gjennomført en slik ordning som ville forhindre at en eventuelt liten gruppe misbrukte mulighetene og ordningen. Forslaget fra Høyre og Kristelig Folkeparti er derfor langt fra godt nok og gir velgerne langt fra den friheten de har i mange andre land. Men det er i det minste en start som absolutt ikke burde vært sabotert av sosialistene i samarbeid med det sterkt sentralistiske Fremskrittspartiet.

Jeg er overbevist om at velgerne ønsker seg den friheten de nå ikke får. Det er viktig for oss alle, i det som dessverre blir et mindretall, å fortelle velgerne at det skyldes Fremskrittspartiet.

Berit Brørby (A): Først et lite hjertesukk: Det er kanskje ikke av den aller største interesse, men jeg er egentlig for et valgsystem hvor hver stemme teller likt, hvor vi har en høyere sperregrense og et mindre storting. Derfor synes jeg det er et tankekors at hver gang vi justerer valgloven, blir Stortinget større og større. Men Stortinget har sagt sitt om dette ved avstemningen 26. mai, så dette er ikke noe mer enn et hjertesukk. Men Valglovutvalget utredet ikke dette, og det er en svakhet ved hele utredningen at det jeg først nevnte, faktisk ikke ble vurdert.

Representanten Martin Engeset opplevde «formildende omstendigheter» etter å ha hørt saksordførers innlegg angående velgerinnflytelse på personvalg. Jeg skal nå bidra med å si at jeg representerer de betenkte, som jeg også vet det finnes mange av i Høyre. Mine betenkeligheter knyttet til velgerinnflytelsen på personvalg er at jeg mener det er partienes oppgave å sikre en balanse mellom ulike grupper, geografiske områder og kjønn på listene. Med den velgerinnflytelsen Regjeringen har foreslått, reduseres partienes innflytelse, og deres oppgave begrenses kun til å velge ut mulige kandidater til Stortinget.

Et annet forhold er muligheten for at enkelte grupper skal kunne «kuppe» alle kandidatene på en liste. For eksempel vil et fylke med sterk befolkningskonsentrasjon i ett område, men som ellers har spredt bebyggelse, risikere at bare den befolkningsrike delen blir representert. Et annet forhold er at ved god organisering kan det fra et fylke bli valgt inn bare ja-folk til EU eller bare nei-folk til EU. Jeg skal ikke falle for fristelsen til å si noe mer akkurat om dette.

Enda et forhold er at ved å sette kryss eller ved kumulering vet vi fra kommunevalg at menn får flere kryss og kumuleringer fra velgerne enn kvinner og ungdom. Ved at bare 8 pst. av velgerne kan endre kandidatrekkefølgen, kan en risikere at det blir færre kvinner og unge på Stortinget. Det er faktisk forskjell mellom det finske systemet og det som Regjeringen foreslår.

Og aller sist: Jeg ser også faren for at fokuseringen på enkeltkandidater kan føre til økt fokusering på å skaffe midler til å drive egen valgkamp mot andre kandidater på egen liste. I Finland bruker hver representant om lag 100 000 kr i sin personlige valgkamp. Det er penger som de må skaffe selv. Jeg vet ikke om det ligger godt til rette i det norske lynnet for at vi skal kjempe om velgernes gunst ved å fokusere på meg som person, på enkeltpersoner, og ved å få fokuset vekk fra den politiske kampen om sakene partiene imellom.

Dette er mine betenkeligheter. De er kanskje ikke helt uovervinnelige når vi ser resultatene av fylkestingsvalget, men det gjenstår å se. Kanskje vi på litt lengre sikt også skulle vurdere systemet med enmannskretser, hvis vi først skal åpne for en valgkamp mellom personer og for reell velgerinnflytelse? Foreløpig bare spør jeg.

André Dahl (H): Jeg hadde tenkt å gjøre en liten visitt til Fremskrittspartiet, men representanten Jan Simonsens innlegg overflødiggjør stort sett det meste. Men jeg skal si litt. Fremskrittspartiet var i sin tid et liberalistisk parti med vekt på det enkelte individ, forskjellene mellom dem, og deres ulike egenskaper, evner og anlegg – gode høreverdier, gode borgelige verdier fra et høyreparti som det Fremskrittspartiet i sin tid var.

I dette huset er det 165 representanter. Alle er forskjellige på godt og vondt, har ulike evner og anlegg til å gjøre seg gjeldende og til å få gjennom saker. Jeg synes det er å ha liten tiltro til velgerne å tro at de faktisk ikke er i stand til å vurdere at hver og en av oss her inne er ulike, har ulike egenskaper, ulike evner og anlegg og fak-

tisk har ulik kvalitet når det gjelder å få saker igjennom. De bør få muligheten til å kunne påvirke rekkefølgen på listene. Jeg tror faktisk såpass godt om velgerne at jeg tror de er i stand til å velge på basis av dette og ikke bare show og spetakkel.

Jeg legger merke til et argument som ikke er blitt brukt her i dag, og det er at media styrer så mye, det er bare «medienissene» – med respekt å melde – som har muligheten til å komme frem. Jeg synes at det er en bortforklaring. Det er faktisk mulig å bruke gamlemetoden, f.eks. prate med noen velgere, reise rundt, gi et godt inntrykk, virke som en likendes kar eller dame og få gjennom ting. Da tror jeg faktisk at man greier å få 8 pst. velgere, uansett størrelse på fylke, til å høre om deg i det minste, eller til å ha truffet deg. Det er mulig det er naivt, men jeg tror faktisk det er mulig hvis man bare tar seg den tiden, hvis man da f.eks. ikke er veldig ofte på TV.

Forutsetningen for en endret rekkefølge er at 8 pst. av et partis velgere synes at kandidat c er bedre egnet enn a. I Akershus ville det f.eks. betydd at jeg måtte ha hatt 6 400 personstemmer for å rykke oppover i køen. Fylkespartiets registrerte medlemmer er vesentlig færre. Nominasjonsmøtet er enda mindre, og nominasjonskomiteen er så smal at det nesten ikke er noe igjen. Spørsmålet mitt da, et kontrollspørsmål, er: I hvilken grad er nominasjonsprosessene representative? Og et annet kontrollspørsmål: Når nominasjonskomiteene og -møtene har gjort sitt, er vi som sitter her inne, et tverrsnitt av Norges befolkning utover å være av ulikt kjønn, være fra ulike geografiske deler av et fylke og ha mer eller mindre fulgte agendaer i enkelte nominasjonsprosesser? Jeg har en påstand som kjentfolk i salen får trekke av litt for, og det er at vi er et tverrsnitt på mange måter av innavl i politiske partier, kjøpslåing og det å ha drukket tilstrekkelig antall kaffekopper med de riktige menneskene i partieliten i det partiet vi er medlem av. Partiene er ikke lenger de politiske verkstedene og samfunnsbyggerne de var, og vi er ikke flinke nok til å få nok folk. Vi er rett og slett blitt lite representative.

Det er veldig godt å sitte her på Stortinget. Det er det mange som har vært her i mange år, som sikkert synes. Jeg synes også det, men det er også veldig godt å komme ut herfra. Det man oppdager da, er at det er ganske mye større mangfold blant vanlige folk der ute enn blant de 165 her inne, selv om vi har vært i lystig lag og på komiteereiser. Det er faktisk et ganske mye større mangfold der ute enn det jeg opplever her inne. Lars Roar Langslet sa i 1993 – jeg vet ikke om han brukte akkurat det uttrykket, men det kunne vært fristende å bruke – at det etter 1993 er «restopplaget» som sitter her, og da mente han at det har blitt mye mindre representativt. Det kan symbolisere noe. I hvilken grad er vi i pakt med velgerne? I hvilken grad har vi kontakt med velgerne, og i hvilken grad er vi representative for deres holdninger og meninger? Når man har gått her i gangene, oppdager man ganske kjapt at de der ute og vi som sitter her inne, ikke nødvendigvis er helt i pakt med hverandre.

Så til et argument som ikke er blitt brukt her i dag, men som er blitt brukt under prosessen, og det er at ulik

(Dahl)

størrelse på fylket er brukt som et argument mot personvalg. Hvis det er et lite fylke, skal det færre stemmer til for at man skal rykke fremover i køen. Men til den underliggende argumentasjon er det vel det å si at det vel ikke er så veldig mye statistisk grunnlag som tyder på at forekomsten av kverulanter, spesielle tilfeller av det aller meste, og generelt brysomme velgere er veldig mye høyere i små fylker enn i større. Men det er mulig at noen representanter har egne erfaringer. Det skal ikke jeg spekulere i.

Ellers er jeg i likhet med representanten Engeset glad for at Arbeiderpartiet vil vurdere å se på effekten av fylkestingsvalg. Det lå en åpning for at man ville komme tilbake med støtte til forslag om endringer i valgloven som kan få virkning fra neste stortingsvalg, hvis det f.eks. viste seg at fylkestingsvalget fungerte aldeles utmerket, og at veldig mange engasjert seg. Problemet med erfaringene fra fylkestingsvalget er at det antakeligvis ikke er en eneste én, det var kanskje å ta litt hardt i, men veldig få, som vet hvem som er fylkespolitikere. Da blir kanskje sammenlikningen og erfaringsgrunnlaget, det man kan trekke ut av det, relativt snevert. Når det gjelder fylkestingsrepresentanter i mitt eget hjemfylke, Akershus, er det knapt et menneske som vet hvor fylkeskommunen holder til, og da kan man heller ikke vente at de vet hvem som er fylkestingsrepresentanter. Men jeg tror faktisk ganske mange flere vet hvem som er stortingsrepresentanter fra fylket. Det har de aller, aller fleste fått med seg.

Ellers var representanten Rød inne på at 8 pst. skal få lov til å uttale seg, versus 92 pst., som ikke har uttalt seg. Men uten personvalg er det jo 99,99 pst. som overhodet ikke har uttalt seg om hva partiene mener. Når man er opptatt av de små skritt i riktig retning, som når man f.eks. stemmer for realfaktoren, vil jeg si at 8 pst. mulighet er et skritt i riktig retning. Det gjelder å få økt innslag av personvalg.

Ellers var representanten Rød også inne på at det var større ideologiske skillelinjer her. Når det gjelder Fremskrittspartiet, er min erfaring ikke nødvendigvis at de ideologiske skillelinjene er veldig mye tydeligere her inne. Jeg vil heller si at mange lokale representanter fra Fremskrittspartiet er vesentlig mer opptatt av at de er et liberalistisk parti og prøver å komme med liberalistiske løsninger på politiske spørsmål.

Helt til slutt: Jeg synes også det er trist og ganske oppsiktsvekkende at Fremskrittspartiet som folkeavstemningens store forkjemper – det er viktig å få lagt ut ting til folkeavstemning, det er viktig at lokalpolitikere skal kunne konkurrere med hverandre om å komme inn i kommunestyret – er, og det er det eneste som står igjen, imot personvalg, for i dette huset her skal man ha monopol på plasseringen av kandidater. Det synes jeg er rimelig spesielt og kanskje prinsipielt merksnodig fra Fremskrittspartiet. Men jeg er, i likhet med representanten Jan Simonsen, ikke spesielt overrasket.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en talletid på inntil 3 minutter.

Henrik Rød (FrP): Jeg hadde gleden av å høre representanten Jan Simonsen bruke seg over interne forhold i Fremskrittspartiet og kaste ut påstander om at Carl I. Hagen, Fremskrittspartiets partileder, ikke har respekt for Fremskrittspartiets medlemmer. Jeg synes at dersom Jan Simonsen har en personlig vendetta mot Fremskrittspartiet eller Carl I. Hagen spesielt, bør man velge en annen arena enn Stortingets talerstol. Man kunne kanskje med fordel heller opptre som musikanter eller delta i underholdningsmagasin på fjernsynet. Det kunne være en bedre arena.

Når det gjelder den rekke av representanter som har uttrykt en viss overraskelse over at Fremskrittspartiet i denne runden har tatt til orde for ikke å innføre personstemmer ved stortingsvalg, minner jeg igjen om det jeg sa i mitt forrige innlegg. Det er slik at i folks oppfatning er det et markant skille mellom det som er stortingsvalg, og det som er kommunevalg. Det har vært praksis at i kommunevalg har det vært personvalg, og i stortingsvalg har det vært partivalg. Det er derfor veldig viktig at det systemet som innføres, blir brukt, for ellers kan man komme opp i situasjoner, som jeg prøvde å sitere en hypotese på tidligere, at man risikerer at 8 pst. av de som stemmer på listen, får valgt inn en kandidat, mens kanskje 10 pst. av de andre som har stemt på den samme listen, ønsket nr. 1 på Stortinget. Da har man en situasjon hvor et mindretall har prioritert for flertallet, og det er en situasjon som man i alle fall ikke kan kalle demokratisk. Fremskrittspartiet har ikke lukket døren for dette med personvalg til stortingsvalg, overhodet ikke, men vi ønsker å se på effektene av fylkestingsvalget.

Når det gjelder forholdet til velgerne generelt, som også noen har vært inne på, minner jeg om vårt forslag hvor vi sier helt klart at Fremskrittspartiet ønsker å innføre bindende folkeavstemninger. Man skal altså spørre velgerne imellom valgene om hva de mener om konkrete saker. Det må vel være mye mer demokratisk enn å ha en formening om personene som skal på Stortinget eller ikke. Da får man jo lov til å uttale seg i konkrete saker som politikerne etterpå må forholde seg til.

Jan Simonsen (uav): Nei, jeg driver ingen personlig vendetta mot Fremskrittspartiet eller medlemmer av ledelsen. Jeg bare peker på meget relevante sammenhenger. Når et parti lar landsstyret vedta hvem som skal stå først på stortingslister, og dermed fjerner medlemmenes innflytelse når det gjelder å sette opp listene, kan man jo heller ikke forvente at de er villige til å la velgerne sette opp listene og bestemme hvem som skal havne på førsteplassen. Det vil fjerne partiledelsens innflytelse.

Jeg har lyst til å nevne en annen ting som jeg synes er et viktig argument for en valgreform. Jeg tror at en valgreform hvor velgerne får bestemme over personvalget i større grad enn i dag, vil gjøre det politiske liv rensligere. Vi som har vært gjennom en del nominasjonsprosesser, vet jo at den ofte er basert på rykter, sladder, bakvaskelser, at det ikke alltid foregår slik som det burde. Dessuten er det viktig å holde seg inne med partifeller, gjerne ha en personlig venne- og omgangskrets innenfor partiet og

ikke med folk utenfor partiet, drikke mye kaffe med partifeller hvis man er medlem av Kristelig Folkeparti, whisky hvis man er medlem av Høyre, eller hjemmebrent hvis man er medlem av Fremskrittspartiet. Selv om dette kanskje er litt morsomt formulert, er det en kjerne av sannhet i det. Men det viktigste er: Hvis det ikke blir så viktig lenger om man står på førsteplassen eller om man står som nr. 10, blir det heller ikke så viktig å snakke negativt om konkurrenter i partiet. Den konkurransen som man får om velgernes gunst når valgkampen er i gang, vil være på en helt annen måte renslig og positiv, for da er man nødt til å vise fram sin beste side for velgerne. Da må man vise at man er flink til å skrive aviskronikker, at man er flink til å holde foredrag, at man står på i valgkampen og reiser mye rundt, rett og slett vise seg fram på en måte som gjør at velgerne ser på personen som en verdig stortingsrepresentant. Så jeg er helt overbevist om at desto mer demokratisk valgordningen blir, desto mer innflytelse velgerne får på personvalgene, desto rensligere blir nominasjonsprosessene i de politiske partiene, og jeg tror ikke det bare er i Fremskrittspartiet det foregår ting som ikke burde ha foregått under en nominasjonsprosess.

André Dahl (H): Jeg skal bare stille et konkret spørsmål til representanten Rød. Det er et lite regnestykke og et lite spørsmål til det eksemplet som ble brukt av representanten Rød i stad. Spørsmålet lyder slik: Hvis 10 pst. f.eks. ønsker partilederen sterkt, mens 8 pst. ønsker nr. 3 – hvem av dem blir da valgt først?

Presidenten: Henrik Rød får ordet til en kort merknad begrenset til 1 minutt.

Henrik Rød (FrP): Jeg skal innrømme at jeg ikke fikk med meg alle detaljene i representanten Dahls spørsmål. Men det som er essensen i mitt poeng, er i hvert fall følgende: Dersom 8 pst. av dem som stemmer på en liste, setter et kryss ved kandidat nr. 3, og 10 pst. av de øvrige 92 pst. regner med at når de leverer inn listen som den står, er det kandidat nr. 1 de stemmer på, da har man et problem i og med at kandidat nr. 3 vil bli valgt, selv om flertallet av dem som stemte på listen, ønsket nr. 1. Det er essensen i det budskapet som jeg prøvde å framføre i stad – dersom det skulle være noen uklarheter rundt det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5. (Votering, se side 759)

S a k n r . 6

Innstilling fra næringskomiteen om lov om endring i lov 29. november 1991 nr. 78 om Statens Bankinvesteringsfond (Innst. O. nr. 83 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 77 (2002-2003))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 765)

S a k n r . 7

Innstilling fra næringskomiteen om lov om endringer i lov om enerett til firma og andre forretningskjennetegn mv. (Innst. O. nr. 79 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 43 (2002-2003))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 766)

Å g o t V a l l e overtok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Odelstinget skal så votere i sakene nr. 1–7.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram 20 forslag. Det er:

- forslagene nr. 1–3 og 20, fra Heikki Holmås på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslagene nr. 4–19, fra Per Sandberg på vegne av Fremskrittspartiet

Forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at det blir gitt barnetillegg i tillegg til introduksjonsstøtten, som ved dagpenger ved arbeidsløshet.»

Forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, lyder:

«Regjeringen bes redusere kravet til forsørgerpliktig inntekt ved familiegjennforening til 2G.»

Forslag nr. 4, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen etter dansk modell utarbeide en håndbok for nyankomne flyktninger og innvandrere med introduksjon om det norske samfunnets grunnleggende normer, verdier og institusjoner.»

Forslag nr. 5, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til lovendring slik at permanent oppholdstillatelse først gis etter 7-års lovlig opphold i landet. Personer som har lagt ned en vesentlig innsats for å integrere seg, kan etter søknad få permanent opphold etter 5-års lovlig opphold.»

Forslag nr. 6, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til lovendring om å innføre krav før det gis permanent oppholdstillatelse, slik som at man: har vært i arbeid i minst tre av de siste fem år, viser en sterk tilknytning til det norske samfunnet, ikke har mottatt offentlig forsørgelse de siste tre år, har bestått norsktest, ikke har begått alvorlige kriminelle handlinger eller har utestående gjeld til det offentlige.»

Forslag nr. 7, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til lovendring om krav om opphold i minst ti år, fra den dagen oppholdstillatelse er gitt for å få innvilget norsk statsborgerskap.»

Forslag nr. 8, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til lovendring slik at personer som har blitt idømt ubetinget fengselsstraff i ett år eller mer, kan ikke få norsk statsborgerskap.»

Forslag nr. 9, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til lovendring slik at personer som er idømt ubetinget fengselstraff under ett år, etter endt soning må begynne på nye 10 år for å oppnå norsk statsborgerskap.»

Forslag nr. 10, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til lovendring slik at personer som søker om norsk statsborgerskap, må kunne vise til dokumenterte norsk-kunnskaper og kunnskap om norsk kultur, samfunnsforhold og kjenne til norsk arbeidsmoral.»

Forslag nr. 11, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til lovendring slik at personer som har visse typer gjeld til det offentlige, kan ikke få statsborgerskap før slik gjeld er betalt.»

Forslag nr. 12, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til lovendring slik at personer som søker norsk statsborgerskap, må avlegge løfte om troskap og lojalitet mot Norge og norsk lovgivning.»

Forslag nr. 13, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til lovendring om 24-års grense for familiegjening med ektefelle.»

Forslag nr. 14, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til lovendring om krav om egen bolig som forutsetning for familiegjening.»

Forslag nr. 15, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til lovendring om innføring av forsørgelsesevne og depositum ved familiegjening.»

Forslag nr. 16, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til lovendring som forbyr ekteskap mellom fetter og kusine.»

Forslag nr. 17, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til lovendring slik at familiegjening bare gis til ektefelle og barn under 18 år.»

Forslag nr. 18, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til lovendring slik at familiegjening skal skje i det land man samlet sett har størst tilknytning til.»

Disse forslagene blir i samsvar med forretningsordens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slike vedtak:

A
l o v

om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Kapittel 1 Generelt

§ 1 Lovens formål

Formålet med denne loven er å styrke nyankomne innvandreres mulighet for deltakelse i yrkes- og samfunnslivet, og deres økonomiske selvstendighet.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 2 Rett og plikt til deltakelse i introduksjonsprogram

Rett og plikt til deltakelse i introduksjonsprogram gjelder for nyankommet utlending mellom 18 og 55 år som har behov for grunnleggende kvalifisering og som har fått

- a) asyl, jf. utlendingsloven §§ 17 og 18,
- b) oppholds- eller arbeidstillatelse etter innreisstillatelse som overføringsflyktning, jf. utlendingsloven § 22 fjerde ledd,
- c) fornybar oppholds- eller arbeidstillatelse etter utlendingsloven § 8 annet ledd på grunnlag av søknad om asyl, eller kollektiv beskyttelse i massefluksituasjon, jf. utlendingsloven § 8a, eller
- d) oppholds- eller arbeidstillatelse som familiemedlemmer til personer som nevnt i bokstav a, b og c, jf. utlendingsloven §§ 9 og 8 annet ledd. For å være omfattet av denne bestemmelsen er det et vilkår at personer som nevnt i bokstav a, b og c ikke har vært bosatt i en kommune i mer enn fem år før det søkes om familiegjening.

Rett til deltakelse i introduksjonsprogram gjelder tilsvarende for nyankommet utlending over 55 år med oppholdsgrunnlag etter første ledd og som har behov for grunnleggende kvalifisering.

Som nyankommet regnes den som har vært bosatt i en kommune i mindre enn to år når vedtak om deltakelse i introduksjonsordning skal treffes.

Nordiske borgere og utlendinger som omfattes av Avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS-avtalen), omfattes ikke av loven.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de går mot § 2 annet ledd.

V o t e r i n g :

1. Komiteens innstilling til annet ledd ble med 43 mot 36 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 22.55.58)
2. Komiteens innstilling til paragrafens øvrige ledd bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 3 Kommunens ansvar

Kommunen sørger for tjenester etter denne loven til nyankomne innvandrere som er bosatt i kommunen.

Kommunen skal så snart som mulig og innen tre måneder etter bosetting i kommunen eller etter at krav om deltakelse blir framsatt, tilrettelegge introduksjonsprogram i henhold til kapittel 2 til person som omfattes av § 2. Kommunens plikt gjelder ikke personer som har avbrutt eller avvist deltakelse i introduksjonsprogram.

Kommunen kan tilby introduksjonsprogram til nyankommet utlending med oppholds- eller arbeidstillatelse i henhold til utlendingsloven §§ 9 og 8 annet ledd som er familiemedlemmer til andre enn personer nevnt i § 2, og til nyankommet utlending over 55 år med oppholdsgrunnlag som nevnt i § 2 første ledd.

Departementet kan fastsette nærmere retningslinjer om kommunens ansvar.

Presidenten: Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de går mot fjerde ledd.

V o t e r i n g :

1. Komiteens innstilling til § 3 første, annet og tredje ledd bifaltes enstemmig.
  2. Komiteens innstilling til fjerde ledd bifaltes med 47 mot 31 stemmer.
- (Voteringsutskrift kl. 22.56.29)

Videre var innstillet:

Kapittel 2 Introduksjonsprogrammets innhold og varighet

§ 4 Introduksjonsprogram

Introduksjonsprogrammet tilrettelegges for person som har behov for grunnleggende kvalifisering. Introduksjonsprogrammet tar sikte på å

- a) gi grunnleggende ferdigheter i norsk,
- b) gi grunnleggende innsikt i norsk samfunnsliv,
- c) forberede for deltakelse i yrkeslivet.

Programmet skal være helårlig og på full tid.

Programmet skal minst inneholde

- a) norskopplæring,
- b) samfunnskunnskap,
- c) tiltak som forbereder til videre opplæring eller tilknytning til yrkeslivet.

Ved gjennomført eller avbrutt program skal det utstedes et deltakerbevis.

§ 5 Programmets varighet

Programmet kan vare inntil to år, med tillegg av godkjent permisjon. Når særlige grunner taler for det, kan programmet vare inntil tre år.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 6 Individuell plan

Det skal utarbeides en individuell plan for den som skal delta i introduksjonsprogram. Den skal utformes på bakgrunn av en kartlegging av vedkommendes opplæringsbehov og av hvilke tiltak vedkommende kan nyttiggjøre seg.

Planen skal minst inneholde programmets start og tidsfaser og en angivelse av tiltakene i programmet.

Planen skal utarbeides i samråd med vedkommende.

Planen skal tas opp til ny vurdering med jevne mellomrom og ved vesentlig endring i vedkommendes livssituasjon.

Presidenten: Til § 6 annet ledd foreligger et avviken- de forslag, forslag nr. 19, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«§ 6 annet ledd skal lyde:

Planen skal minst inneholde programmets start og tidsfaser og en angivelse av tiltakene i programmet. Planen skal også inneholde normerte tester underveis, og en avsluttende eksamen.»

V o t e r i n g :

1. Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 6 annet ledd og forslaget fra Fremskrittspartiet bifaltes innstillingen med 66 mot 13 stemmer.
- (Voteringsutskrift kl. 22.57.05)
- 2.. Komiteens innstilling til paragrafens øvrige ledd bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 7 Stans av introduksjonsordning på grunn av den enkeltes forhold

Kommunen kan stanse ordningen for den enkelte dersom det er saklig begrunnet i den enkeltes forhold, herunder om deltakeren har tilbud om høvelig arbeid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

Kapittel 3 Stønad

§ 8 Introduksjonsstønad

For den tid en person deltar i program som nevnt i § 4, har vedkommende krav på introduksjonsstønad.

For deltakelse i program er stønaden på årsbasis lik to ganger folketrygdens grunnbeløp.

Deltaker under 25 år mottar 2/3 stønad.

Presidenten: Til § 8 annet og tredje ledd foreligger et avvikende forslag, forslag nr. 19, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«§ 8 annet ledd skal lyde:

For deltakelse i program er stønaden på årsbasis lik norm for sosialstønad. Deltaker under 25 år mottar 80 pst. av norm for sosialstønad.

§ 8 tredje ledd skal lyde:

Kommuner kan etter eget initiativ regulere stønadsnivå etter den enkeltes prestasjoner i programmet etter tester i medhold av lovens § 6 annet ledd, dog ikke under det som fremgår av § 8 første og annet ledd.»

Det voteres først over første ledd.

V o t e r i n g :

1. Komiteens innstilling til § 8 første ledd bifaltes enstemmig.
2. Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 8 annet og tredje ledd og forslaget fra Fremskrittspartiet bifaltes innstillingen med 66 mot 13 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 22.57.54)

Presidenten: Presidenten vil her la votere over forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«§ 8 tredje ledd annet punktum skal lyde:

Kommunen kan la deltaker under 25 år motta full introduksjonsstønad dersom spesielle forhold taler for det.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 63 mot 16 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 22.58.21)

Videre var innstillet:

§ 9 Beregning

Stønaden per måned utgjør 1/12 av stønaden på årsbasis. Stønaden per dag utgjør 1/30 av månedsstønaden. Stønaden per time utgjør 1/1850 av stønaden på årsbasis.

§ 10 Fravær

Ved fravær som ikke skyldes sykdom eller andre tvingende velferdsgrunner, og som det ikke er gitt tillatelse til, reduseres stønaden tilsvarende, jf. § 9. Departementet fastsetter ved forskrift nærmere regler om fravær og permisjon.

§ 11 Egne midler

Stønaden reduseres ikke på grunn av inntekter av egen eller andres virksomhet eller som følge av formue. Stønaden reduseres heller ikke på grunn av mottatt barnebidrag.

I den utstrekning lønnet arbeid inngår i programmet, reduseres stønaden tilsvarende den tid arbeidet tar.

§ 12 Samordning med andre offentlige ytelser

Introduksjonsstønaden reduseres i den utstrekning vedkommende har rett til dagpenger under arbeidsløshet, sykepenger, fødselspenger eller rehabiliteringspenger, og retten til disse ytelsene er opparbeidet før vedkommende startet i et introduksjonsprogram. Stønaden reduseres tilsvarende for uførepensjon eller attføringspenger vedkommende mottar.

Dersom vedkommende som en del av introduksjonsprogrammet deltar i opplæring som utløser stønad til livsopphold fra Aetat, tilfaller stønaden kommunen.

Dersom vedkommende mottar overgangsstønad, reduseres introduksjonsstønaden på årsbasis med 40 prosent av den overgangsstønad som overstiger halvparten av folketrygdens grunnbeløp.

Barnetrygd og kontantstøtte kommer ikke til fradrag i stønaden.

§ 13 Utbetaling

Utbetaling skjer etterskuddsvis på grunnlag av registrert frammøte. Kommunen beslutter hvordan og til hvilke tidspunkter utbetaling skal skje.

§ 14 Trekk i framtidige utbetalinger

Dersom vedkommende har fått utbetalt høyere stønad enn det hun eller han har krav på, kan det overskytende trekkes i framtidig stønad.

§ 15 Uriktige opplysninger

Har noen fått utbetalt en yttelse fordi vedkommende, eller noen som har handlet på vedkommendes vegne, forsettlig eller grovt uaktsomt har gitt uriktige opplysninger eller har fortiet opplysninger, kan det vedtas at stønaden skal betales tilbake.

§ 16 Refusjon i ytelser fra folketrygden

Dersom en mottaker av introduksjonsstønad med tilbakevirkning får innvilget ytelser som nevnt i § 12, kan kommunen kreve hel eller delvis refusjon i det beløp som skal etterbetales, til dekning av sine utlegg til samme formål og for samme tidsrom.

Kapittel 4 Saksbehandlingsregler og andre bestemmelser

§ 17 Forholdet til forvaltningsloven

Forvaltningsloven gjelder med de særregler som er fastsatt i loven her.

Som enkeltvedtak etter denne lov regnes avgjørelser om

- a) tildeling av program og stønad,
- b) vesentlig endring av plan,
- c) stansning av programmet for den enkelte,
- d) permisjon,
- e) trekk i stønaden med 50 prosent eller mer av en enkelt utbetaling, og som minst tilsvarer 1/12 av folketrygdens grunnbeløp.

Kandidater til å motta tjenester etter denne loven regnes ikke som parter i samme sak. Det kan ikke klages over at en annen har fått ytelsen.

§ 18 Klage

Enkeltvedtak truffet etter denne lov kan påklages til fylkesmannen.

Fylkesmannen kan prøve alle sider av vedtaket. Når det gjelder prøvingen av det frie skjønn, kan fylkesmannen likevel bare endre vedtaket når skjønnet er åpenbart urimelig.

§ 19 Innhenting av opplysninger

Opplysninger skal så langt som mulig innhentes i samarbeid med deltakeren eller slik at deltakeren har kjennskap til innhentingen.

I saker som gjelder tjenester etter denne loven, kan det kreves opplysninger fra andre offentlige organer. Like med offentlige organer regnes organisasjoner og private som utfører oppgaver for stat, fylkeskommune eller kommune. Har deltakeren ikke samtykket i at opplysningene blir innhentet, skal spørsmålet om opplysningene kan gis uten hinder av taushetsplikt, avgjøres etter de taushetsbestemmelser som gjelder for avgiverorganet.

§ 20 Opplysningsplikt til barneverntjenesten

Personell som arbeider innenfor rammen av denne loven, skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenestens side.

Uten hinder av taushetsplikt skal personellet av eget tiltak gi opplysninger til barneverntjenesten når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller at det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, jf. lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester § 4-10, § 4-11, § 4-12, eller når et barn har vist vedvarende alvorlige atferdsvansker, jf. samme lov § 4-24. Også etter pålegg fra de organer som er ansvarlige for gjennomføringen av lov om barneverntjenester, plikter personellet å gi slike opplysninger.

§ 21 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft 1. september 2003. Fram til 31. august 2004 gjelder loven ikke den enkelte kommune med mindre kommunen selv treffer vedtak om det. Rett og plikt for personer nevnt i § 2 gjelder fra 1. september 2004. § 3 annet ledd trer i kraft fra 1. september 2004.

Fra 1. september 2004 gjelder loven alle kommuner og omfatter de personene loven gjelder for som er bosatt etter 1. september 2003.

§ 22 Endring i andre lover

1. I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt gjøres følgende endringer:

§ 5-42 ny bokstav e skal lyde:

e. *introduksjonsstønad beregnet etter lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere kapittel 3.*

§ 12-2 ny bokstav h skal lyde:

h. *introduksjonsstønad beregnet etter lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere kapittel 3.*

2. I lov 27. juni 1947 nr. 9 om tiltak for å fremme sysselsetting gjøres følgende endring:

§ 39 nytt annet ledd skal lyde:

Reglene i første ledd gjelder tilsvarende i forhold til kommunens virksomhet etter lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere.

3. I lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. gjøres følgende endring:

§ 3 nr. 2 ny bokstav h skal lyde:

h) *personer som deltar i program etter lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere.*

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

4. I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 3-15 annet ledd ny bokstav d skal lyde:

d) *introduksjonsstønad beregnet etter lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere kapittel 3.*

§ 4-6 første ledd skal lyde:

Det ytes ikke dagpenger til medlem som gjennomgår utdanning eller opplæring, eller deltar i ulønnet arbeid. Departementet kan gi forskrifter om unntak fra denne bestemmelse når det gjelder

- utdanning eller opplæring utenfor normal arbeidstid,
- utdanning eller opplæring av kortere varighet innenfor normal arbeidstid,
- ulønnet arbeid av hobbypreget eller sosial karakter,
- ulønnet arbeid som pålegges etter sosialtjenesteloven,
- *deltakelse i introduksjonsprogram etter lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere.*

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Presidenten vil her la votere over forslag nr. 20, fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Folketrygdloven § 4-11 annet ledd nytt siste punktum skal lyde:

Også introduksjonsstønad etter lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere tas med.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 64 mot 15 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 22.59.09)

Videre var innstillet:

§ 13-11 første ledd første punktum skal lyde:

Medlemmer som deltar i arbeidsmarkedstiltak, attføringstiltak, kurs eller lignende i regi av arbeidsmarkedsetaten eller trygdeetaten, *eller deltar i program i henhold til lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere, er yrkesskadedekket.*

§ 21-5 skal lyde:

§ 21-5 Bistand fra barnevernstjenesten, sosialtjenesten og kommunale organer etter lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere

Barnevernstjenesten, sosialtjenesten og kommunale organer etter lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere plikter å innhente opplysninger og gi uttalelser til trygdeetaten om forhold som har betydning for behandlingen av saker etter denne loven.

Departementet gir forskrifter om trygdeetatens samarbeid med *barnevernstjenesten, sosialtjenesten og kommunale organer etter lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere.*

§ 23-3 annet ledd nr. 1 ny bokstav d skal lyde:

d) introduksjonsstønad beregnet etter lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere kapittel 3.

Ny § 25-10a skal lyde:

§ 25-10a *Opplysningsplikt ved saker etter lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere*

Trygdens organer kan uten hinder av taushetsplikt gi opplysninger til kommunen til bruk i saker om introduksjonsstønad etter lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Videre var innstillet:

B.

Stortinget ber Regjeringen fastsette retningslinjer om at kommunen kun har plikt til å tilby introduksjonsprogram etter introduksjonsloven til personer som er bosatt etter avtale mellom Utlendingsdirektoratet og kommunen.

C.

Stortinget ber Regjeringen utrede introduksjonsprogram for familiegjeforente.

D.

Stortinget ber Regjeringen gjeninnføre norskopplæring i asylmottakene for asylsøkere som ikke er i kategorien antatt grunnløse.

E.

Stortinget ber Regjeringen sikre alle deltakere i introduksjonsprogrammet rett til å bli vurdert for Husbankens bostøtte som om de var trygdede.

F.

Stortinget ber Regjeringen sørge for en fullfinansiering av introduksjonslovsreformen. Kostnadene innarbeides i statsbudsjettet for 2004 og påfølgende år.

G.

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2004 foreta en vurdering av hvordan bostøtten slår ut for barnefamilier med begge foreldre på introduksjonsprogram.

Presidenten: Presidenten vil gjøre oppmerksom på at sakens ordfører har rettet forslag E til å lyde:

«Stortinget ber Regjeringen sikre alle deltakere i introduksjonsprogrammet rett til å bli vurdert for Husbankens bostøtte fra 1. september 2003.»

Komiteens innstilling med den foretatte rettelse av E blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten har Per Sandberg på vegne av Fremskrittspartiet satt fram et forslag som er inntatt i innstillingen på side 8.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i utlendingsloven

I

I lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endringer:

Presidenten: Presidenten vil først la votere over hele forslaget fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«I utlendingsloven gjøres følgende endringer:

§ 29 første ledd nye bokstaver f og g skal lyde:

- f) når en administrativ myndighet i et land som deltar i Schengen-samarbeidet har truffet endelig avgjørelse om bortvisning eller utvisning av utlendingen på grunn av hensynet til den offentlige orden eller nasjonale sikkerhet.
- g) når det er nødvendig av hensyn til den offentlige orden eller nasjonale sikkerhet. Det er et vilkår at det er konkrete holdepunkter for at utlendingen planlegger å begå slike handlinger på et Schengenslands territorium.

Innstillingens forslag til § 29 første ledd ny bokstav f blir § 29 første ledd ny bokstav h.

§ 30 annet ledd nye bokstaver d og e skal lyde:

- d) når en administrativ myndighet i et land som deltar i Schengen-samarbeidet har truffet endelig avgjørelse om bortvisning eller utvisning av utlendingen på grunn av hensynet til den offentlige orden eller nasjonale sikkerhet.
- e) når det er nødvendig av hensyn til den offentlige orden eller nasjonale sikkerhet. Det er et vilkår at det er konkrete holdepunkter for at utlendingen planlegger å begå slike handlinger på et Schengenslands territorium.

§ 30 annet ledd ny bokstav f skal lyde:

- f) når en administrativ myndighet i et land som deltar i Schengen-samarbeidet har truffet endelig avgjørelse om bortvisning eller utvisning av utlendingen på grunn av manglende overholdelse av landets bestemmelser om utlendingers innreise eller opphold.

§ 30 tredje ledd skal lyde:

Utvvisning etter annet ledd bokstav b, c, d, e og f besluttes ikke dersom det i betraktning av forholdets alvor og utlendingens tilknytning til riket, vil være et uforholdsmessig tiltak overfor utlendingen selv eller de nærmeste familiemedlemmer.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 66 mot 13 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.00.37)

Videre var innstillet:

§ 29 første ledd bokstav e og ny bokstav f skal lyde:

- e) når utlendingen har overtrådt straffeloven §§ 147 a eller 147 b, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått en slik forbrytelse,
- f) *når en administrativ myndighet i et land som deltar i Schengensamarbeidet har truffet endelig avgjørelse om bortvisning eller utvisning av utlendingen på grunn av manglende overholdelse av landets bestemmelser om utlendingers innreise eller opphold.*

§ 29 annet ledd første punktum skal lyde:

Utvvisning etter første ledd bokstav a, b, c, e og f besluttes ikke dersom det i betraktning av forholdets alvor

og utlendingens tilknytning til riket vil være et uforholdsmessig tiltak overfor utlendingen selv eller de nærmeste familiemedlemmene.

§ 34 a første ledd første punktum skal lyde:

I den utstrekning Norge er forpliktet til det som deltaker i Schengensamarbeidet og samarbeidet i henhold til Dublinkonvensjonen 15. juni 1990, kan utlendingsmyndighetene uten hinder av taushetsplikt oversende opplysninger om enkeltpersoner til myndighetene i land som deltar i slikt samarbeid, som ledd i eller til bruk ved behandling av sak om visum, asyl, *bortvisning, utvisning* eller oppholdstillatelse.

§ 37 femte ledd skal lyde:

Fingeravtrykk tatt i medhold av fjerde ledd kan registreres i et EDB-basert fingeravtrykkregister. Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler for føring og bruk av registeret. *Politiet kan bruke registeret i forbindelse med etterforskning av en eller flere handlinger som kan medføre høyere straff enn fengsel i 6 måneder.*

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de enkelte bestemmelsene i loven trer i kraft til forskjellig tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v

om endring i lov 26. juni 1992 nr. 87 om forsøk i offentlig forvaltning

I

I lov 26. juni 1992 nr. 87 om forsøk i offentlig forvaltning blir det gjort følgende endring:

§ 3 første ledd skal lyde:

Kongen kan godkjenne forsøk med:

- a) avvik fra gjeldende lover og forskrifter om hvordan staten, fylkeskommunene eller kommunene skal organisere sin virksomhet og løse sine oppgaver

- b) avvik fra bestemmelsene om oppgavefordelingen mellom statlige, fylkeskommunale og kommunale forvaltningsorganer
- c) unntak fra statlige kontrollordninger overfor fylkeskommunene og kommunene
- d) *enhetsfylke uten hinder av § 4 første ledd bokstav a. Med enhetsfylke menes at fylkeskommunen og fylkesmannen integreres i ett regionalt organ med felles administrativ ledelse.*

II

Lova tek til å gjelde straks.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 62 mot 13 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 23.01.31)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Presidenten regner med at Fremskrittspartiet vil gå imot også her.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes med 65 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.01.55)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v

om endringer i lov 3. juni 1977 nr. 50
om arbeidstiden og hviletiden på skip m.m
(EØS-tilpasning)

I

I lov 3. juni 1977 nr. 50 om arbeidstiden og hviletiden på skip gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd skal lyde:

1. Loven her gjelder med de nedenfor nevnte unntak arbeidstid og hviletid for sjøfolk som utfører arbeid i skipets tjeneste eller for øvrig om bord eller annet sted i henhold til pålegg av overordnet. *For fiske- og fangstfartøy gjelder bare lovens §§ 1 a og 2 fjerde ledd.*

§ 1 fjerde ledd nr. 4.3. og nr. 4.4. oppheves.

Ny § 1 a skal lyde:

§ 1 a Forskriftshjemmel

Kongen gir forskrifter med egne bestemmelser om arbeids- og hviletiden på fiske- og fangstfartøy. Forskriften kan bestemme at den ikke får anvendelse for visse grupper av personer på fiske- og fangstfartøy, eller visse fiske- og fangstfartøy eller grupper av fiske- og fangstfartøy.

§ 2 nr. 4 skal lyde:

4. fiske- og fangstfartøy: fartøy som *erhvervsmessig benyttes til å fange levende ressurser i havet, eller som fører egen fangst alene eller i forbindelse med andres, eller fartøy som er bestemt til tilvirkning av fiske- eller fangstprodukter, når de brukes til dette eller til føring av egne fangstprodukter, alene eller i forbindelse med andres.*

§ 12 tredje ledd skal lyde:

3. For sjøfolk *som går vakter* trenger ikke bestemmelsene i første og annet ledd overholdes i tilfelle av en nødsituasjon eller arbeid som følge av en øvelse eller andre overordnede driftsforhold.

II

I lov 16. juni 1972 nr. 43 om ferie for fiskere gjøres følgende endringer:

§ 1 annet ledd oppheves.

§ 2 annet ledd oppheves.

III

Denne loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Martin Engeset på vegne av Høyre og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 2, fra Henrik Rød på vegne av Fremskrittspartiet

- forslag nr 3, fra Magnhild Meltveit Kleppa på vegne av Senterpartiet

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slike vedtak:

A .

L o v

om endringer i lov 28. juni 2002 nr. 57 om valg til fylkesting og kommunestyre (valgloven)

I

I lov 28. juni 2002 nr. 57 om valg til fylkesting og kommunestyre (valgloven) gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov om valg til *Stortinget*, fylkesting og kommunestyre (valgloven)

§ 1-1 skal lyde:

§ 1-1 Lovens formål

Formålet med loven er å legge forholdene til rette slik at borgerne ved frie, direkte og hemmelige valg skal kunne velge sine representanter til *Stortinget*, fylkesting og kommunestyre.

§ 1-2 første ledd skal lyde:

(1) Denne loven gjelder ved

- valg av representanter til *Stortinget*,
- valg av representanter til fylkesting og
- valg av representanter til kommunestyre.

§ 2-1 skal lyde:

§ 2-1 Stemmerett ved stortingsvalg

(1) Stemmerett ved stortingsvalg har norske statsborgere som oppfyller følgende vilkår:

- vedkommende vil ha fylt 18 år innen utgangen av valgåret,
- vedkommende har ikke mistet stemmeretten etter *Grunnloven* § 53 og
- vedkommende er, eller har noen gang vært, folkeregisterført som bosatt i Norge.

(2) Ansatte i diplomatiet eller konsulatvesenet og deres husstand har stemmerett uavhengig av vilkåret i bokstav c.

(3) For å utøve stemmeretten må velgeren være innført i manntallet i en kommune på valgdagen.

§ 2-2 skal lyde:

§ 2-2 Stemmerett ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg

(1) Stemmerett ved fylkestingsvalg og kommunestyrevalg har de som har stemmerett ved stortingsvalg etter § 2-1.

(2) I tillegg har personer som ikke er norske statsborgere, men som for øvrig fyller vilkårene i § 2-1, stemmerett dersom de

- har stått innført i folkeregisteret som bosatt i Norge de tre siste årene før valgdagen, eller
- er statsborger i et annet nordisk land og er blitt folkeregisterført som bosatt i Norge senest 31. mai i valgåret.

(3) For å utøve stemmeretten må velgeren være innført i manntallet i en kommune på valgdagen.

§ 3-1 skal lyde:

§ 3-1 Valgbarhet ved stortingsvalg

(1) Valgbar til *Stortinget* og pliktig til å ta imot valg er alle som har stemmerett ved valget, og som ikke er utelukket eller fritatt.

(2) Utelukket fra valg til *Stortinget* er

- ansatte i departementene med unntak av statsråder, statssekretærer og politiske rådgivere,
- dommere i Høyesterett og
- ansatte i diplomatiet eller konsulatvesenet.

(3) Om en person skal utelukkes fra valg til *Stortinget* avhenger av om vedkommende innehar stillingen på valgdagen.

§ 3-2 skal lyde:

§ 3-2 Rett til å kreve fritak fra stortingsvalg

(1) Rett til å kreve seg fritatt fra valg til *Stortinget* har

- den som er stemmeberettiget i et annet valgdistrikt enn der vedkommende er satt opp som kandidat på listeforslag,
- den som har møtt som representant på alle *Storting* etter forrige valg, og
- den som er ført opp som kandidat på et listeforslag som er satt frem av noen andre enn et registrert politisk parti vedkommende er medlem av.

(2) Kandidater som er satt opp på listeforslag må søke om fritak innen den frist fylkesvalgstyret setter, ellers tapes retten til å strykes av listeforslaget.

(3) En valgt representant eller vararepresentant som ikke plikter å motta valget, må sende skriftlig melding om valget mottas eller ikke, innen tre dager etter å ha mottatt melding om valget fra fylkesvalgstyret. Ellers anses valget mottatt.

§ 4-4 skal lyde:

§ 4-4 Riksvalgstyret

(1) I de år det avholdes stortingsvalg oppnevner Kongen et riksvalgstyre. Riksvalgstyret skal fordele de stortingsmandatene som er utjevningsmandater.

(2) Riksvalgstyret skal ha minst fem medlemmer med varamedlemmer. Kongen oppnevner leder og nestleder, og bestemmer hvem som skal fungere som arbeidshjelp.

(3) Møtene i riksvalgstyret holdes for åpne dører.

§ 6-1 første ledd første og andre punktum skal lyde:

(1) Fristen for innlevering av listeforslag er 31. mars i valgåret. Listeforslaget anses for innlevert når det er

kommet inn til kommunen ved kommunestyrevalg og til fylkeskommunen ved *stortingsvalg* og fylkestingsvalg.

§ 6-2 første ledd skal lyde:

(1) Ved stortingsvalg skal listeforslaget være utfyllt i rekkefølge med navnet på så mange kandidater som det skal velges representanter til Stortinget fra fylket. Forslaget kan i tillegg inneholde inntil seks andre navn.

§ 6-3 annet ledd bokstav a skal lyde:

a) Ved *stortingsvalg* og fylkestingsvalg skal listeforslaget være underskrevet av minst 500 personer med stemmerett i fylket ved det aktuelle valget.

§ 7-1 første ledd skal lyde:

(1) Ved stortingsvalg og fylkestingsvalg sørger fylkesvalgstyret for at det blir trykt stemmesedler for alle godkjente valglister i fylket før forhåndsstemmegivningen starter innenriks.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 7-2 nytt første ledd skal lyde:

(1) Velgeren kan ved stortingsvalg endre rekkefølgen kandidatene er satt opp i på stemmeseddelen. Dette gjøres ved å sette nummer ved kandidatnavnet. Velgeren kan også stryke kandidatnavn ved å sette en strek over navnet.

Nåværende første, annet og tredje ledd blir annet, tredje og nytt fjerde ledd.

Presidenten: Her foreligger det to avvikende forslag. Det er forslag nr. 3, fra Senterpartiet, og forslag nr. 1, fra Høyre og Kristelig Folkeparti.

Presidenten vil først la votere over forslaget fra Høyre og Kristelig Folkeparti og dernest alternativt mellom innstillingen og forslaget fra Senterpartiet.

Forslaget fra Høyre og Kristelig Folkeparti lyder:

«I valgloven gjøres følgende endringer:

§ 7-2 nytt første ledd skal lyde:

(1) Velgeren kan ved alle valg gi kandidater på stemmeseddelen én personstemme. Dette gjøres ved å sette et merke ved kandidatens navn.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 45 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.04.07)

Presidenten: Det voteres så alternativt mellom innstillingen og forslaget fra Senterpartiet.

Forslaget fra Senterpartiet lyder:

«I valgloven skal følgende bestemmelse lyde:

§ 7-2 nytt første ledd skal lyde:

(1) Velgeren kan ved stortingsvalg gi én kandidat på stemmeseddelen én personstemme. Dette gjøres ved å sette et merke ved kandidatens navn.

Nåværende første, annet og tredje ledd blir annet, tredje og nytt fjerde ledd.»

Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de støtter forslaget fra Senterpartiet subsidiært.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Senterpartiet bifaltes innstillingen med 42 mot 36 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.04.38)

Videre var innstillet:

§ 9-1 skal lyde:

§ 9-1 Tidspunktet for valgene

(1) Valg av representanter til Stortinget skal holdes i alle kommuner på en og samme dag i september måned i det siste året av hver stortingsperiode.

(2) Valg av representanter til fylkesting og kommunestyre skal holdes i alle kommuner på en og samme dag i september måned hvert fjerde år. Valgene holdes i det andre året av hver stortingsperiode.

§ 9-5 nytt femte ledd skal lyde:

(5) Finner stemmestyret grunn til å anta at velgeren lider av alvorlig sjelelig svekkelse eller nedsatt bevissthet, skal en forholde seg som beskrevet i fjerde ledd. I tillegg skal stemmestyret påføre omslagskonvolutten en begrunnelse for hvorfor stemmegivningen er lagt til side, og om avgjørelsen er enstemmig. Valgstyret avgjør om stemmegivningen skal godkjennes.

Nåværende femte ledd blir nytt sjette ledd.

§ 10-6 fjerde ledd skal lyde:

(4) Ved stortingsvalget og fylkestingsvalget skal fylkesvalgstyrene i forbindelse med valgoppgjøret registrere rettinger velgerne har gjort på stemmesedlene. Hver listes stemmetall finnes ved å telle hvor mange stemmesedler som er avgitt til hver liste, sammenlagt for alle kommunene i fylket.

§ 10-7 tredje ledd skal lyde:

(3) Fylkesvalgstyret skal føre protokoll i forbindelse med kontrollen med valgstyrets gjennomføring av stortingsvalg og fylkestingsvalg, samt valgoppgjøret. Bekrefte kopi av fylkesvalgstyrets protokoll skal ved stortingsvalg sendes Stortinget og riksvallstyret.

§ 10-8 skal lyde:

§ 10-8 Oversending av materiell ved *stortingsvalg* og fylkestingsvalg

(1) Ved *stortingsvalg* og fylkestingsvalg skal valgstyret så snart som mulig sende følgende materiell til fylkesvalgstyret:

- a) alle godkjente stemmesedler, sortert på urettede og rettede, de som er avgitt på valgtinget og de som er avgitt på forhånd hver for seg,
- b) alle stemmegivninger og stemmesedler valgstyret har forkastet,
- c) alle valgkort fra forhåndsstemmegivningen,
- d) alle omslagskonvolutter fra forhåndsstemmegivningen utenriks og på Svalbard og Jan Mayen,
- e) bekreftet avskrift av det som er protokollert i forbindelse med valget, og
- f) kopi av innkomne klager.

(2) *Oslo kommune skal sende det materiellet som er omtalt i første ledd til Fylkesmannen, så snart valgoppgjøret ved stortingsvalget er avsluttet.*

(3) Materiellet skal pakkes i god orden i forsvarlig forseglet emballasje, og sendes på hurtigst betryggende måte.

§ 10-9 skal lyde:

§ 10-9 Fylkesvalgstyrets kontroll ved *stortingsvalg* og fylkestingsvalg

(1) Fylkesvalgstyret skal kontrollere gjennomføringen av *stortingsvalg* og fylkestingsvalg i kommunene med grunnlag i det materiell det får tilsendt etter § 10-8. Dersom fylkesvalgstyret finner feil ved valgstyrets avgjørelser om å godkjenne eller forkaste stemmegivninger eller stemmesedler, eller feil i valgstyrets opptelling, skal feilene rettes.

(2) *I Oslo kommune gjennomføres kontrollen av stortingsvalg av Fylkesmannen. Dersom Fylkesmannen finner feil ved valgstyrets avgjørelser om å godkjenne eller forkaste stemmegivninger eller stemmesedler, eller feil i valgstyrets opptelling, skal feilene protokolleres. Bekreftet kopi av Fylkesmannens protokoll skal sendes Stortinget og riksvvalgstyret.*

§ 11-1 skal lyde:

§ 11-1 Valgdistriktene ved *stortingsvalg*

Landet deles inn i 19 valgdistrikt. Hvert fylke utgjør et valgdistrikt.

§ 11-2 skal lyde:

§ 11-2 Antall stortingsrepresentanter. Distriktsrepresentanter og utjevningsrepresentanter

(1) *Det skal velges 169 representanter til Stortinget.*

(2) *Av disse velges 150 som distriktsrepresentanter og 19 som utjevningsrepresentanter. Det skal velges en utjevningsrepresentant fra hvert valgdistrikt.*

§ 11-3 skal lyde:

§ 11-3 Fordeling av mandatene på valgdistriktene ved *stortingsvalg*

(1) *Samtlige stortingsmandater skal fordeles på valgdistriktene. Fordelingen foretas av departementet hvert åttende år.*

(2) *Hvert valgdistrikts fordelingstall fastsettes ved antallet innbyggere i valgdistriktet ved nest siste årsskifte før det aktuelle stortingsvalget adderes med antall kvadratkilometer i valgdistriktet multiplisert med 1,8.*

(3) *Hvert valgdistrikts fordelingstall divideres med 1-3-5-7 osv. De kvotienter som fremkommer nummereres fortløpende. Representantplassene fordeles på fylkene på grunnlag av de fremkomne kvotientene. Representantplass nr. 1 tilfaller det fylket som har den største kvotienten. Representantplass nr. 2 tilfaller det fylket som har den nest største kvotienten osv. Dersom to eller flere fylker har samme kvotient, tilfaller representantplassen det fylket som har det høyeste fordelingstallet.*

(4) *Departementet underretter Stortinget om utfallet av mandatfordelingen.*

§ 11-4 skal lyde:

§ 11-4 Fordeling av distriktsmandatene mellom valglister ved *stortingsvalg*

(1) *Av det antall mandater hvert valgdistrikt skal ha i henhold til § 11-3, blir alle med unntak av ett å fordele som distriktsmandater. Det siste mandatet fordeles av riksvvalgstyret som utjevningsmandat.*

(2) *Fylkesvalgstyret skal foreta valgoppgjør for fylket og fordele fylkets distriktsmandater mellom listene. Mandatfordelingen skjer i henhold til St. Laguës modifiserte metode.*

(3) *St. Laguës modifiserte metode innebærer at hver listes stemmetall divideres med 1,4-3-5-7 osv. Hvert stemmetall skal divideres så mange ganger som det er nødvendig for å finne det antall mandater listen skal ha. Det første mandatet tilfaller den listen som har den største kvotienten. Det andre mandatet tilfaller den listen som har den nest største kvotienten osv. Hvis flere lister har samme kvotient, tilfaller mandatet den av listene som har størst stemmetall. Har de samme stemmetall, avgjøres det ved loddtrekning hvilken liste mandatet skal tilfalle.*

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 11-5 skal lyde:

§ 11-5 Kåring av kandidater til distriktsmandatene ved *stortingsvalg*

(1) *Når det er avgjort hvor mange distriktsmandater en valgliste skal ha, fordeler fylkesvalgstyret disse til kandidatene på listen. Kandidater som ikke er valgbare, settes ut av betraktning. Kandidatkåringen foregår på følgende måte: Først telles de navn som er oppført som nr. 1 på stemmesedlene. Den kandidaten som har flest oppføringer blir valgt. Deretter telles de navn som er*

oppført som nr. 2 på stemmesedlene. Den kandidaten som har flest oppføringer når man legger sammen resultatene fra første og andre opptelling, blir valgt. Opptellingene fortsetter på samme måte inntil alle de representantplassene listen skal ha, er besatt. Oppnår flere kandidater samme resultat, er den opprinnelige rekkefølgen på listen avgjørende.

(2) Hver liste skal så vidt mulig tildeles så mange vararepresentanter som den får representanter, med tillegg av tre. Kandidatene til vararepresentantplassene fordeles på samme måte som representantene etter første ledd.

Presidenten: Her foreligger et avvikende forslag, nr. 1, fra Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«11-5 skal lyde:

§ 11-5 Kåring av kandidater til distriktsmandatene ved stortingsvalg

(1) Når det er avgjort hvor mange distriktsmandater en valgliste skal ha, fordeler fylkesvalgstyret disse kandidatene på listen. Kandidater som ikke er valgbare settes ut av betraktning.

(2) Kandidater på listen som har oppnådd et personlig stemmetall på minst åtte prosent av listens totale stemmetall, kåres i rekkefølge etter antall mottatte personlige stemmer. Øvrige kandidater kåres på grunnlag av deres rekkefølge på listen.

(3) Hver liste skal så vidt mulig tildeles så mange vararepresentanter som den får representanter, med tillegg av tre. Kandidatene til vararepresentantplassene fordeles på samme måte som representantene etter annet ledd.»

Senterpartiet og Venstre har varslet at de støtter forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 111-5 og forslaget fra Høyre og Kristelig Folkeparti bifaltes innstillingen med 43 mot 36 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.05.20)

Videre var innstillet:

§ 11-6 skal lyde:

§ 11-6 Fordelingen av utjevningsmandatene på partiene og valgdistriktene ved stortingsvalg

(1) Riksvalgstyret skal foreta valgoppgjør for fordeling av utjevningsmandatene på grunnlag av de utskrifter som er sendt inn fra fylkesvalgstyrene.

(2) Riksvalgstyret fordeler utjevningsmandatene mellom partiene i henhold til Grunnloven § 59.

(3) Riksvalgstyret fordeler partienes utjevningsmandater med ett på hvert fylke, på følgende måte:

a) For hvert fylke og for hvert parti som har vunnet minst ett utjevningsmandat, tas utgangspunkt i partiets stemmetall i fylket. Har partiet ikke fått noe distriktsmandat, skal partiets stemmetall i fylket legges til

grunn. Har partiet fått distriktsmandat, skal partiets stemmetall divideres med et tall som er én mer enn det dobbelte av antall distriktsmandater partiet har fått i fylket. Partiets stemmetall eller de fremkomne kvotienter divideres med det gjennomsnittlige antall stemmer per distriktsmandat i vedkommende fylke.

b) De fremkomne kvotientene for samtlige fylker og for samtlige partier som har vunnet minst ett utjevningsmandat, ordnes etter størrelse. Er flere kvotienter like store, er antall stemmer i vedkommende fylker avgjørende. I tilfelle stemmelikhet avgjøres rekkefølgen ved loddtrekning.

c) Utjevningsmandat nr. 1 tildeles det partiet og det fylket som etter beregningen foran har den største kvotienten. Utjevningsmandat nr. 2 tildeles det partiet og det fylket som har den nest største kvotienten osv.

d) Når et fylke er blitt tildelt et utjevningsmandat, kommer det ikke i betraktning ved de videre beregningene. Når et parti har fått det antall utjevningsmandater det skal ha i henhold til fordelingen etter annet ledd, kommer partiet ikke i betraktning ved de videre beregningene. Fordelingen fortsetter for de øvrige fylkene og de øvrige partiene inntil samtlige utjevningsmandater er fordelt.

§ 11-7 skal lyde:

§ 11-7 Kåring av kandidater til utjevningsmandatene ved stortingsvalg

Når det er avgjort hvilke partilister som får utjevningsmandater, skal riksvalgstyret utpeke listenes utjevningsrepresentanter og samtlige vararepresentanter. Ved dette oppgjøret ser en bort fra de som allerede er valgt som distriktsrepresentanter, og kårer kandidatene i fortsatt rekkefølge i henhold til § 11-5. Kandidater som ikke er valgbare, settes ut av betraktning.

§ 11-8 skal lyde:

§ 11-8 Fullmakter til de valgte stortingsrepresentantene

(1) Riksvalgstyret utferdiger fullmakter for samtlige valgte stortingsrepresentanter og vararepresentanter. Fullmaktene sendes til Stortinget.

(2) Riksvalgstyret skal protokollere resultatet av valgoppjøret og underrette Stortinget og fylkesvalgstyrene om dette.

§ 11-9 skal lyde:

§ 11-9 Underretning til de valgte stortingsrepresentantene

(1) Etter å ha mottatt melding fra riksvalgstyret skal fylkesvalgstyret underrette de valgte representantene og vararepresentantene om valget og opplyse om retten til å søke om fritak fra valg.

(2) Er en kandidat blitt valgt til representant eller vararepresentant fra flere fylker, avgjør vedkommende selv hvilket valg som mottas. Skriftlig erklæring om hvilket valg som mottas skal sendes vedkommende fylkesvalgsty-

rer innen tre dager etter at underretning om valget er mottatt fra fylkesvalgstyrene. Gir ikke vedkommende underretning som nevnt, anses valget mottatt i det fylket hvor vedkommende er stemmeberettiget, eller – hvis vedkommende ikke er stemmeberettiget i noen av fylkene – det fylket som kommer først i alfabetisk orden. Blir det valget vedkommende har mottatt kjent ugyldig, kan vedkommende avgi ny erklæring.

§ 11-10 første ledd skal lyde:

(1) Fylkesvalgstyret skal foreta valgoppgjør ved fylkestingsvalg. Mandatfordelingen skjer i henhold til St. Laguës modifiserte metode etter § 11-4.

§ 11-12 første ledd skal lyde:

(1) Valgstyret skal foreta valgoppgjør ved kommunestyrevalg. Listestemmetallet skal legges til grunn for mandatfordelingen som skjer i henhold til St. Laguës modifiserte metode etter § 11-4.

§ 13-1 skal lyde:

§ 13-1 Klage ved stortingsvalg

(1) Alle som har stemmerett, kan klage over forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av stortingsvalget i det fylket vedkommende er manntallsført. Gjelder klagen spørsmål om stemmerett eller om adgangen til å avgi stemme, har også den som ikke er blitt manntallsført, klagerett.

(2) Klage må fremmes innen sju dager etter valgdagen. Klage over fylkesvalgstyrets valgoppgjør må fremmes innen sju dager etter at valgoppjøret foreligger.

(3) Klagen skal være skriftlig og skal fremsettes for valgstyret, fylkesvalgstyret, Fylkesmannen, departementet eller Stortingets administrasjon.

(4) Stortinget er klageinstans. Departementet skal avgi uttalelse til Stortinget om klagesakene.

§ 13-3 skal lyde:

§ 13-3 Kontroll av stortingsvalg. Ugyldig valg – omvalg

(1) Det nyvalgte Stortinget treffer vedtak om stortingsvalget er gyldig.

(2) Stortinget skal sørge for at feil blir rettet i den utstrekning det er mulig.

(3) Stortinget skal kjenne stortingsvalget i en kommune eller i et fylke ugyldig hvis det er begått feil som antas å ha hatt innflytelse på utfallet av valget, og som det ikke er mulig å rette.

(4) Når valget i en kommune eller i et fylke er kjent ugyldig, påbyr Stortinget omvalg. Stortinget kan i særlige tilfeller påby omvalg i hele fylket selv om feilen ikke gjelder alle kommunene i fylket.

§ 14-1 skal lyde:

§ 14-1 Nytt valgoppgjør til Stortinget

(1) Fylkesvalgstyret skal, etter pålegg fra Stortinget, foreta nytt valgoppgjør hvis en representantplass i Stortinget blir stående ubesatt.

(2) Fylkesvalgstyret utferdiger fullmakt for den som er valgt til representant eller vararepresentant etter første ledd. I fullmakten angis hvilket nummer i rekkefølgen den valgte representanten skal ha. For vararepresentant angis hvilken eller hvilke representanter vedkommende skal erstatte, og nummeret i vararepresentantrekken. Fullmakten sendes til Stortinget. For øvrig gjelder § 11-9 tilsvarende.

§ 15-9 skal lyde:

§ 15-9 Utgifter som dekkes av statskassen

Statskassen dekker utgifter til kommunenes og fylkeskommunenes lovpålagte virksomhet ved stortingsvalg.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Fra samme tid oppheves lov om stortingsvalg, fylkestingsvalg og kommunestyrevalg (valgloven) 1. mars 1985 nr. 3 § 83.

Fra den tid loven her trer i kraft gjøres følgende endringer i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven):

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

Nytt kapittel 6A skal lyde:

Kapittel 6A. Innbyggerinitiativ

Presidenten: Her foreligger et avvikende forslag, nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«I kommuneloven gjøres følgende endring:

Kapitteloverskriften i foreslått Kapittel 6A i kommuneloven – Innbyggerinitiativ skal lyde :

Kapittel 6A-6B Innbyggerinitiativ/Folkeavstemninger»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet bifaltes innstillingen med 67 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.06.03)

Videre var innstillet:

§ 39a. Innbyggerinitiativ

1. Kommunestyret eller fylkestinget plikter selv å ta stilling til et forslag som gjelder kommunens eller fylkeskommunens virksomhet, dersom minst 2 prosent av

- innbyggerne, alternativt 300 i kommunen eller 500 i fylket, står bak forslaget.*
2. *Kommunestyret eller fylkestinget skal ta stilling til forslaget senest 6 måneder etter at det er fremmet. Initiativtakerne skal informeres om de avgjørelser som treffes og de tiltak som gjennomføres som følge av forslaget.*
  3. *Et forslag med samme innhold kan ikke fremmes to ganger i løpet av samme valgperiode. Et forslag kan heller ikke settes frem på nytt før det er gått fire år siden forslaget sist ble fremmet.*
  4. *Et forslag som er fremmet etter reglene i denne paragraf og som blir nedstemt i kommunestyret eller fylkestinget, kan ikke påklages med mindre dette følger av andre regler.*

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Presidenten vil her la votere over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Ny § 39b skal lyde:

Dersom 1/3 av kommunestyrets medlemmer ønsker å legge et spørsmål som er til politisk behandling ut til folkeavstemning, skal dette gjøres. Resultatet av folkeavstemningen er bindende for videre politisk behandling i kommunen.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 67 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.06.35)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Videre var innstillet:

B.

Stortinget ber Regjeringen foreta en gjennomgang og evaluering av ordningen med velgerpåvirkning på personvalget ved fylkestingsvalget 2003 og forutsetter at resultatet av gjennomgangen fremmes for Stortinget på egnet måte.

C.

Stortinget ber Regjeringen foreta en vurdering av alternative løsninger når det gjelder hvilken instans som skal gis myndighet til å ta stilling til klagesaker før valget

og før det nye Stortinget avgjør klagen med endelig virkning, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

D.

Stortinget ber Regjeringen utrede problemstillinger knyttet til lokale folkeavstemninger. Utredningen skal både omfatte prinsipielle konsekvenser av bindende folkeavstemninger, og belyse hvilke virkninger en modell der et bestemt antall innbyggere i en kommune kan kreve en sak opp til folkeavstemning, kan ha for lokaldemokratiet.

Stortinget ber Regjeringen på egnet måte legge fram resultatet av utredningen.

Presidenten: B, C og D blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endring i lov 29. november 1991 nr. 78 om Statens Bankinvesteringsfond

I

I lov 29. november 1991 nr. 78 om Statens Bankinvesteringsfond skal § 5 første ledd bokstav a lyde:

Erverv av aksjer og andre egenkapitalinstrumenter utstedt av norske banker og av selskap som nevnt i lov av 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner § 2-2 annet ledd nr. 2 som eier bank, og rettigheter til slike.

II

Loven trer i kraft straks.

V o t e r i n g

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i lov om enerett til firma og andre forretningskjennetegn mv.

I

I lov 21. juni 1985 nr. 79 om enerett til firma og andre forretningskjennetegn (fimaloven) gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov om enerett til *foretaksnavn* og andre forretningskjennetegn mv. (*foretaksnavneloven*)

Uttrykkene «firma», «firmaet» og «firmaer» erstattes med uttrykkene «foretaksnavn», «foretaksnavnet» og «foretaksnavn» i følgende bestemmelser: § 2-2 første, andre (2 steder), tredje, fjerde, femte, sjette, sjuende, åttende og niende ledd, § 2-3, § 2-4 første og andre ledd (2 steder), § 2-5, § 3-3 første og andre ledd (3 steder), § 3-4, § 3-5 første (3 steder) og andre ledd, § 4-1 første og andre ledd (3 steder), § 4-2 første og andre ledd (6 steder), § 5-1, § 5-2, § 6-1, § 6-2 første ledd og § 7-1 første ledd (2 steder).

Uttrykket «foretakets firma» skal erstattes med uttrykket «foretaksnavn» i § 2-2 niende ledd.

Uttrykket «enkeltmannsforetak» erstattes med uttrykket «enkelpersonforetak» i følgende bestemmelser: § 2-2 første ledd og § 2-4 første ledd.

Uttrykket «firmainnehaveren» skal erstattes med «innehaveren av et foretaksnavn» i § 7-1 annet ledd.

Uttrykket «foretaksregisteret» skal erstattes med «Foretaksregisteret» i § 5-1.

Kapittel I Overskriften skal lyde:

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1-1 skal lyde:

En næringsdrivende kan få enerett til *foretaksnavn* og eventuelle andre forretningskjennetegn etter bestemmelsene i denne lov.

Med *foretaksnavn* menes det offisielle navn på en næringsdrivende juridisk person og kjennetegnet for et *enkelpersonforetak*. En juridisk person skal i rettergang og overfor offentlig myndighet betegnes med sitt *foretaksnavn*. For *enkelpersonforetak* nyttes innehaverens personnavn. Retten til *foretaksnavnet* oppnås ved at det tas i bruk her i riket som navn på foretaket eller registreres, jfr. § 3-1.

For sin virksomhet kan et næringsdrivende foretak også nytte annet kjennetegn (sekundært forretningskjennetegn). Rett til sekundært forretningskjennetegn oppnås ved at kjennetegnet innarbeides. Det anses å være innarbeidet når, og så lenge, det innen vedkommende omsetningskrets her i riket er godt kjent som særlig kjennetegn for et foretak. Bestemmelsene i denne lov, unntatt § 2-2 og § 3-1, får tilsvarende anvendelse for sekundære kjennetegn.

Kapittel II Overskriften skal lyde:

Kapittel 2. Krav til foretaksnavn. Registrering

§ 2-1 skal lyde:

Et foretaksnavn må ikke være identisk med et foretaksnavn som er, eller blir, registrert etter allerede innkommet melding til Foretaksregisteret, såfremt det ikke foreligger samtykke fra vedkommende rettighetshaver. Et foretaksnavn må som minimum bestå av en sammenstilling av tre bokstaver fra det norske alfabet.

Navn på land, fylker eller kommuner kan ikke nyttes som foretaksnavn.

§ 2-6 skal lyde:

Såfremt det ikke foreligger samtykke fra vedkommende rettighetshaver, må et *foretaksnavn* ikke:

1. inneholde noe som er egnet til å oppfattes som annens navn, kunstnernavn eller lignende, med mindre det åpenbart siktes til en forlenget avdød person;
2. inneholde noe som er egnet til å oppfattes som alminnelig kjent navn på en stiftelse, ideell forening eller lignende sammenslutning;
3. inneholde noe som er egnet til å oppfattes som den særpregede tittel på en annens vernede åndsverk, eller som særskilt laget navn i slikt verk, hvis navnet er blitt alminnelig kjent;
4. være egnet til å forveksles med et varekjennetegn som etter lov 3. mars 1961 nr. 4 om varemerker eller lov 3. mars 1961 nr. 5 om fellesmerker har vern med eldre rett, eller med foretaksnavn eller sekundært forretningskjennetegn som har vern etter loven her;
5. inneholde særegent navn på annens faste eiendom, eller noe som kan forveksles med det.

Ny § 2-7 skal lyde:

Foretaksnavn kan ikke registreres i Foretaksregisteret dersom det strider mot §§ 2-1, 2-2, 2-3, 2-4 eller 2-5 i denne lov. Registerfører undersøker ikke om foretaksnavnet som er søkt registrert krenker rettigheter etter § 2-6.

For saksbehandlingen hos registerfører gjelder bestemmelsene i lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak.

Kapittel III Overskriften skal lyde:

Kapittel 3. Vern for foretaksnavn. Administrativ overprøving

§ 3-1 skal lyde:

Rett til *foretaksnavn* vinnes fra den dag *foretaksnavnet* tas i bruk her i riket, eller fra den dag registreringsmelding kommer inn til *Foretaksregisteret*, såfremt *foretaksnavnet* tas i bruk her i riket innen ett år.

Rett til foretaksnavn etter første ledd har den virkning at ingen kan ta i bruk eller registrere et identisk foretaksnavn.

Rett til *foretaksnavn* opphører fra den dag faktisk bruk opphører. For registrerte foretak opphører alltid retten til *foretaksnavnet* når foretaket slettes, med mindre *foretaksnavnet* og virksomheten overtas av andre, jfr. § 4-1, eller foretaket registreres på ny innen 6 måneder etter at

det er slettet etter § 7-3 andre ledd annet punktum i lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak.

§ 3-2 skal lyde:

For at et foretaksnavn skal ha vern mot lignende foretaksnavn eller varekjennetegn, må foretaksnavnet oppfylle de krav til særpreg som gjelder etter lov 3. mars 1961 nr. 4 om varemerker § 13.

Rett til foretaksnavn etter første ledd har den virkning at ingen annen enn innehaveren uhjemlet kan ta i bruk foretaksnavn eller varekjennetegn som er så likt foretaksnavnet (kjennetegnslighet) at det er egnet til å forveksles med dette i den alminnelige omsetning, jfr. § 3-3.

Ny § 3-6 skal lyde:

Den som mener at et registrert foretaksnavn krenker vedkommendes rettigheter etter § 2-6, kan kreve at registreringen oppheves ved administrativ overprøving. Kravet må fremmes innen 3 år etter at registreringsvedtaket er fattet.

Et krav om administrativ overprøving skal innleveres skriftlig til Patentstyret og inneholde

1. navn og adresse på den som fremsetter kravet,
2. foretaksnavnet som kreves overprøvd (med organisasjonsnummer),
3. hvilke grunner kravet bygger på,
4. nødvendig dokumentasjon av forhold som påberopes til støtte for kravet.

Det skal betales fastsatt avgift.

Hvis kravet om administrativ overprøving ikke oppfylder vilkårene i andre ledd skal Patentstyret gi en rimelig frist for uttalelse og om mulig retting av manglene. Blir manglene ikke rettet innen utløpet av fristen, skal kravet avvises hvis ikke Patentstyret finner at det bør gis en ny frist for retting.

Patentstyret skal gi innehaveren av det registrerte foretaksnavnet som kravet retter seg mot, melding om kravet med en rimelig frist for uttalelse.

Er det innlevert to eller flere krav om administrativ overprøving av samme registrering, kan Patentstyret slå sakene sammen til én sak hvis det ikke fremsettes en saklig begrunnet innvending mot dette.

Patentstyret kan ta hensyn til forhold som ikke er berørt i kravet om administrativ overprøving.

Enhver kan kreve innsyn i dokumentene i en administrativ overprøvingssak. Opplysninger om forretningshemmeligheter kan unntas hvis den berørte parten krever det. Når et slikt krav er innlevert, blir opplysningene ikke offentlige før kravet er endelig avslått. Dokumenter som Patentstyret har utarbeidet for sin interne saksforberedelse, kan unntas fra offentlighet.

Dersom Patentstyret finner at et foretaksnavn er registrert i strid med lovens § 2-6 og registreringshindringen fortsatt foreligger, skal det fatte vedtak om å oppheve registreringen av foretaksnavnet. Lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak § 7-1 om retting av feil gjelder tilsvarende.

Dersom kravet om administrativ overprøving tas til følge, skal dette registreres i Foretaksregisteret så snart

adgangen til å påklage vedtaket etter § 3-7 er uttømt eller klagefristen har løpt ut.

Ny § 3-7 skal lyde:

Vedtaket etter § 3-6, herunder i sak om innsyn etter § 3-6 åttende ledd, kan påklages til Patentstyrets annen avdeling av den som vedtaket har gått imot. En klage må være innlevert skriftlig til Patentstyret innen to måneder etter den dagen da melding om avgjørelsen ble sendt vedkommende part. Klagen skal inneholde

1. klagerens navn og adresse,
2. avgjørelsen som det klages over,
3. hvilken endring som ønskes i avgjørelsen,
4. hvilke grunner klagen bygger på.

Fastsatt klageavgift skal betales.

Andre parter i saken skal snarest mulig gis melding om klagen med en rimelig frist for uttalelse.

Er vilkårene for å behandle klagen oppfylt, kan Patentstyrets første avdeling oppheve eller endre avgjørelsen hvis den finner det klart at klagen er begrunnet. Blir det ikke truffet slik avgjørelse, skal sakens dokumenter sendes til Patentstyrets annen avdeling. Gir Patentstyrets første avdeling en uttalelse til annen avdeling, skal en kopi sendes til partene.

Hvis vilkårene for å behandle klagen ikke er oppfylt, skal klageren gis en rimelig frist for uttalelse og om mulig retting av manglene. Blir manglene ikke rettet innen utløpet av fristen, skal klagen avvises hvis ikke Patentstyrets annen avdeling finner at det bør gis en ny frist for retting.

Tas klagen under behandling, skal Patentstyrets annen avdeling foreta de undersøkelser som klagen gir grunn til. Den kan ta hensyn til forhold som ikke er berørt i klagen.

Bestemmelsene om innsyn i dokumentene i § 3-6 åttende ledd gjelder tilsvarende for dokumentene i klagesaken.

Ny § 3-8 skal lyde:

Er det reist søksmål etter § 5-1, skal Patentstyret utsette behandlingen av en overprøvingssak inntil søksmålet er rettskraftig avgjort.

Den som har fremmet krav om administrativ overprøving, kan ikke reise søksmål etter § 5-1 mens saken pågår for Patentstyret.

En avgjørelse fra Patentstyret om å avvise eller avslå et krav om administrativ overprøving, eller klage på et slikt vedtak, kan ikke bringes inn for domstolene.

Et vedtak fra Patentstyret om å oppheve registreringen av et foretaksnavn på grunnlag av § 3-6 kan bringes inn for domstolen av rettighetshaveren hvis klageretten etter § 3-7 har blitt brukt, og Patentstyrets annen avdeling har avgjort klagen. Søksmål må være reist innen to måneder etter den dagen da meldingen om avgjørelsen ble sendt til rettighetshaveren. Det kan ikke gis oppreisning mot oversittelse av søksmålsfristen, som skal nevnes i meldingen om vedtaket.

Kapittel IV Overskriften skal lyde:

Kapittel 4. Overdragelse av foretaksnavn

Kapittel V Overskriften skal lyde:

**Kapittel 5. Bruk av foretaksnavn i strid med loven.
Søksmålskompetanse m.m.**

Kapittel VI Overskriften skal lyde:

Kapittel 6. Straff og erstatning

Kapittel VII Overskriften skal lyde:

Kapittel 7. Forskjellige bestemmelser

II

I følgende bestemmelser skal uttrykket «firma» og «firmaet» endres til «foretaksnavn» og «foretaksnavnet»:

1. lov 22. mai 1902 nr. 10 Almindelig borgerlig Straffelov § 428
2. lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene § 231 tredje ledd
3. lov 3. juli 1953 nr. 2 om sjøtrygdslag
4. lov 4. februar 1960 nr. 1 om boligbyggelag § 2 (2 steder), § 6 nr. 1 og § 60 andre ledd
5. lov 4. februar 1960 nr. 2 om borettslag § 3 (2 steder), § 9 nr. 1 og § 80 andre ledd
6. lov 3. mars 1961 nr. 4 om varemerker § 3 (2 steder), § 5 andre ledd, § 6 første ledd, § 14 nr. 4 og 6, § 17 første ledd og § 47
7. lov 24. mai 1961 nr. 1 om sparebanker § 1 tredje ledd (2 steder) og § 4 nr. 1
8. lov 24. mai 1961 nr. 2 om forretningsbanker § 2
9. lov 29. mai 1970 nr. 33 om mønster § 4 nr. 2 bokstav b
10. lov 23. mai 1980 nr. 11 om stiftelser m.m. § 27 nr. 2
11. lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs § 36 første ledd nr. 4, § 53 andre ledd og § 78 første ledd nr. 1
12. lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak § 3-5 nr. 1, § 3-6 første ledd nr. 1, § 3-7 andre ledd, § 3-8 første ledd nr. 1, § 3-8 første ledd nr. 6 og § 7-3 tredje ledd
13. lov 21. juni 1985 nr. 83 om selskaper og kommandittselskaper § 2-3 andre ledd bokstav a og § 3-23 tredje ledd
14. lov 10. juni 1988 nr. 39 om forsikringsvirksomhet § 1-1, tredje ledd og § 3-4
15. lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner § 2-22 tredje ledd nr. 1
16. lov 12. mars 1993 nr. 32 om planteforedlerrett § 5 andre ledd bokstav e
17. lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret § 5 andre ledd bokstav a og § 7
18. lov 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten § 102 andre ledd
19. lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker og offentlig administrasjon m.v. av finansinstitusjoner § 4-5 nr. 4
20. lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper § 2-2 første ledd nr. 1, § 2-3 første ledd nr. 1, § 4-5 andre ledd,

§ 4-8 tredje ledd, § 13-6 første ledd nr. 1 og § 16-5 første ledd

21. lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper § 2-2 første ledd nr. 2, § 2-3 første ledd nr. 1, § 4-4 andre ledd nr. 4, § 4-11 fjerde ledd nr. 2, § 13-6 første ledd nr. 1 og § 16-5 første ledd
22. lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. § 7-15 første og tredje ledd og § 7-36 første og tredje ledd
23. lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer § 10-1 andre ledd nr. 1 og tredje ledd nr. 1
24. lov 29. januar 1999 nr. 6 om interkommunale selskaper § 4 tredje ledd nr. 1
25. lov 16. juli 1999 nr. 68 om omdanning av Norges Kommunalbank til aksjeselskap § 3
26. lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser § 10 andre ledd
27. lov 7. juni 2002 nr. 19 om personnavn § 3 tredje ledd nr. 2

I følgende bestemmelser skal uttrykket «firma» og «firmaet» endres til «navn» og «navnet»:

1. lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak § 3-2 nr. 1, § 3-3 nr. 1, § 3-6 tredje ledd nr. 1, § 6-2 første ledd nr. 1 og § 6-2 fjerde ledd
2. lov 30. august 1991 nr. 71 om statsforetak § 10 nr. 1
3. lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner § 63 første ledd bokstav a

I følgende bestemmelser skal «firmaloven» endres til «foretaksnavneloven»:

1. lov 23. mai 1980 nr. 11 om stiftelser m.m. § 27 nr. 2
2. lov 21. juni 1985 nr. 80 om prokura § 3
3. lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser § 10 andre ledd

III

I følgende bestemmelser skal uttrykkene «enkeltmannsforetak» eller «enmannsforetak» og «enkeltmannsforetaket» endres til «enkeltpersonforetak» og «enkeltpersonforetaket»:

1. lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene § 218 andre ledd nr. 1 og § 231 første ledd
2. lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak § 2-1 første ledd nr. 6, § 2-2, § 3-5 overskriften og første ledd i innledningen, § 4-2 første ledd nr. 1 og tredje ledd og § 6-2 første ledd nr. 5
3. lov 21. juni 1985 nr. 80 om prokura § 5 (2 steder)
4. lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret § 1 første ledd, § 2 bokstav a, § 4 første ledd bokstav c og andre ledd og § 14 første ledd bokstav a
5. lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. § 1-2 første ledd nr. 11
6. lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt § 5-2, § 11-20 første ledd bokstav c og § 12-10 første ledd bokstav a
7. lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon § 1-2 andre ledd bokstav a
8. lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold § 1-2 bokstav c

I følgende bestemmelser endres uttrykket «enkeltmannsbedrift» til «enkeltpersonforetak»:

1. lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift § 51
2. lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltningen § 6-14 første ledd

I følgende bestemmelser endres uttrykket «enkeltmannsdrift» til «enkeltpersondrift»:

1. lov 19. juni 1992 nr. 59 om bygdeallmenningen § 5-2 overskriften og første ledd
2. lov 19. juni 1992 nr. 60 om skogsdrift mv. i statsallmenningene § 2-7 overskriften og første ledd

IV

Ikrafttredelses- og overgangsbestemmelser

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.
2. Endringene i firmaloven får bare anvendelse på registreringsmeldinger som er mottatt i Brønnøysundregistrene etter lovens ikrafttredelse, og for foretaksnavn som blir registrert på grunnlag av slike søknader.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

S a k n r . 8

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 23.10.
